

1 § Svar på interpellation 2009/10:118 om reglering av sms-lån

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Monica Green har frågat mig på vilket sätt jag avser att skynda på det viktiga arbetet med att reglera sms-lånen.

Som jag vid flera tillfällen har redogjort för pågår ett arbete med en ny konsumentkreditlag. Det är ett av de större lagstiftningsprojekten på civilrättens område. Förslaget innebär ett stärkt skydd för låntagarna i flera avseenden. Det föreslås skärpta krav på information, bland annat om den effektiva räntan, och skärpta krav på kreditprövning. Vidare föreslås en skyldighet för kreditgivaren att förklara kreditavtalet och dess verkningar för konsumenten. Konsumenten föreslås också få rätt att ångra ett kreditavtal. Dessa förslag är integrerade delar i det nya konsumentskyddet som bör leda till att bland annat problem med överskuld-sättning på grund av sms-lån minskar.

Frågan rör central civilrättslig reglering av omedelbar och stor betydelse för såväl låntagare som banker, bolåneinstitut och andra företag som lämnar konsumentkrediter. Det är viktigt att regleringen blir så bra som möjligt.

Arbetet har nu kommit så långt att ett förslag kommer att remitteras inom kort.

Anf. 2 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Tack, justitieministern, för svaret, även om det inte heller den här gången innehöll något besked om när regleringen ska ske utan bara om att den är på väg.

Vi har vid olika tillfällen debatterat detta. Eva Sonidsson har tagit upp det vid flera tillfällen både i utskottet och i kammaren, och i interpellationer har vi på olika sätt påpekat vikten av att vi skyndar på arbetet. Det är nu så många människor som blir utsatta och hamnar i skuldfällan på grund av de ökade klyftorna i samhället och på grund av de regelförsämringar som den borgerliga regeringen har genomfört för de sjuka och de arbetslösa. Man har på olika sätt sett till att människor blir mer och mer utsatta.

Unga människor går tyvärr på den aggressiva marknadsföring som pågår, och den ökar markant hela tiden. Det är reklam i radio, på Internet och i tidningar. På olika sätt kan man luras in i skuldfällan. Andelen unga människor i skuldfällan har ökat lavinartat.

Dessutom ökar nu skulderna i åldersgruppen 56–65 år. Det senaste halvåret har ökningen av obetalda skulder på grund av sms-lån i den åldersgruppen varit hela 120 procent. Hur kan det ha blivit så att kvinnor i åldrarna 56–65 år plötsligt hamnar i en sådan skuldfälla? Förmodligen har det att göra med de försämrade pensionsreglerna.

Senare i dag kommer det att bli en debatt om pensionärernas situation, och Phia Andersson har lämnat in en interpellation om detta till Anders Borg. Jag väljer att ta upp frågan inför justitieministern också för att visa henne att detta inte bara är en ungdomsfälla utan en fälla för allt fler i samhället. Det blir allt fler som hamnar i ekonomiskt svåra situationer på grund av den orättvisa politik som den borgerliga regeringen bedriver.

De svar som vi får av Beatrice Ask är: Vi har arbetat länge, och jag har tidigare svarat att vi ska ha hårdare regler. Till och med inför debatten i dag skickade ministern ut en så kallad nyhet om att man nu ska skärpa reglerna. Ministern menade att det var en signal för att alla skulle veta att det skulle bli skärpta regler.

Ursäkta mig, men vad var det för nyhet i det? Det fanns ju inget nytt i det utspelet. Snarare var det en signal om att det kommer att ta minst ett år till innan vi kan reglera den kapitalistiska marknad som nu lurar människor och försätter dem i skuldfällor som de kanske inte kan ta sig ur ens under hela sitt liv.

Det är fruktansvärt att detta får pågå! Jag kan inte förstå varför det ska ta så oerhört lång tid på departementet att få fram bra regler som gör att vi kan hejda den fruktansvärda marknad som nu lurar människor in i skuldfällorna.

Anf. 3 EVA SONIDSSON (s):

Fru talman! Precis som Monica sade är detta ett väldebatterat ämne, och det är ett väldigt angeläget ämne. Ministern har ju lovat att presentera en julklass angående sms-lån, men tyvärr är det flera år för sent.

Man kan titta på den utveckling som har varit under de gångna tre och ett halvt åren. Det första lånet kom i april 2006. På sommaren samma år låg det första ärendet hos kronofogden. Det ökade. Man fick in 390 ansökningar om betalningsföreläggande på hösten 2006 som gällde sms-lån. Det slutade med drygt 1 400 ansökningar samma år. 2007 var man uppe i 20 418 ansökningar. 2008 var det 35 775 ansökningar, och första halvåret 2009 var det alltså 23 465 ansökningar om betalningsföreläggande hos kronofogden. Prognosen för detta år är 50 000 ansökningar om betalningsföreläggande.

Det är skrämmande att se på den utveckling som har varit. Vi har påtalat hur länge som helst att det måste vidtas åtgärder på det här området. Det har vi gjort allt sedan detta kom till vår kännedom; det är ju en företeelse som kom 2006.

Konsumentverket har varit kritiskt. Kronofogden har varit kritisk. Sveriges Konsumenter har varit kritiska, och vi i oppositionen har varit kritiska över att regeringen inte gör något för att förhindra utvecklingen av sms-lån.

För något år sedan var det en kunnig person hos kronofogden som sade att sms-lån är en motorväg in i skuldfällan. I dag säger han samma

sak: Det är som att åka på tyska Autobahn. Det är raka spåret in i skuldfällan.

Antalet aktörer ökar hela tiden. I dag är man väl uppe i 40 aktörer på marknaden som tillhandahåller sms-lån. Det finns exempel på att en och samma person har tagit fyra lån samma dag av samma företag. Det är fyra fakturor i följd, så att man kan se att det är exakt samma handläggare som har handlagt ärendena. Man har alltså inte gjort en bra kreditprövning. Egentligen är det där skon klämmer. Man missar kreditprövningen. Man säger att man gör en kreditprövning, men bevisligen görs det ingen sådan.

Reklamen för lånen är också allt generösare. Den senaste domen för någon vecka sedan gällde ett företag som lånar ut 500 kronor gratis – ingen ränta, ingen avgift – för att locka nya kunder. Det är naturligtvis ett sätt att komma in på banan och visa att man är generös. Man vänder sig till den lilla svaga människan och lockar: Nu ska vi göra det lättare för dig. Du ska också få köpa saker som du inte har råd med men som dina kompisar har, och då kan du ta ett sms-lån.

Egentligen skulle jag nog helst av allt ha velat ha min telefon på och tagit ett sms-lån medan jag står här för att bevisa hur fort det går. Jag tror inte att regeringen riktigt förstår hur fort det går att skuldsätta sig på det här sättet.

I den rapport som nu kom från Sveriges Konsumenter, *Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabblån*, finns det många bra exempel på åtgärder. Det tänker jag försöka återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 4 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för ett alldeles utmärkt svar med ett klart besked om vad som kommer att gälla framöver på den här punkten.

Ibland får man en känsla av att all lagstiftning har inträffat efter den 1 oktober 2006, men så är det inte. Det här är en lagstiftning och ett förarbete som går tillbaka till den tidigare mandatperioden. Vi ser nu avigsidorna av detta. Vi var väl många som var tveksamma under den förra mandatperioden till om vi skulle godkänna den här lagstiftningen. Det är väldigt bra att det nu blir en omprövning och att det förs in sådana saker som att man måste upplysa om den effektiva räntan. Det är också skärpta kreditprövningskrav.

Man ser ofta att man kan låna utan säkerhet, vilket är en förödande frestelse för många, för det är många som inte har några säkerheter.

Kreditavtalet ska förklaras. Man ska också få rätt att ångra kreditavtalet.

Jag tror ändå att man måste gå ännu längre tillbaka i kedjan och se: Vad är det som är anledningen till att vi har fått de här sms-lånen? Det är inte i första hand mobiltelefonerna, utan det är att det har varit så lönsamt för många företagare att låna ut pengar på dessa mycket lösa boliner.

Jag menar att man måste se till att särskilt indrivningskostnaderna för företagen som sysslar med sms-lån och andra former av krediter utan säkerhet blir mycket kostsammare. Det kommer att hålla nere frestelsen för företagen att låna ut mycket pengar utan säkerheter.

Prot. 2009/10:43

4 december

Svar på

interpellationer

Är det någonting som vi som är något äldre och som har tagit några lån vet så är det att det är bra att gå till etablerade banker. Då vet man villkoren och får dem väldigt tydligt.

Det har varit en sådan otrolig lönsamhet i de här andra lånen. Jag skulle vilja ställa en fråga till justitieministern. Det handlar inte bara om lättheten att ta lån. Jag undrar: Hur kan man se till att kostnaderna för de företag som lånar ut utan säkerheter ökar? Det tror jag är själva nyckel-frågan.

Både Monica Green och Eva Sonidsson beskriver resultaten av det här. Och jag tror att det finns en oerhört bred majoritet i riksdagen vid det här laget som är väldigt oroad över att många människor råkar i olycka genom att de har tagit lån av olika slag, inte minst i hastigt mod, som de senare inte kan betala.

Jag tror också, justitieministern, att man ska titta över detta med att många företag gör reklam genom att säga: Köp nu och betala fem månader senare!

Det är nämligen samma tendens. Man talar om att det inte finns någon ränta. Men i alla sådana här saker finns det en effektiv ränta. Det kan man vara absolut säker på.

Något parti som tillhör riksdagen har någon gång försökt avskaffa räntan, men det är någonting som jag i alla fall inte tror att vi som är debattörer här kommer att gå på.

Anf. 5 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag tror att det är väldigt viktigt att se allvaret i de problem som beskrivs här. Men som Gunnar Andrén påpekar har vi en ganska ny lagstiftning. Det finns lagar.

Marknadsdomstolen har också fällt en del kreditgivare. Vi har två beslut som är viktiga som till exempel innebär att man faktiskt inte får ta ut avgifter, om de inte är skäliga, ovanpå räntan. Det är bra.

Man har också reagerat mot den aggressiva marknadsföringen, och det finns beslut där man har förbjudit marknadsföring där det sägs att de här lånen är snabba och bekväma lösningar.

Det sker alltså aktiviteter på det här området, och det är bra.

Dock vill jag säga – där håller jag med – att det är alldeles uppenbart att detta inte har varit tillräckligt effektivt. Det är alldeles uppenbart att det beslut som riksdagen tog och den lag som trädde i kraft 2004 är ett misslyckande på det här området. Man förutsåg i varje fall inte utvecklingen när det gäller de här snabba lånen. Det gjorde man definitivt inte.

Då kan man fråga: Varför har det tagit så lång tid? Arbetet med en ny konsumentkreditlag har pågått oavbrutet sedan vi fick ett EG-direktiv våren 2008. Det är svårt med de här lagstiftningsprojekten. Jag ska inte ägna den korta tid jag har åt att beskriva alla de frågeställningar som ligger i det.

Då frågar vän av ordning – och jag tror att Monica Green har frågat det tidigare: Varför tar man då inte sms-lånen separat? Det gör man inte bland annat därför att den bedömning som har gjorts av dem som arbetar med de här frågorna är att resultatet skulle ha blivit sämre och att man i så fall direkt när den nya kreditlagstiftningen kommer skulle vara tvingad att ändra och justera i det här. Och det är ingen bra idé därför att den här typen av regler ska hålla över tid. Det är en olycka att de beslut som togs

2004 måste ändras så snabbt. För det innebär att aktörerna inte begriper sig på att forma sin verksamhet utifrån lagstiftningen och att följa den fullt ut. Det är skälet.

Vi kommer att gå ut med en remiss under december. Det finns en tidsplan som är ganska utarbetad. Den var säkert inte klar när interpellationssvaret skrevs, om jag ska vara riktigt ärlig, vilket man ska. Därav är det lite otydligt.

Men vi har haft en beredning när det gäller det senaste förslaget. Vi bör kunna remittera i december. Propositionen är planerad till våren, och det förslag som finns är att den här lagen ska gälla från den 1 januari 2011. Eftersom propositionen kommer under våren finns det också goda möjligheter för riksdagen att se om det går att göra någonting snabbare. Jag vågar inte svara på det, men vi har nu en fast tidsplan.

Det är ett innehållsrikt förslag som innehåller mer än 54 olika paragrafer. Framför allt, om vi håller oss till sms-lånen, finns det en rad rätt aktiva åtgärder. Det är krav vad gäller marknadsföring. Vi måste faktiskt som konsumenter veta vad det kommer att kosta, till exempel. Det är också rimligt att man har en kreditprövning. Det innebär att det tar lite längre tid. Det är bra, eftersom kreditvärdigheten kollas. Men det är också bra därför att man får en chans att fundera lite extra. När det gäller sms-lånen kan man ju skicka iväg ett sms ganska snabbt. Sedan är lånet där.

Det är nog väldigt bra att både kreditgivare och konsumenter får lite tid för eftertanke.

Sedan är jag oerhört nöjd med det arbete som bland annat Kronofogdemyndigheten har bedrivit visavi skolorna. Jag tror faktiskt att de informationsinsatser som har gjorts är ett av skälen till att ungdomar inte längre är den stora grupp som går på detta, utan det är mer vuxna människor. Det kan bero på den ekonomiska situationen, men det kan också bero på den otillräckliga information som ges när man tar lån och skuldsätter sig.

Anf. 6 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Det går väldigt snabbt att ändra lagar med den borgerliga regeringen. Det har vi sett. Det går jättesnabbt att sänka skatterna för de rika. Det går jättesnabbt att försämla a-kassan, göra det dyrare att vara med, försämla ersättningsnivån och göra det svårare att uppfylla reglerna.

Det går jättesnabbt att försämla sjukförsäkringsersättningarna så att cancersjuka människor tvingas säga upp sitt deltidsjobb för att stämpla på heltid eller inte få någon ersättning alls.

Allt går jättefort med den borgerliga regeringen när det gäller att försämla och öka klyftorna. Men när det gäller att rädda människor i svåra situationer tar det jättelång tid. Då går det inte. Då säger man: Vi måste göra det, och vi måste göra det.

Det finns så otroligt många saker som man måste hänvisa till och åtgärda innan man kan rätta till det här.

Det är märkligt att vissa saker tar så lång tid. Människor ska få det sämre och sämre, och man har ingen som helst lust att skynda på arbetet.

Det bekymrar mig att vi har en sådan regering som inte bryr sig om dessa människor som nu får skulder som de får dras med i livet framöver.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

De får det för att den borgerliga regeringen har försämrat den ekonomiska situationen för dem. De ser något slags halmstrå i de här lånen, som de tar. Tyvärr går de på den här marknadsföringen.

Det är bra att Gunnar Andrén kommer och stöttar sin minister, som han alltid gör, och att han räddar regeringen. Men han har en poäng i frågan: Varför får dessa oseriösa företag bara skicka räkningen till Kronofogden och säga att personer är skyldiga dem pengar?

Varför är det så lätt för dessa företag att säga ”nu vill jag att ni sköter indrivningen åt mig, för de här personerna betalar inte sina skulder”?

Det borde vara svårare för dessa företag att över huvud taget få möjlighet att skicka det här till kronofogden för indrivning. Då skulle marknaden faktiskt sanera sig själv lite bättre.

Om dessa oseriösa låneföretag inte får tillbaka de utlånade pengarna kanske de skulle sluta med att låna ut till människor som inte kan betala för sig. Det skulle vara bättre om de inte så enkelt kunde skicka saker och ting till kronofogden för indrivning. Det vore intressant om Beatrice Ask kunde kommentera det här, som även Gunnar Andrén påpekade.

Jag roade mig i går kväll med att googla på sms-lån. Jag fick över 300 000 träffar på tio sekunder. Det stod: Låna av oss! Låna av oss! Det stod till och med: Vi har ännu inga anmärkningar, så låna av oss! Det är också en typ av marknadsföring. Man säger ungefär: Än så länge är det ingen som har klagat på oss, men det kommer kanske senare.

Så här kan vi inte ha det. Det blir bara värre och värre. Människor får det sämre och sämre i de här svåra tiderna. Den borgerliga regeringen har ökat klyftorna. Människor griper ett sådant här halmstrå. Och ni gör ingenting för att skydda människorna i dessa utsatta situationer.

Sedan skyller man på att det tar så lång tid att ändra lagstiftningen. Ja, men det går att ändra så att människor får sämre regler i a-kassan och i sjukförsäkringen, och det går att sänka skatterna för de rika. Det går jättefort. Men att rädda dessa utsatta människor tar flera år.

Anf. 7 EVA SONIDSSON (s):

Fru talman! I den rapport som nu har gjorts av Sveriges Konsumenter finns det faktiskt en hel del bra åtgärder. Och det gläder mig att det nu är någonting på gång, så att det blir bättre än vad det har varit hittills i alla fall. Men jag är fortfarande väldigt kritisk till att det har tagit så otroligt lång tid.

De 50 000 som har drabbats av det här, som har tagit sms-lån under det här året och som har hamnat hos kronofogden önskar naturligtvis att det redan hade funnits en lagstiftning som hade gjort att de inte hade kunnat utsätta sig för de här korta krediterna.

Det togs faktiskt fram ett PM av vår förra regering. Det heter *Konsumentskyddet inom det finansiella området*. Det innehåller många bra åtgärder för att förbättra det här skyddet för konsumenter. Detta hade man faktiskt kunnat använda sig av och kunnat göra någonting av för att komma till skott lite tidigare än vad man nu gör.

Det är bara att beklaga att det har tagit lite lång tid. Men nu kommer det ändå någonting.

Åtgärderna i den här rapporten handlar bland annat om att man måste skärpa konsumentkreditlagen. Och man måste skärpa kreditprövningen, så att människor inte utsätts för alltför många dåliga lån och så vidare.

Det finns faktiskt de som har tagit, precis som jag nämnde tidigare, massor av lån. Det finns de som har tagit 40 sms-lån. Det kan i princip handla om olika aktörer, och där har man inte haft någon kreditprövning.

Man måste också förbättra kontrollen av de här kreditgivarna. Det ligger under Finansinspektionen, som kan vidta åtgärder om man inte följer de regler som gäller.

Det måste naturligtvis också till information och utbildning för våra unga. Det pågår ett bra arbete i dag hos Konsumentverket och kronofogden, men det måste till ytterligare åtgärder för att det här ska bli bra.

Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Allra först vill jag säga att jag tror att statsrådet Ask klarar den här debatten mycket bra. Jag är helt nöjd med det som hon har sagt här.

Jag tycker också att det är väldigt bra att Monica Green egentligen ansluter sig till de synpunkter som vi hade 2004. Jag tror att många var fundersamma över den här lagstiftningen. Det kan hända att vi skulle ha drivit detta lite hårdare, särskilt kreditprövningen. Nu anslöt vi oss och yrkade inte på att man skulle riva upp hela den här lagstiftningen.

Jag tycker att det är bra att man nu gör en omprövning av den, för det tror jag är till gagn för väldigt många. Det är egentligen ingen partipolitiskt skiljande fråga när man gör en sådan här lagstiftning.

Eva Sonidsson använder begreppet finansiell rådgivning. Det vore bra om det vore så. Tyvärr är det ofta fråga om finansiell missvisning i de här sammanhangen.

Låt mig allra sist ta upp frågan om Kronofogdemyndighetens utsatt-het i det här sammanhanget. Jag tror i grund och botten att man, som riksdagsledamoten Jan Ertsborn har pekat på, måste göra någonting för att se till att skuldsaneringen blir effektivare. Då måste man se till att kostnaderna för dem som ska driva in, som Monica Green också är inne på, ökar väldigt kraftigt, så att det inte blir så lönsamt för dem att anlita den samhällsservice som Kronofogdemyndigheten ger.

Vi måste ha kvar en kronofogdemyndighet. Det är jag helt på det klara med. Och jag tror att vi alla är överens om att detta är en viktig del av vårt ekonomiska system.

Men att just ett antal finansiellt missvisande företag har kunnat utnyttja detta så mycket är en avigsida som man måste göra någonting åt. Det tror jag att vi kan göra i partipolitisk enighet, för det kommer att gynna alla dem som nu hamnar i väldigt svåra ekonomiska omständigheter.

Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Först måste jag säga att jag tycker att Monica Green ska berätta för människor att hon tycker att det går för fort när det gäller att arbeta för att människor ska kunna leva på sin lön.

Vi har sett till att sänka skatterna på låga inkomster och medelinkomster. Det innebär dramatiskt mycket mer pengar i plånboken än vad några lönerörelser ger.

Alliansregeringens uppfattning är att man ska kunna leva på sin lön, inte på lån eller bidrag. Ni har ju den här bidragslinjen, och då är det väldigt enkelt att tro att man kan lösa det.

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

Men nu är den ekonomiska situationen så här, och många är utan jobb. Vi har en finansiell kris som gör att många har det kårt. Det kan ha bidragit till – det tror jag – den här skuldsättningen. Men jag tror inte att det är så enkelt. Även utan den här ekonomiska situationen tror jag att den här aggressiva marknadsföringen och de brister i den lag som du och andra också bär ansvar för skulle ha lett till att många hade tagit lån som är ohemult dyra och som sätter dem i skulder alldeles i onödan.

I Sverige har vi ett väldigt effektivt indrivningssystem. Det kan man tycka illa om, men det är faktiskt också väldigt bra, framför allt för de enskilda. Man kan nämligen inte i längden bygga upp hur stora skulder som helst. Detta är också en hjälp, och det skuldsaneringsarbete som bedrivs med hjälp av Kronofogdemyndigheten är oerhört viktigt.

Då säger Monica Green så här: Man borde göra det svårare att ta hjälp av kronofogden. Då tänker Monica Green förmodligen på att företagen inte ska kunna gå dit.

Jag vill vända på det. När vi hade förenklat och förbättrat skuldsaneringslagen, vilket gjordes 2007, innebar det att vi tog bort kravet på att skuldsatta först skulle prata med alla fordringsägare och gå hela den vägen, som är väldigt jobbig för dem. De skulle kunna ta hjälp och få rådgivning från kronofogden direkt. Detta gjordes just för att underlätta för svårt ansatta människor att sanera sina skulder. Och vi jobbar vidare med att se vad vi kan göra när det gäller skuldsanering, för det är otroligt viktigt.

I och med förenklingen och förbättringen av skuldsaneringsreglerna har också både Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten fått mer resurser. Vi tog inte heller tillbaka de pengar som vi räknade med att kommunerna skulle ”spara” genom den här förenklingen, för kommunerna har ett ansvar här. Det har alltså getts mer pengar till den här typen av stöd och rådgivning de senaste åren. Det tror jag är väldigt bra.

Det är bra att ni tar upp den här promemorian från den förra regeringen. Den handlade faktiskt mest om tillsynsfrågorna. Vi har ju arbetat med tillsynsfrågorna. Vi har också gett ökade resurser för dem. Så den har nog kommit till användning. Men den behandlade faktiskt ingenting annat. Det ska man vara klar över.

Den lagstiftning som vi har i dag är ett resultat av det arbete som gjordes under den förra mandatperioden. Det var gensvar i riksdagen för det, så jag skyller inte alls ifrån mig. Men det var ett misslyckande vad gäller de här snabba korta lånen. Vi kan se effekterna i dag. Då kom samtidigt det här nya direktivet.

Vi försöker göra det på ett seriöst sätt men har under resans gång ökat på informationen och underlättat och förenklat för skuldsatta att faktiskt reda ut sin ekonomi. Det är inte enkelt, men jag tror att det är väldigt viktigt att göra det på ett korrekt sätt och att ta ett steg i taget. Man ska inte påstå att det här är sådant som går väldigt enkelt, för det finns också i de här korta lånen en del som kanske inte ska kastas ut med badvattnet omedelbart.

Anf. 10 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Nu kommer Beatrice Ask in på områden där jag inte är säker på att hon har hängt med i den allmänpolitiska debatten den senaste tiden.

Beatrice Ask påstår att människor har fått det bättre, men varför har i så fall utanförskapet ökat med 70 000 personer sedan ni började regera? Varför fördrivs människor från a-kassan? Varför ökar socialbidragen med 35 procent med er politik? Varför har 50 000 personer hamnat hos Kronofogdemyndigheten i år?

Beatrice Ask säger: Det är inte vårt fel. Det är den internationella lågkonjunktursens fel. Vi har ingenting som helst med det att göra.

Men det har ni visst. Det är ni som har regeringsmakten. En regering ska kunna styra ett land även i svåra tider. Man kan inte säga att man bara kan styra när det är fint väder och högkonjunktur. Man måste kunna styra ett land även i dåliga tider, men ni har försvårat för människor i denna lågkonjunktur.

Ni har försämrat a-kassan, ni har försämrat för de sjuka och barnfattigdomen har ökat. Ni har gjort det svårare för människor att få a-kassa, och ni har gjort det svårare för människor att över huvud taget få möjlighet att leva på sin lön, för ni tvingar människor att säga upp sig nu. Det har blivit fullt att jobba deltid. Man ska i stället leva på a-kassa, om man nu har rätt till det, på heltid. Det tycker ni är bättre.

Utanförskapet har ökat. Ni står för en bidragslinje. I dag lever folk på bidrag och tvingas ta sms-lån på grund av de ökade klyftorna. Några har fått det bättre – ja. Det har blivit väldigt stora skillnader, och de allra rikaste har fått det allra bäst med er politik. Därför har sms-lånen ökat lavinartat. Ni måste göra något åt detta nu.

Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det är ingen nyhet att Monica Green tror att allt djävulskap kommer från alliansregeringen, men det är faktiskt så att en finansiell lågkonjunktur påverkar arbetslösheten mycket. Vi har några branscher som går riktigt dåligt eftersom de inte har hängt med i utvecklingen eller för att det finns strukturförändringar. Vi har också en ganska erbarmligt dålig integration i det här landet som gör att stora grupper står utanför. Vi har många ungdomar som inte får de kunskaper de behöver och därför inte kommer in på arbetsmarknaden.

Detta förstärks i en lågkonjunktur och är ett jätteproblem. Jag hinner inte gå in på allt vad vi gör för detta, men det är naturligtvis också så att människor i en svår ekonomisk situation kan frestas mer av att tro på enkla lösningar, och om marknadsföringen är aggressiv kan det då vara enkelt att ta de här lånen.

Det är därför vi har arbetat fram förslag för att rätta till de brister som finns i den lagstiftning som Monica Green och hennes parti med flera bär ett stort ansvar för.

Vi har medan vi har arbetat med de förändringar som är nödvändiga för att få en bättre kreditprövning, för att se till att marknadsföringen blir mer konsumentvänlig med mera samtidigt sett till att dels intensifiera rådgivningsarbetet och se till att det finns något mer resurser för arbetet, dels sett till att förenkla skuldsaneringslagen så att människor som har hamnat på obestånd lite lättare kan få saklig hjälp för att reda ut sin ekonomiska situation.

Jag säger inte att det räcker, men vi arbetar faktiskt väldigt mycket med detta. Hade vi gått bidragsvägen skulle fler än i dag, långtidssjuka

och andra, fortfarande leva på sjukbidrag i stället för att få rehabilitering och så vidare, och då skulle situationen ha varit ännu värre.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på interpellation 2009/10:124 om sexköpslagen

Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att straffet för sexköp bättre ska stå i proportion till brottet än vad det gör i dag, dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att intensifiera kampen mot sexhandeln och trafficking.

Regeringen tillsatte förra året en utredning för att utvärdera förbudet mot köp av sexuell tjänst. Syftet med utredningen är att undersöka hur bestämmelsen fungerat i praktiken och vilka effekter förbudet har haft för förekomsten av prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige.

Utredaren har ett brett mandat och det står utredaren fritt att mot bakgrund av utvärderingen föreslå lagändringar eller lämna förslag till andra åtgärder. Jag vill dock påpeka, vilket inte står i svaret, att utgångspunkten är att sexköp ska vara förbjudet också i fortsättningen.

Utredaren ska också i sammanhanget överväga ett eventuellt behov och lämpligheten av en skärpning av straffskalan. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 april nästa år. Därefter kommer ärendet att på vanligt sätt beredas i Regeringskansliet.

Kampen mot människohandel är en prioriterad fråga för regeringen, och vi har i många sammanhang pekat på det samband som finns mellan prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

När det gäller arbetet på hemmaplan kan nämnas att regeringen i juli förra året presenterade en omfattande handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Handlingsplanen omfattar fem insatsområden: för det första ökat skydd och stöd till utsatta, för det andra stärkt förebyggande arbete, för det tredje stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet och för det fjärde ökad nationell och internationell samverkan och ökad kunskap.

Som exempel kan nämnas att regeringen har avsatt särskilda medel för operativa insatser inom Polisen och Åklagarmyndigheten för att bekämpa just människohandel och prostitution. Medel har också avsatts för kompetensutveckling, internationellt samarbete och metodutveckling inom dessa myndigheter för att åstadkomma en effektivare lagföring avseende människohandel för sexuella ändamål.

Dessutom har Brottsoffermyndigheten fått i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utforma och genomföra ett utbildningsprogram för att öka kunskapen om prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Handlingsplanen omfattar en mängd åtgärder inom olika politikområden, och en samlad uppföljning av handlingsplanen ska göras 2011.

I det internationella samarbetet har det svenska ordförandeskapet i EU prioriterat kampen mot människohandel. Under Sveriges ledning har EU:s medlemsstater kunnat nå samsyn om innehållet i ett rambeslut om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skyddande av

offer. Medlemsstaterna ska enligt detta också överväga att vidta åtgärder för att straffbelägga användandet av tjänster från en person som man vet är offer för människohandel. Det kan till exempel avse just köp av sexuella tjänster från människohandelsoffer.

Vid rådsmötet den 1 december kom vi vidare överens om en strategi för hur EU ska stärka samarbetet med länder utanför EU. Det handlar inte minst om att stärka relationerna och samarbetet med ursprungsländer för människohandel och länder varigenom människohandeln passerar.

I oktober var jag också värd för en stor konferens om människohandel som hölls i Bryssel. Nästan 600 deltagare, däribland ministrar och höga företrädare för myndigheter och organisationer, samlades för att diskutera hur människohandeln bäst kan förhindras. Konferensen nådde fram till en deklaration med brett stöd.

Slutligen kan nämnas att människohandel är en viktig fråga även i förslaget till Stockholmsprogrammet som ska lägga fast riktlinjerna för det rättsliga och brottsbekämpande samarbetet inom EU för de kommande fem åren.

Regeringen har arbetat och kommer att fortsätta arbeta intensivt och på flera olika plan för att bekämpa prostitution och människohandel i alla dess former.

Anf. 13 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Ett särskilt tack vill jag uttrycka för förtydligandet av det som inte stod i det skriftliga svaret, att synen är att även i framtiden ska sexköp vara förbjudet.

Just det sista tycker jag är oerhört angeläget, inte minst mot bakgrund av att vi nu ser att det finns en attitydförändring i samhället, speciellt bland unga människor. Det har gjorts undersökningar bland studenterna, bland annat i södra Sverige, som visar att det finns en ökad känsla av att det är okej att både köpa och sälja sex. Det finns studenter exempelvis på Lunds universitet som åker över till Köpenhamn och helt enkelt säljer sig för att dryga ut tillvaron som student.

Vi vet ju av erfarenhet, utifrån dem som bor i betydligt fattigare länder än Sverige, att det är just levnadsvillkoren som många gånger gör att människor blir sålda som slavar och så vidare. Därav är det här ett gigantiskt problem. Därför är det bra att det i dag finns ett handlingsprogram. Det är naturligtvis ett steg i rätt riktning, inte minst här i Sverige.

Precis som ministern säger i svaret kommer man sedan utredaren har utfört sitt uppdrag att utifrån det resultatet kunna överväga eventuella behov av en skärpning av straffskalan och lagstiftningen. Hitintills under de här tio åren är det, i alla fall enligt uppgift från SVT:s *Rapport*, endast två personer som har blivit dömda till fängelse och 228 personer som har blivit dömda till böter. Och det är inte överallt i landet som det över huvud taget har fällts några domar. Vi vet att det inte är enbart kring våra tre storstäder som det förekommer sexköp utan det förekommer runt om i hela landet. Sedan är det ju så att utbud och efterfrågan naturligtvis ser lite olika ut, men det är lika allvarligt oavsett på vilken plats i Sverige eller runt om i världen som man säljer en annan människa.

Mot bakgrund av detta kan jag ändå inte låta bli att fundera lite inför framtiden. Jag har noterat att en ledamot från Centerpartiet här i riksdagen har skrivit en motion om att avskaffa sexköpslagen och också kopp-

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

lerilagen. Det känns oerhört allvarligt. Vi har också de unga i Cuf och de unga i Luf som är av samma uppfattning. Tänker man då på framtiden och morgondagens politiker kan man inte låta bli att känna en speciell oro för detta i kombination med den förändrade synen på sex. Sex i sig är inget fel bara man inte utnyttjar och köper en annan människa.

Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Först vill jag säga till Carina Adolfsson Elgestam med anledning av attitydförändringen i samhället att jag tror att det här är en kamp som måste bedrivas hela tiden. Det handlar om människosyn. Det handlar om människovärde.

Skälet till att vi har haft en väldigt bestämd syn på det här i Sverige, det har varierat lite över tid, är ju att vi inte anser att någon människa ska hamna i en sådan situation att man till slut måste sälja sig själv. Egenvärdet för en människa, man eller kvinna, är ju att faktiskt få leva sitt liv med viss integritet. Den kroppsliga, fysiska integriteten är viktig. Säljer man sin kropp säljer man också sin själ. Här har vi satt en gräns. Vi har sagt att det inte är tillåtet att köpa detta. Vi har inte skuldbelagt offren just för att de är offer. Det finns inga lyckliga horor. Det är en myt. Därför har vi den här lagstiftningen.

Det är, precis som Carina Adolfsson Elgestam säger, väldigt få som har åkt dit för det här. Nu är det fler än vad som står i en del uppgifter därför att det också har dömts till betalningsföreläggande, men det är ändå relativt få som har åkt dit i förhållande till den marknad som uppenbarligen finns.

Det är skälet till att Anna Skarhed, som har uppdraget att utvärdera den svenska sexköpslagen, bland annat har fått i uppgift att utvärdera tillämpningen. Hur används lagstiftningen? Hur användbar är den? Det är också en fråga om hur användbar den är för polisen. En lagstiftning kan ha en förebyggande verkan, alltså skicka en signal, men sedan är frågan också om den är användbar för de brottsbekämpande myndigheterna. Här blir det väldigt intressant, tycker jag, att se effekterna som en utredning förhoppningsvis kan visa på.

Ett skäl för att göra den här utredningen ordentligt, utöver att vi vill göra rätt här hemma, är att det finns ett stort intresse runt om i Europa för de svenska erfarenheterna. Det finns naturligtvis en debatt också som gör att jag tror att det är otroligt viktigt att vi har ordentligt på fötterna och kan visa fakta om vad som går bra och vad som inte går bra.

Det är också så att sedan vi fick den här lagstiftningen har prostitutionen förändrats i sin form. Mycket har försvunnit från gatorna, men samtidigt har det exploderat på nätet.

Jag tycker att vårt arbete mot människohandel har varit viktigt därför att väldigt många som prostituerar sig är utsatta för just människohandel. Vi måste se den här förändrade marknaden. Det är inte fattiga svenska tjejer med missbruksproblem längre som är de enda som går på Malmskillnadsgatan. Det är unga kvinnor som fraktas från olika delar av världen – de vet knappt vilket land de är i – som går omkring på Malmskillnadsgatan, i Malmö, i Haparanda eller var de nu kan vara. De fraktas runt av organiserade nätverk av kriminella. Därför måste vi arbeta mycket med de här internationella frågorna.

Det som jag tyckte var väldigt intressant, både på den konferens vi hade i oktober och även på ministerrådsmötet, var just att vi diskuterade en hel del kring frågan om demand. Den ökade insikten om kopplingarna mellan prostitution, människohandel, grov organiserad brottslighet och barnpornografi, för att nu nämna några, har gjort att man faktiskt funderar över vilka det är som köper det här. Vad har de för problem? Vad ska vi göra åt det? Jag tycker faktiskt att vi har flyttat fram ett steg när det gäller att arbeta med det som är den grundläggande frågan.

Sedan handlar det naturligtvis väldigt mycket om att se till att polisen har resurser och mycket annat. Där har vi med handlingsplanen kunnat göra en del här hemma som är bra. Men det finns mycket kvar att göra. Det är en sak som är säker.

Anf. 15 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Tack för det här inlägget! Det känns ändå som om vi är på väg, i alla fall från svensk sida, att ta kanske något litet myrsteg i rätt riktning. Sedan är det naturligtvis en lång resa att göra på flera olika sätt.

Framför allt tänker jag på de problem som finns med prostitution, människohandel och barnpornografi, men vi kanske också ska fundera över andra kriminella handlingar. Knarkhandel är ju en sak som ministern var inne på, men kanske handlar det också om det som är kopplat till terrorism. Precis som vi människor som inte lever på den kriminella sidan har ju de på den kriminella sidan ett sätt att bedriva företagande, om man kan uttrycka det så. De ser ju till att de har flera ben att stå på för att få ihop de inkomster de skaffar sig utifrån det som är deras levebröd. Så är det även när man är på den kriminella sidan.

I det här fallet utnyttjas andra människor, som är fattiga, som har blivit sålda. I vissa sammanhang handlar det om unga flickor vars fäder faktiskt säljer dem därför att de inte ser någon annan möjlighet till en inkomst. Någon med en fet plånbok – om man får uttrycka sig så i kamraren, fru talman – kommer att utnyttja den unga kvinnan eller barnet, precis som ministern visade på i sitt svar. Just därför är det både bra och viktigt att vi arbetar med detta på EU-nivå och internationellt.

Sverige har under sitt ordförandeskap lyft upp frågan. Det är bra. Många kom på seminariet som hölls i Sverige. Samtidigt förstår och ser fler och fler i Europa problemen med människohandel kopplad till sexköp. Men det finns länder i Europa som ser prostitution som ett levebröd, ett helt vanligt yrke. Det finns ett land nära oss, nämligen Tyskland. Det förekommer i Spanien. Det finns flera länder.

Här handlar det om att arbeta med attitydförändringar. Det kan inte å ena sidan vara okej att se prostitution som ett vanligt yrke, som alla andra yrken, medan å andra sidan i nästa andetag vara emot människohandel och det som är kopplat till sexköp och utnyttjande av människor. Här finns ett samband, precis som ministern pekade på. Därför måste vi bli tydliga.

Det gäller bland annat vid internationella evenemang runt om i världen, från idrott till andra stora evenemang som samlar människor. Överallt där människor samlas pågår handel. Mycket av den handeln är naturligtvis positiv, men inte den del av handeln som handlar om att utnyttja och köpa andra människor. Vi vet att det pågår prostitution vid till exempel fotbolls-VM och andra arrangemang. Det kan vi aldrig acceptera. Här

finns en anledning att koppla ihop och vara en förebild med vår sexköpslag och attityder. Om det finns en lag att det är förbjudet blir det en signal att det inte är acceptabelt.

Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag tror att Carina Adolfsson Elgestam och jag är rätt överens i frågorna.

Ja, det är ologiskt att det finns länder där man ser på prostitution som ett yrke samtidigt som man bekämpar människohandel. Det tar lite tid innan de uppfattar hur ologiskt det är. När de legitimerar den typen av verksamhet skapar de samtidigt ett utrymme för den kriminella hanteringen av offer. De kan inte sitta på båda stolarna samtidigt. Det är ungefär lika dumt som sprututbyte i många delar, det vill säga staten ska tillhandahålla sprutor så att man kan knarka, vilket vi är emot. Någonstans måste det offentliga och regelverket vara tydligt om vad som är rätt och fel.

Det är inte okej att utnyttja människor genom prostitution. Det är ingen frihet att sälja sin kropp. Någonstans går gränsen. Det är inte okej. Vi har mycket kvar att göra.

I förrgår hade jag ett möte för EU:s räkning med de ryska ministrarna, dels justitieminister Konovalov, dels inrikesminister Nurgaliev. Vi diskuterade frågan då också. Jag sade som det var, nämligen att vi måste fundera över vilka som köper sex. Glädjande nog har också de satt i gång ett arbete, bland annat har de kommit överens med – tror jag – Grekland och Italien om åtgärder. Handelsvägarna där unga kvinnor skickas runt går i lite olika riktningar mellan olika länder. Därför måste man arbeta både internationellt, med vissa gränsövergångar och vissa typer av polis-samarbete. Det var oerhört glädjande att det fanns ett engagemang. Man hade upplevt att man fick inspiration och bra kontakter genom den konferens vi hade i oktober.

Vi ska gå vidare med arbetet internationellt. Bara för att ordförandeskapet upphör kommer inte regeringen att vila på hanen när det gäller att se till att det vidtas konkreta åtgärder när det gäller insatser för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Det är viktigt med de extra pengarna som handlingsplanen gav. Jag tror att det var 75 miljoner kronor som vi särskilt kunde adressera till arbetet inom polis- och åklagarväsendet. Det är viktigt. Just människohandel är ett komplicerat brott och dyrbart att jobba med. Jag läste för något år sedan att i Sundsvall hade man haft en utredning som kostade 12 miljoner kronor. För en liten polismyndighet blir det mycket pengar. Alltså behövs extra resurser från centralt håll. Det är ett litet exempel på vad man måste göra.

Det är bra att vi skärper rambeslutet på EU-nivå, att vi har fattat beslut om en aktionsplan med åtgärder på hur vi ska arbeta också med länder utanför EU och att vi har en handlingsplan här hemma. Vi ska också göra en saklig utvärdering av våra egna erfarenheter så att vi kan modernisera våra regler utifrån att marknaden har ändrats.

Vi måste också – där tänkte jag försöka landa i det här inlägget – jobba med värderingsfrågorna och den människosyn som det faktiskt handlar om. Det är inte okej att hantera människor hur som helst. Man får inte utnyttja andra människor på det sätt som man gör när man går till

prostituerade. Det är fråga om att utnyttja offer. Det är inte okej i ett civiliserat samhälle.

Prot. 2009/10:43
4 december

Anf. 17 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Tack för debatten, justitieministern! Det här är en viktig debatt. Det är viktigt att vi fortsätter att sätta diskussionen högt på agendan såväl i Sverige, i Europa som globalt.

Det är många i Sverige och runt om i världen som har tagit del av Stieg Larssons böcker, till exempel *Män som hatar kvinnor*. Där finns ett tydligt exempel. Jag tror att det påverkar oerhört många människor. Där kan vi se hur kulturen också kan vara med och bidra till attitydförändringar.

Det är också viktigt att vi fortsätter med det här arbetet. Precis som ministern sade i sitt första inlägg handlar det inte om att bara för att problemet inte syns på gatan skulle problemet inte finnas. Vi är väl medvetna om att det inte är så. Vi vet att prostitution finns och förekommer på nätet. Problemet är detsamma. Det är fråga om människor som lever i fattigdom på olika sätt. Det kan vara människor som har varit utsatta för incest eller våldtäkter som barn eller unga. De hamnar på olika sätt i denna situation, om de inte har blivit sålda som slavar från ett fattigt land. Vi måste ha med oss denna kunskap för att kunna motverka detta. En del handlar om att arbeta med välfärden, det vill säga skapa förutsättningar för människor till en trygg tillvaro och rätten till ett arbete oavsett var på jorden man bor. Det är oerhört viktigt i kombination med attitydförändringar. Det är inte okej att köpa en annan människa.

Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag ska försöka fatta mig kort eftersom jag tycker att vi har rätt ut en del av frågorna.

Jag anser att värderingsfrågorna är viktiga.

Frågan om prostitution och lagen som förbjuder sexköp handlar mycket om människosyn och människovärde. Jag tror att vi i Sverige har nått en god samsyn i detta. Samtidigt kan man i Sverige och i den svenska debatten så fort man hävdar det jag tycker är sunda värderingar bli beskylld för nymoralism. Det handlar om att diskutera både människosyn och sund sexualitet. Frågorna måste diskuteras med ungdomar. Det finns nog en hel del att göra inte minst vad gäller sexualundervisning och att våga ta diskussionen bland vuxna.

Det här är viktigt också mot bakgrund av att Sverige är ett internationellt land. Även om vi kände att vi nådde något slags resultat för ett antal år sedan då vi införde lagen och det var en diskussion i riksdagen – jag vet att det även i mitt parti har funnits de som tycker att det inte var så bra, men jag tror att vi har blivit rätt överens om vad vi tycker – är det så att det strömmar in influenser från olika håll. Också i vårt land finns på många håll en uppfattning av typen: Min dotter och min syster ska naturligtvis hållas hemma, men alla unga tjejer som går med för kort kjol utanför är att betrakta som horor, och horor får man utnyttja.

Man delar alltså upp människor och står inte för det lika människovärde som ändå är grundläggande när man diskuterar dessa frågor. Jag tror att vi som politiker har ett stort ansvar att våga ta den diskussionen. Jag blir också lika arg varje gång jag går på stan och ser de där bilarna

Svar på
interpellationer

med stora skyltar som har kommit tillbaka. Jag vill inte ha de porrbilderna i det allmänna rummet. De kan vara någon annanstans.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2009/10:110 om högkostnadsskyddet och privatiseringen av apoteken

Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Bosse Ringholm har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till att högkostnadsskyddet för läkemedel förblir oförändrat under 2010 och om jag kan garantera att högkostnadsskyddet hålls oförändrat åren därefter om den borgerliga regeringen fortsätter att privatisera de kvarvarande statliga apoteken. Han har vidare frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa konkurrens och förhindra ett monopol i grossistledet för distribution av läkemedel.

Det nuvarande högkostnadsskyddet för läkemedel innebär att man inte behöver betala mer än 1 800 kronor under ett år för de läkemedel, främst receptbelagda, som omfattas av skyddet samt vissa förbrukningsartiklar. I samband med genomförandet av apoteksreformen har regeringen särskilt betonat att reformen inte medför några förändringar avseende högkostnadsskyddet för läkemedel. Med anledning av frågans formulering vill jag vidare framhålla att regeringen inte har för avsikt att avyttra fler av de statligt ägda apoteken än de 465 som vi nu har sålt till stora och medelstora aktörer och de 150 som ska avskiljas från Apoteket AB och som ska kunna ha enskilda entreprenörer som delägare.

Enligt regeringens bedömning, som redovisades i propositionen *Omreglering av apoteksmarknaden* (prop. 2008/09:145), innebär konkurrensutsättningen av detaljhandeln med läkemedel att förutsättningarna ändras även i partihandelsledet. Nya apoteksaktörer kan komma att anlita egna transport- och logistiksystem eller andra distributörer än de som i dag är verksamma på området. Detta innebär att det kan uppkomma en konkurrenssituation även på detta område. Det kan också tilläggas att den del av apoteksreformen som innebär att vissa receptfria läkemedel får säljas på andra försäljningsställen än apotek sannolikt kommer att bidra till att fler aktörer ägnar sig åt partihandel med läkemedel. Det kan vara värt att påminna om att konkurrenslagen kan förbjuda förvärv som påtagligt hämmar förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens och det ska i denna prövning särskilt beaktas om en dominerande ställning skapas. Enligt konkurrenslagen är också avtal eller samarbeten som har till syfte eller effekt att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt förbjudna.

Anf. 20 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag har ställt frågor till socialministern om apoteken eftersom många människor är oerhört oroliga för vad som nu händer med apoteken. Vi har sedan 35–40 år haft statliga apotek som har fungerat utomordentligt väl. De har högt förtroende och anseende bland allmänheten och en hög

servicenivå, och de har kunnat hålla nere priserna. När regeringen nu privatiserar merparten av apoteken är risken stor att det, vilket vi har sett exempel på från andra länder, blir höjda priser, monopoltendenser eller oligopoltendenser. Socialministerns svar gör mig ännu mer orolig än jag var innan jag ställde interpellationen.

Min fråga om huruvida nivån i högkostnadsskyddet kommer att bevaras även i framtiden får inget svar alls, och ett uteblivet svar kan inte tolkas på annat sätt än att socialministern håller öppet för att det kommer att förändras. Högkostnadsskyddet kommer alltså att försämrats. Det kommer att bli dyrare för enskilda människor. Att det kommer att bli dyrare för staten är alldeles uppenbart, eftersom priserna kommer att stiga som en följd av privatiseringen.

Min andra fråga, om det blir fler privatiseringar, kan jag möjligen tolka positivt på det sättet att socialministern säger att han inte nu har för avsikt att göra ytterligare privatiseringar. Ska vi tolka det som ett löfte för åren framöver om socialministern till äventyrs och mot förmodan får fortsätta i sin nuvarande roll? På den punkten finns ingen klarhet i svaret. Möjligtvis, om man vill vara positiv, kan man dock säga att han i varje fall just nu inte lovar några ytterligare privatiseringar.

Min tredje fråga får ett icke-svar. Jag frågade vad socialministern tänker göra för att förhindra att det blir monopol eller oligopol, det vill säga få företag som dominerar grossistbranschen. Det är alltså inte de som distribuerar direkt till allmänheten utan ledet dessförinnan. Då hänvisar socialministern bara till nuvarande lagstiftning och Konkurrensverket. Men min fråga till socialministern var faktiskt vilka initiativ socialministern tänker ta för att förhindra att det blir monopol eller oligopol, vilket vi har sett tendenser till i andra länder. Där får jag inget svar.

Det är ett passivt agerande. Man är inte mycket till socialminister om man bara nöjer sig med att hänvisa till lagstiftningen, men det är väl ett uttryck för att socialministern inte tänker göra något, inte har några planer och inte ens tycker att detta är ett problem.

Bekymret är att hela privatiseringen av apoteken är en fix nyliberal idé som socialministern och den borgerliga regeringen har. Det är viktigare för den borgerliga regeringen och socialministern att enskilda personer kan tjäna pengar på denna marknad än att den enskilde individen, de vanliga läkemedelskonsumenterna som pensionärer och andra, ska känna trygghet och veta att det är ett system där vinsten inte är det avgörande. Det är så det nu har blivit genom privatiseringen. Det viktiga och avgörande ska i stället vara tryggheten för konsumenten. Oavsett om jag är pensionär eller på annat vis läkemedelskonsument ska jag känna att det inte är någon som i första hand vill tjäna pengar på mitt behov av läkemedel. Med den privatisering som Göran Hägglunds regering har genomfört har vinsten blivit det avgörande.

Jag är orolig för att det kommer att bli höjda priser som kommer att drabba samhället i sin helhet – vinsterna ska nämligen betalas av någon – och också, eftersom det inte finns något riktigt svar i interpellationssvaret på den punkten, att högkostnadsskyddet naturligtvis kommer att försämrats. Ministern är helt passiv inför de risker som finns för monopol eller oligopol på området.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 21 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag kom in lite sent i debatten, men jag tycker att det är en viktig debatt. Det är intressant att se hur oppositionen väljer att bemöta en av de reformer som faktiskt har nått ut på bred front till den svenska befolkningen. Det är en reform som har mottagits på ett väldigt bra sätt. Redan i dag finns det receptfria läkemedel i tusentals butiker, och det är en efterfrågad produkt.

Det jag lite grann vänder mig emot i Bosse Ringholms frågeställning är hans snäva syn. Han tittar på det han kallar ett nyliberalt experiment, att vi som regering har en ambition att ge fler människor tillgång till sjukvård. Det är klart att det finns många saker som kan hända, och mycket av det som kan hända är svårt att förutse. Vad kommer exempelvis att hända med sjukvårdskostnaderna när barnfamiljer slipper sitta i väntrum till akutmottagningar för att barnen har ont i öronen? Vad händer när man slipper åka flera mil för att hitta ett öppet apotek? Vad händer när man faktiskt kan behandla det som är en enkel åkomma med läkemedel i stället för att söka läkarvård eller sitta i telefon i timtal? Detta är också effekter som en ny apoteksreform kommer att innebära.

Andra saker som jag funderar på och resonerar kring gentemot oppositionen, i detta fall Bosse Ringholms inlägg, är det man kallar en nyliberal reform. Socialdemokratin ställer sig i någon mening också bakom den. Man har sagt att detta kanske inte är något man kommer att riva upp med rötterna. Frågeställningen blir då mer att man vill kritisera en regering man inte tycker om i stället för att peka på en reform man inte tycker om.

I grunden tror jag att Socialdemokraterna delar synen att det är bra att tillgängligheten på receptfria läkemedel och alla andra läkemedel blir större och att det finns ett apotek nära människor. Vi i Sverige har varit en randstat när det gäller tillgänglighet. Vi har inte kunnat komma åt läkemedel. I till exempel mitt hemlän Kalmar har det funnits ett söndagsöppet apotek. Man ska så klart inte behöva åka 20 mil för att komma åt ett läkemedel bara för att man blir sjuk på en söndag.

Den stora vinsten blir givetvis till medborgarna, det är vi alla medvetna om. Jag tycker ändå att oppositionen bör, när man riktar kritik mot regeringen, försöka vara så pass konstruktiv att man kan öppna ett större spektrum än det Bosse Ringholm gör i dag.

Anf. 22 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag vet inte om Bosse Ringholm har haft tillfälle att läsa propositionerna och följa de debatter som har förts i kammaren om apoteksomregleringen. Det är inte mycket i hans inlägg som tyder på att det skulle vara fallet.

Mycket av det som Bosse Ringholm tar upp som lösa känslor som ”jag är orolig för”, ”jag vet inte om”, ”regeringen är inte tillräckligt tydlig” och så vidare gäller sådant som Bosse Ringholm hade kunnat följa debatter om här i kammaren. Där har det givits tydliga besked.

Det kommer med den omreglering som blir att bli lägre priser än vad det skulle vara med ett bibehållet monopol. Det finns ett tydligt regelverk för hur detta ska gå till. Det är någonting som hade kunnat ske tidigare, men som inte skedde under Bosse Ringholms tid i regeringen. När det gäller att ta hem de marginaler som finns på originalläkemedel när patent

faller finns det en metod för det liksom när det gäller effektiva generika-system, alltså utbyten till billigare men innehållsmässigt likvärdiga produkter, och en utvecklad värdebaserad prissättning på originalläkemedel. Allt detta finns tydligt beräknat och framhållet i de propositioner som Bosse Ringholm har haft möjlighet att ta del av.

Regeringen har inga planer på att förändra högkostnadsskyddet. Jag är lite förvånad över frågan om högkostnadsskyddet för 2010. Som tidigare finansminister vet Bosse Ringholm att den budget som ligger gäller, det är den som riksdagen om ett par veckor förväntas besluta om och därmed också besluta om högkostnadsskyddet för 2010. Det innebär ingen förändring. Regeringen har inga planer på att förändra högkostnadsskyddet för oss som enskilda konsumenter.

Det blir nästan lite rörande att höra Bosse Ringholm vara orolig för ett monopol eller ett oligopol. Det säger han som står för en politik som innebär monopol på just detta område. Han uttrycker oro över att vi i Sverige ger oss in på ett nyliberalt experiment. Det gör han som har förtrott ett land som tillsammans med Nordkorea och Kuba är de enda länder som har monopol. Jag är helt förvånad över den debattekniken, fru talman.

Apoteksomregleringen syftar till att öka tillgängligheten. Det viktigaste målet är att göra att fler människor enkelt kan få tag i läkemedel när de behöver det. Monopolet har brister i det avseendet. Monopolet har stora förtjänster, det medges, men det har brister just när det gäller tillgängligheten. Här ändrar vi. Detta gör det naturligtvis besvärligt för Bosse Ringholm som åtminstone tidigare önskade förstatliga hela den svenska läkemedelsindustrin. I dag pläderar han inte för detta här i kamraren i alla fall, men han håller fast vid monopolet på apoteksområdet – ett förlegat system för distribution som enbart används i Kuba och Nordkorea i dag.

Här öppnas möjligheter för fler aktörer att komma in. Vi kommer att ha åtminstone åtta, tio, tolv aktörer av format på det här området som kommer att erbjuda sina produkter och erbjuda möjligheter för dem som jobbar inom apotekssfären att få nya arbetsgivare om de vill, starta egen verksamhet, höja servicenivån och införa mer generösa öppettider. I Norge har motsvarande omreglering lett till 62 procents ökning av antalet apotek. 15 kommuner som aldrig någonsin tidigare haft ett apotek har fått ett.

Det här leder till en ökad tillgänglighet.

Anf. 23 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Min fråga rör specifikt högkostnadsskyddet, det vill säga det som den enskilde läkemedelskonsumenten har att hantera. Nu säger socialministern att han kan garantera att det inte kommer att ske någon höjning av nivån under 2010. Men min fråga handlar också om vad som händer efteråt. Det vill socialministern inte lämna någon som helst utfästelse om. Det kanske är lika bra att inte lämna någon utfästelse, för min förhoppning är att vi byter socialminister nästa höst. Då behöver han inte hantera den här frågan, utan vi kommer att ha en annan socialminister och en annan regering nästa höst. Men det är ändå en realitet, och det är därför jag har ställt frågan. Många människor är naturligtvis oroliga, för de vinster som vi kommer att se för de privata apoteken i fortsättningen

ska betalas av någon. Vinster uppstår inte av intet. Vinster uppstår ur höjda priser, naturligtvis.

Det går an att säga att vi ska höja servicegraden och öka öppethållandetider och att vi ska ge möjlighet för apoteken, privata och andra, att sälja fler icke-receptbelagda läkemedel. Det är en annan diskussion. Det är inte det jag frågar om. Det är inte svårt att vilja ha ökat öppethållande och ökad servicegrad. Men det kostar någonting, och det får man räkna in i kalkylen.

Jag är inte så säker på att apoteken i glesbygden, för att ta det exempel, kommer att ha så mycket utökat öppethållande och högre servicegrad. I många kommuner kommer det inte att finnas något statligt apotek. I en del kommuner kommer det inte ens att vara någon konkurrens över huvud taget. Det kommer att finnas ett enda privat apotek, i andra kanske två eller möjligtvis tre privata. I många kommuner kommer det inte att finnas någon konkurrenssituation alls.

Vad värre är, vilket utländska erfarenheter vittnar om, finns det en risk för att det i grossistledet eller i partihandelsledet blir ytterligare oligopolisering eller monopolisering så att det blir färre och färre företag som sedan tvingar upp prisnivån.

Jag frågar om socialministern är orolig för prishöjningar på något vis därför att det kan bli mindre konkurrens på området. Han säger att han inte är ett dugg orolig. Det ska bli lägre priser till och med, utlovar han. Det ska bli lägre priser på läkemedel i fortsättningen. Vi kommer att följa mycket noga tiden framöver om prisnivån kommer att sjunka på läkemedel, om den enskilde får mindre kostnader och om samhället får mindre kostnader. Det är nog ett löfte som Göran Hägglund kommer att få äta upp både en och annan gång i framtiden.

Kvar står min huvudsakliga fråga. Högkostnadsskyddet kan regeringen när som helst ändra. Att riksdagen lägger fast högkostnadsskyddet för 2010 är ingen garanti, för regeringen kan återkomma i den ekonomiska krisituation som regeringen har försatt landet i med nya åtgärder i vår budgeten och i andra sammanhang och höja nivån på högkostnadsskyddet och försämma för den enskilde.

Min fråga gäller också åtgärder mot risken för att vi får mer monopol och oligopol i partihandelsledet eller i grossistledet. Då väljer ministern det enkla att börja tala om Nordkorea och Kuba. Har man inga andra argument tar man till de gamla trista argument som man vet inte håller men som man använder sig av.

Jag efterlyser någon form av insikt från socialministern om att det kan vara ett problem att det blir färre aktörer på området, framför allt att det finns ett starkt privat vinstintresse som vi konsumenter, och kanske även staten, får betala i form av höjda läkemedelskostnader.

Anf. 24 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! Det är intressant hur Bosse Ringholm utifrån sitt eget Stockholmsperspektiv verkar välja att bortse från det som de facto händer. Ute i landet har redan i dag, innan den nya apoteksmarknaden har vuxit fram, öppettiderna utökats. Flera butiker har öppet till nio på kvällen, någonting som jag tror hade varit helt omöjligt om inte denna nya apoteksmarknad hade skapats. Då pratar vi om det statliga Apoteksbola-

get som ser att det nu finns en ökad efterfrågan, och den ökade efterfrågan möter man genom utökat öppethållande även i små kommuner.

Jag ställde en fråga till Bosse Ringholm. Tycker inte du att det är snävt att bara prata om en del av detta och inte se att det även finns positiva delar? Jag ser många positiva delar. Det finns genom en ökad tillgänglighet till läkemedel stora vinster att få för folkhälsan, för familjer som har sjuka barn men också, tror jag, för sjukvården som slipper ha köande patienter som egentligen hade kunnat medicinera sig själva.

Det finns ett annat perspektiv som man kan inväva i den här debatten. I veckan sänkte vi för andra gången skatterna för pensionärer, en grupp som många gånger är stora konsumenter av sjukvård och läkemedel och många gånger har små inkomster. För andra gången sänkte vi nu skatten för denna grupp. Min fråga är: Hur många gånger sänkte Bosse Ringholm skatterna för pensionärer under sin tid i majoritet?

Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om att interpellationen handlar om Apoteksbolaget.

Anf. 26 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Det kommer att finnas alla möjligheter att diskutera skatter här senare i dag, så vi kanske kan koncentrera oss på apoteket nu.

Jag tänkte först inte gå upp i den här debatten. Men jag har diskuterat de här sakerna med socialministern ett antal gånger förut och tycker att det är viktigt att vi reder ut var de olika partierna står i den här frågan. Ibland blandar man ihop detta med receptfria och icke receptfria läkemedel, och det är två helt skilda saker.

Vi har sagt, och det tror att vi är ganska överens om över partigränserna, att det är rätt så okej att man släpper ut receptfria läkemedel till exempelvis mackar och livsmedelshandlare under förutsättning att de sköter det på ett bra sätt. Det är fortfarande läkemedel det handlar om. Det måste man vara medveten om så att man inte öppnar för ett missbruk av den här typen av läkemedel.

Sedan är det ökad tillgänglighet det handlar om, det som vi redan är överens om. Om det hade varit så att vi velat att apoteken skulle ha öppet längre, vara fler och ha mer personal, hade det varit världens enklaste sak inom det system vi hade att säga till dem: Varsågod, här får ni mer pengar så att ni kan ordna det.

Vi hade ett apotek som var bland de billigaste i världen och som såg till att man fick den medicin som man behövde ha, en medicin som en läkare skrev ut, som en statlig myndighet fastställde priset på och som fanns tillgänglig via apoteken. Det är ett system som har väldigt omtyckt bland folk. Den senaste undersökning som gjorts visar att apoteket ligger i topp när det gäller förtroende och annat. Men det här systemet vill ni alltså av helt ideologiska skäl slå sönder, enligt vår uppfattning, i namn av att det ska öka tillgängligheten och servicen.

Naturligtvis innebär det, precis som Bosse Ringholm säger, ökade kostnader för oss, kanske inte som konsumenter i första hand, eftersom man säger att högkostnadsskyddet ska vara kvar, men däremot som skattebetalare. 80 procent av kostnaden för alla läkemedel betalas av oss tillsammans via skatten. Det är en kostnad som vi oroar oss för kommer att öka.

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

Det finns alltså inte någon marknad att tala om när det gäller mediciner. Jag vet att det finns en förhoppning om att man ska kunna hitta vinster i det som kallas generika, alltså mediciner som saknar patentskydd. Men redan i dag minskar kostnaderna för generika med uppemot 90–95 procent jämfört med priserna tidigare. Det är den marginal som läkemedelsföretagen måste ha för att kunna finansiera sin forskning. Att det skulle finnas mer vinster att göra i detta tror jag nog är en utopi. De kan i alla fall inte vara så stora att de bolag som nu går in på marknaden skulle kunna vara nöjda med de vinster som de skulle kunna få. Jag har också läst om att det finns de som har valt att inte gå in i det här eftersom de inte ser att det finns något utrymme för vinster, mycket beroende på att man har släppt ut de receptfria läkemedlen i handeln.

Göran Hägglund har i en tidigare interpellationsdebatt efter många om och men, enligt min uppfattning i alla fall, tillstått att det är en ideologisk fråga i grunden, att man inte vill att vi ska äga saker tillsammans. Jag tycker att det är sorgligt att man ger sig in på en lek med denna så viktiga sak, för det är en del av den svenska hälso- och sjukvården. Det tycker jag att man ska vara försiktig med.

Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag tänker nappa tag i det som Lennart Axelsson tog upp i slutet av sitt inlägg, nämligen den ideologiska grunden för det här. I min ideologiska grundsyn ingår att marknadsekonomi är det bästa ekonomiska system som ett land kan ha. Det har också Bosse Ringholm, såvitt jag förstår, anslutit sig till som princip. Det har vi nog en bred enighet om.

På en del områden kan monopol motiveras, men jag tycker att det då är viktigt att man har ett tydligt och bra motiv för att det ska finnas. Ett sådant exempel är för min del Systembolaget, som jag tycker är enkelt och redigt att argumentera för när det handlar om att begränsa tillgängligheten.

På andra områden, till exempel när det gäller läkemedelsindustrin, tror jag att det skulle vara sämre om den ägdes och drevs av staten. Det tycker jag inte är en bra idé. Jag tror att det är sämre om staten är monopolist på apoteksområdet. Jag tror att det är bättre om det finns fler aktörer. Och jag är alltid noga med att stryka under att det handlar om en omreglering av marknaden, inte en avreglering, för det här är inte vilka produkter som helst, utan det är potentiellt väldigt farliga medel som vi pratar om. Därför måste det finnas en trygg och säker lagstiftning i botten som gör att människor inte råkar illa ut. Men jag tror att det finns ett värde i att det kommer in fler aktörer som bidrar till att apoteksområdet utvecklas, att servicenivån höjs och att öppettiderna ökar. Det vet vi genom att titta på andra länder.

Det blir nästan lite tragikomiskt när Bosse Ringholm argumenterar om riskerna för monopol på olika områden, eftersom han själv kämpar just för ett bibehållet monopol. Vilken grund har han då för att uttrycka oro? Han borde ju vara nöjd som den monopolist han vill vara.

Regeringen har lagt fram budgeten för 2010. Högkostnadsskyddet hålls oförändrat. Det är jätteviktigt för människors trygghet, framför allt för människor som har en ekonomi med små marginaler och med höga läkemedelskostnader. För deras skull finns högkostnadsskyddet. Det är

en väldigt viktig grundsten i det system vi har och förstås kommer att behålla. Detta är en väldigt viktig sak för regeringen.

När Lennart Axelsson för resonemang här försöker han nu visa socialdemokratiens nya öppenhet som man aldrig visade i regeringsställning. Men han uttrycker det som att det är rätt så okej att öppna för receptfritt i fler butiker – rätt så okej. Jag vet inte om det ska tolkas som att Socialdemokraterna tycker att det är bra med receptfritt i handeln och i så fall varför, eller om de här till är nödda och tvungna och intar den här positionen även om de inte gillar den. Lennart Axelsson får gärna lägga ut texten om det.

Vi genomför under lugna och trygga former en omreglering av en marknad som kommer att innebära att det blir bättre för medborgarna i Sverige. Vi gör det under trygga omständigheter som gör att vi säkerställer att vi håller koll på samhällets kostnadsnivåer och på den enskildes kostnad. Det kommer att leda till ökad tillgänglighet och bättre service för våra medborgare.

Anf. 28 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Vi riksdagsledamöter har möjlighet att via interpellationer, det så kallade interpellationsinstrumentet, ställa frågor till regeringen och statsråden för att debattera aktuella frågor. Det har jag också gjort. Att andra ledamöter sedan ställer frågor till oss interpellanter är kanske inte riktigt syftet med interpellationsinstrumentet, om inte fru talman har någon ny syn på hur man ska hantera det här instrumentet i fortsättningen.

Jag tycker att det är viktigt att notera att socialministern i sitt senaste inlägg sade att det på vissa områden kan finnas skäl att ha ett statligt eller gemensamt monopol.

Då kan man undra vad det var för fel på det monopol vi har haft på apoteksområdet. Det var ju ett statligt, gemensamt ägt monopol.

Det har funnits kritik mot att det har varit för lite öppethållande. Det kan man ändra på genom olika beslut, som Lennart Axelsson sade nyss. Det drar naturligtvis mer kostnader om man har längre öppethållande och mer personal.

Man kan säga att en del receptfria läkemedel kan hanteras på annat sätt än hittills. Det kan man också ändra på. Men det ändrar inte i grunden systemet att ha gemensamt ägda apotek som är till gagn för alla medborgare.

Det är ju nu en privatisering som sker av svenska apotek. Merparten svenska apotek privatiseras. När liberaler, som Göran Hägglund, inte riktigt vill erkänna att det handlar om privatisering väljer man att kalla det för avreglering eller omreglering. Det verkar som om man skäms över att privatisera. Man vill inte säga privatisering. Det har en dålig klang för många människor eftersom man vet att privatisering ofta leder till att någon tjänar mycket pengar – i det här fallet på sjuka människors behov av läkemedel. Någon gör stora vinster på det här området i det ena eller andra ledet – grossistledet eller detaljistledet. I det här fallet gäller det kanske grossistledet ännu mer i framtiden.

Det finns risker med all privatisering. Därför försöker man döpa om det till avreglering och omreglering – som kejsarens nya kläder.

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

Det är en privatisering som innebär stora risker för den enskilde och för staten i form av högre kostnader för läkemedel.

Anf. 29 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Med rätt så okej menar jag att man ska vara försiktig med läkemedel, oavsett om de är receptfria eller inte. Jag förklarade det vidare i mitt inlägg. Det är möjligt att ordvalet kunde ha varit ett annat. Jag menar att även om man släpper ut läkemedel i den vanliga handeln måste man vara noga med att betrakta dem som de läkemedel de är. Det är rätt så okej att man släpper ut dem under förutsättning att man reglerar dem på ett bra sätt.

Jag reagerar på samma sak som Bosse Ringholm, nämligen den lek med ord som socialministern håller på med – om det handlar om avreglering, omreglering eller privatisering. Utförsäljning är ett annat ord som jag tycker stämmer ganska väl med det som håller på att hända.

Vi kan titta på resten av sjukvårdsområdet och se vilka beslut som har fattats där. Man har öppnat för att man via privata sjukförsäkringar ska kunna komma in i den offentligt finansierade sjukvården.

Man har öppnat för att sälja ut offentligt finansierade akutsjukhus, universitetssjukhus och liknande. Det var ett av de första beslut som den borgerliga regeringen tog efter maktövertagandet efter det senaste valet.

Det här är ytterligare ett led i att förändra Sverige i en annan riktning än vi socialdemokrater vill. Det är en riktning där man sänker skatterna väldigt kraftigt och låter människor själva stå för den trygghet man har behov av, både när det gäller socialförsäkringar och tillgång till en bra sjukvård.

Det kommer att handla om hur mycket pengar man har för att man ska kunna få en hög kvalitet på sjukvården.

Anf. 30 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Bosse Ringholm säger att socialministern erkänner att monopol är bra i vissa fall. Det är inte något konstigt. Jag har haft samma grundsyn hela tiden.

Monopol kan vara bra på vissa områden, men måste tydligt kunna motiveras. Om man inte har väldigt starka skäl finns det andra lösningar som blir bättre, mer kundanpassade och möter kundernas behov på ett bättre sätt än vad monopol tenderar att göra.

Jag vet att Bosse Ringholm inte har något ytterligare inlägg så jag ska inte polemisera för mycket mot honom. När det gäller synen på monopol går hans resonemang att överföra till nästan vilket område som helst, som livsmedelshandel eller bensinhandel och man skulle kunna motivera monopol där också.

För mig är det ett främmande synsätt. Monopol måste det finnas tydliga skäl för. De tydliga skälen finns inte på apoteksområdet. Sverige är unikt om att ha ett monopol, med ett par undantag som oppositionen inte tycker om att jag nämner, nämligen Nordkorea och Kuba.

Andra klarar detta på ett lysande sätt. Det är självklart att vi också gör det. Vi har mekanismer för att hålla koll på kostnaderna och se till att de begränsas både för den enskilde genom högskostnadsskyddet och för det offentliga genom de kraftfulla instrument som vi har och skapar i samband med omregleringen.

Allt syftar till att under trygga och säkra former se till att vi får en apoteksmarknad som ännu bättre förmår möta de behov som medborgarna i vårt land har.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2009/10:114 om FN:s barnrättskommittés kritik av Sverige

Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta utifrån FN:s barnrättskommittés kritik av Sverige.

Sverige har en konstruktiv och uppriktig dialog med barnrättskommittén. I enlighet med kommitténs eget språkbruk vill jag därför se deras rekommendationer som råd, för att Sverige ännu bättre ska kunna leva upp till konventionens krav, snarare än kritik.

Rekommendationerna grundas på kommitténs analyser av omständigheter som är viktiga att uppmärksamma. På flera områden har regeringen vidtagit åtgärder eller inlett arbete för att se över frågor som lyfts fram i rekommendationerna.

Regeringen har bland annat lagreglerat rätten till hälso- och sjukvård, inklusive tandvård, för asylsökande med flera. Enligt lagen ska asylsökande barn och barn som håller sig undan verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning erbjudas hälso- och sjukvård samt tandvård på samma villkor som barn bosatta i Sverige.

För närvarande utreds också frågan om skolgång för barn som vistas i landet utan tillstånd.

I det fortsatta arbetet med att behandla barnrättskommitténs rekommendationer involveras alla berörda departement och myndigheter. Socialdepartementet har även initierat en dialog med berörda frivilligorganisationer kring barnrättskommitténs rekommendationer. Vi kommer att fortsätta denna dialog. Organisationernas synpunkter och förslag kommer att beaktas av regeringen.

Jag kan försäkra att regeringen tar barnrättskommitténs rekommendationer på största allvar. De utgör en viktig del i regeringens fortsatta arbete med att förverkliga barnkonventionen i Sverige.

Frågan om inkorporering av barnkonventionen, det vill säga att göra konventionen till svensk lag, behandlas i en annan aktuell interpellation. Jag vill dock i detta sammanhang påpeka att konventionen i sig inte sätter något sådant krav. Enligt konventionen ska staten vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder för att säkra barnets rättigheter. Vi kommer att inleda en dialog med berörda parter kring flera av barnrättskommitténs rekommendationer, bland annat frågan om barnkonventionens förhållande till svensk lagstiftning och praxis.

Anf. 32 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret.

Göran Hägglund har svarat att regeringen har reglerat att ge hälso- och sjukvård till asylsökande barn som håller sig undan verkställandet av

utvisning. Problemet kvarstår. Vård ges inte på lika villkor. Det viktigaste för vård på lika villkor är att man ska få vård utan att man behöver betala i efterhand.

FN:s barnrättskommittés kritik gäller de papperslösa barnens situation och uttrycker oro över att barn som aldrig har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige har rätt endast till akut sjukvård och till en mycket högre kostnad än andra barn.

Barnkommittén uppmanar för tredje gången regeringen att se till att papperslösa barn ges samma rätt till hälso- och sjukvård och utbildning som andra barn i Sverige.

Kommittén är också mycket bekymrad när det gäller frågan om skolgång för de papperslösa barn som gömmer sig för att inte utvisas samt för de barn som aldrig har sökt uppehållstillstånd. Det är positivt att Socialdepartementet, enligt socialministern, har initierat en dialog med frivilligorganisationer kring barnrättskommitténs rekommendationer.

Det som gör mig besviken och upprörd är att socialministern inte vidtar åtgärder om verkställighet när det gäller att bereda gömda flyktigbarn en plats i skolan, detta trots att utbildningsminister Jan Björklund i en lördagsintervju i Ekot den 19 januari 2008 lovade att kommunerna från och med i år skulle vara skyldiga att bereda plats i skolan för gömda flyktigbarn samt att polisen inte skulle få söka upp dem i skolan eller skugga dem för att spåra föräldrarna.

Fru talman! Det är snart två år sedan regeringen lovade att vidta åtgärder när det gäller de gömda flyktigbarnens skolsituation. Tyvärr har vi fortfarande inte sett något resultat. I Sverige är det upp till den enskilda rektorns goda vilja om dessa barn ska få gå i skolan, trots att staten enligt barnkonventionen ska se till att alla barn som befinner sig i detta land får utbildning.

Tyvärr får jag varje dag flera samtal från desperata flyktingar i olika delar av landet som berättar hur utsatta deras barn är. Den irakiska flyktingorganisationen har dagligen varit i kontakt med mig och mina kollegor och vittnat om polisens förhållningssätt till dessa barn när de är i skolan eller kommer till sjukvården. Detta är en skam för vårt land som för 20 år sedan skrev under barnkonventionen som garanterar barn trygghet, skolgång och sjukvård. Detta borde verkligen tas på allvar.

Min fråga är: Vad avser socialministern att göra för att barn som befinner sig i denna situation så fort som möjligt får dessa grundläggande mänskliga rättigheter? Detta borde vi ha gjort för länge sedan.

Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Det som Amineh Kakabaveh tar upp här är en viktig fråga för regeringen. Som jag har skrivit i mitt svar pågår ett arbete för att vi metodiskt ska arbeta oss igenom de synpunkter som har kommit.

Jag vill bara påminna kammarens ledamöter om att denna rapport från barnrättskommittén avser perioden 2002–2007. Då hade Sverige en annan regering. Sedan tittar barnrättskommittén på ett par kompletteringar gällande arbetet 2007–2009, men rapporten avser perioden 2002–2007.

I rapporten finns en hel del synpunkter som vi behöver ta fasta på, till exempel när det gäller barns skolgång. Därför har regeringen också till-

satt en utredning. Det handlar om vård, som har nämnts här, där regeringen avser att tillsätta en utredning för att få ett bra regelverk.

Amineh Kakabaveh tar i ganska mycket här. Hon säger att det är en skam och att detta borde ha skett för länge sedan.

Jag ska med ett par referat bara belysa tidigare regerings syn på detta.

Barbro Holmberg sade beträffande barns skolgång följande i riksdagen den 20 januari 2005:

Påståendet att en sträng praxis tvingar människor att gå under jorden saknar grund. Vi har också mycket omfattande rättigheter för barn till exempel vad gäller sjukvård och skolgång under provningstiden.

Hon ville inte göra något mer.

När det gäller rätten till vård sade socialminister Lars Engqvist 2003: Det skulle vara en inkonsekvent och otydlig ordning om staten skulle ersätta landstingen för hälso- och sjukvård till personer som inte har rätt att vistas i Sverige.

Jag håller med om att de förändringar som Amineh Kakabaveh säger borde ha skett tidigare borde ha skett tidigare. Den tidigare regeringen var motståndare till dessa förändringar, vilket belyses av dessa påståenden. Den nuvarande regeringen arbetar med att genomföra förändringar.

Anf. 34 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Socialministern redogör för vad andra ministrar i tidigare regeringar har sagt. Jag tycker att det är helt oväsentligt. Socialministern har haft tre år på sig att göra förändringar. Man var kritisk till den förra regeringen, men frågan är vad ministern själv har gjort.

Socialministern refererar vad andra ministrar har sagt. Det är självklart att jag och mitt parti är kritiska till andra regeringar som har förtryckt dessa människor. Det handlar nämligen om en förtryckande roll. Vi ger bistånd till andra länder för att de ska få bättre sjukvård och skola. Men det är skamligt att våra barn i detta land inte kan få det. Oavsett vilken färg en regering har har man faktiskt ett ansvar. Stiftar man en lag i riksdagen och fattar beslut om vad man ska göra måste man genomföra det.

Det är vackra ord på allas läppar när de pratar om lagar och regler. Men att se till att de genomförs är en fråga både för politiker och för myndigheter. Därför undrar jag vad man själv har gjort eller kommer att göra. Behöver man verkligen lägga så mycket resurser och pengar på en annan utredning när man faktiskt redan har barnkommitténs rekommendationer? Rädda Barnen har också betonat detta i så många år. Behöver man verkligen utreda behovet av sjukvård och skolgång för papperslösa och gömda barn ytterligare? Jag anser inte det eftersom detta redan har utretts tillräckligt. Lägg i stället de resurser som går till utredningar på dessa människor! Utredningarna kommer ändå fram till samma resultat, men ingen lyssnar. Forskning och rapporter blir bara liggande på dammiga bokhyllor överallt. Så är det tyvärr i verkligheten.

Det handlar inte bara om det. Jag har i min interpellation också tagit upp den tvångsisolering som sker på ungdomshem drivna av Statens institutionsstyrelse. Jag har också tagit upp hur psykiskt sjuka barn omhändertas. Barnrättskommittén riktar kritik mot Sverige när det gäller dessa saker och även när det gäller barn och ungdomar som rymmer hemifrån. Detta har uppmärksammats mycket av medierna och sam-

hället, och Rädda Barnen har lyft fram detta. Men det verkar inte vara en kritik som socialministern kan ta till sig. Det är faktiskt viktigt vad man själv gör under tre år. Det väsentliga är inte vad en annan regering har gjort. Det är självklart varje regerings och varje politikers skyldighet att verkligen ta till sig den kritik och den oro som FN har uttryckt när det gäller Sverige, ett land som i andras ögon är jämställt och jämlikt när det gäller vård och omsorg och allt annat. Men verkligheten är annorlunda, det måste vi erkänna.

Anf. 35 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Socialminister Göran Hägglund pratar om rekommendationer. Förvisso är det FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige. Där pekas på problem och brister som finns när det gäller barn.

Unicef skriver på sin hemsida: Dags att regeringen tar FN:s kritik på allvar. Rädda Barnen säger att "kritiken från FN:s barnrättskommitté är vassare än vanligt. Det framgår tydligt att kommittén tröttnat på att regeringen inte bryr sig om tidigare rekommendationer." Det är klart att detta är en kritik och en uppmaning till Sverige att ändra på dessa förhållanden.

Göran Hägglund tog upp att det fanns brister i den förra regeringens flyktingpolitik. Jag tror att Göran Hägglund är medveten om att Vänsterpartiet har kritiserat dessa väldigt tydligt. Vi gjorde det ihop med Folkpartiet, kd och Miljöpartiet. Nu sitter inte vi vid makten och kan därför inte ändra på detta förhållande, men det kan Göran Hägglund göra.

Han är dessutom ansvarig minister när det gäller hälso- och sjukvård. Det vore intressant att veta när utredningen om papperslösa barns brist på sjukvård, både akutsjukvård och sådan där man får stå för en hög kostnad, kommer. Egentligen tycker jag att det är en skam att man gjorde en lagstiftning där man hoppade över de papperslösa barnen, för det är vad man har gjort. Nu har man lagt detta på hälso- och sjukvårdspersonal som frivilligt på olika kliniker som Rädda Barnen och Rosengrenska i Göteborg ser till att dessa barn och deras föräldrar får åtminstone någon form av hälso- och sjukvård.

Likadant är det med skolgången. Jag träffade i onsdags en man på den manifestation för papperslösas mänskliga rättigheter som hålls varje onsdag på Mynttorget, och när jag pratade om vikten av barns skolgång sade han: Jag har tre barn, och inget av dem går i skolan. Ni kan tänka er själva hur livet ser ut för ett barn som är gömt, inte kan visa sig, kanske får flytta, har dålig ekonomi, har rädda och oroliga föräldrar och inte får gå i skola. Vilken framtid har detta barn, oavsett om det kommer att stanna i Sverige eller inte, om det inte har rätt till skola?

Det brådskar verkligen. Det sitter barn i dag i Sverige, i Stockholm, i den situationen att de inte har rätt att gå i skola. Jag tycker att regeringen här har abdikerat från barnkonventionen och barns rättigheter. Flera kommuner, flera rektorer och skolor och flera landsting har haft handlingskraft och humanism nog att ta tag i den här frågan snabbare än vad regeringen gör.

Jag skulle också vilja fråga lite om två andra saker som tagits upp. Man har tagit upp det bristande stödet till barn som har utsatts för våld. Häromdagen kom också Socialstyrelsens och länsstyrelsens samlade översyn över barn som bevittnat våld, tillsammans med översynen över

mäns våld mot kvinnor, kvinnojourerna och vilket ansvar kommunen tar. Man lyfter fram att barn som bevittnat våld har väldigt olika möjligheter att få stöd och hjälp. Vi vet att detta är samma trauman som hos barn som varit med om krig. Vad tänker alltså regeringen göra för att få ett mer likartat stöd för barn som varit utsatta för våld eller bevittnat våld?

En annan fråga som FN tog upp är att vi har barnfattigdom också i Sverige. FN:s barnrättskommitté tyckte att vi skulle ha ett handlingsprogram för hur vi ska komma till rätta med barnfattigdomen. Vad tänker regeringen göra? Är man beredd att lägga fram ett handlingsprogram? Det är ett förslag som vi i Vänsterpartiet tycker är väldigt bra.

Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag vill återigen påminna om att detta är en genomgång som barnrättskommittén gjort som gäller perioden 2002–2007. Här finns många viktiga synpunkter som vi måste gå igenom. Jag sade också i mitt första svar att vi metodiskt går igenom detta och lyssnar på organisationer och frivilligorganisationer för att fånga in synpunkter.

Jag har också belyst hur tidigare regeringar såg på två av de mest centrala frågorna. Det är klart att någon kan bli upprörd över att jag beskriver att tidigare regeringar har haft en annan uppfattning när det gäller de här områdena, men vad jag menar är att om man själv har företrätt ett parti som tidigare har stått på en helt annan barrikad och motarbetat varje krav på rimliga förhållanden för barn, vare sig det gäller skolgång eller vård, kanske man ändå ska vara något mer nyanserad i sina resonemang.

När det gäller exempelvis bruket av tvångsisolering vid ungdomshem, så kallad avskiljning, konstaterar barnrättskommittén att avskiljningen inte får överstiga 24 timmar. Sådan är också svensk lagstiftning. Denna lagstiftning tillämpas dock inte i varje del. Regeringen har därför initierat en tillsynsreform som handlar om att få en bättre överblick så att de regelverk och den lagstiftning vi har också följs. Socialstyrelsen ska ta fram informationsmaterial om barns rättigheter, och på tillsynsmyndigheten ska det finnas en kontaktperson för barn på institution om de har synpunkter på vården – enkla, konkreta saker som vi tror ska betyda någonting.

Barnombudsmannen har också initierat ett expertråd bestående av barn med erfarenheter från institutionerna.

På det här viset kan man jobba sig igenom de olika delarna och vidta åtgärder, varav alla säkert inte löser varje problem omedelbart. Att vi metodiskt arbetar på det här viset tror jag dock kommer att ge resultat.

När det gäller synpunkterna på arbetet för att förebygga självmord bland barn och insatserna för att förbättra barns psykiska hälsa är kamraren medveten om att regeringen har satsat 215 miljoner kronor per år för att korta väntetiderna inom barn- och ungdomspsykiatri. Det är en fortsättning på den förstärkning av barn- och ungdomspsykiatri som regeringen inledde 2007. Vi har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut drygt 30 miljoner kronor för fortsatt arbete med så kallade modellkommuner, där experter hjälper kommuner att utforma barn- och ungdomspsykiatri på ett sådant sätt att den möter ungdomarnas behov, för att få ett antal sådana modellkommuner som andra sedan kan ta efter.

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

Här är vi ute på mark som delvis är obanad. Det finns inga riktigt goda exempel. Därför vill vi skapa goda exempel som kan vara modeller för andra kommuner.

Vi har också lagstiftningsvägen förändrat vårdgarantin så att barnen i barn- och ungdomspsykiatri inte ska behöva vänta mer än 30 dagar. Det är långt nog, men vi har alltså snävat åt de tidsgränser som gäller inom vårdgarantin i övrigt. På samma sätt jobbar vi till exempel när det gäller skydd för barn som är utsatta för människohandel.

Amineh Kakabaveh säger: Ja, men här har ju en massa människorättsorganisationer utformat goda förslag. Räcker inte det? Nej, det räcker inte. Regeringen måste ha ett utredningsunderlag, annars skulle KU hoppa på oss omedelbart. Det är grundlagsfäst. Det måste finnas ett tryggt beredningsunderlag.

Anf. 37 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! För ministrarnas kännedom vill jag säga att Vänsterpartiet varje år i alla år har lämnat en väldigt omfattande motion om barns mänskliga rättigheter. Vi har alltid stått på barrikaderna för de mänskliga rättigheterna, vare sig det gäller flyktingar eller andra människor som befinner sig i detta land eller andra länder. Så är det. Vi har inte hållit med någon tidigare regering som förnekat barns rättigheter; det vill jag ha sagt.

Det är väldigt positivt – jag är väldigt stolt över det – att Sverige fortfarande är ett land som värnar om barns rättigheter. Men vi ska inte konkurrera med andra länder. Vi ska inte tro att vårt land är bäst, för så är det inte. I vårt grannland Norge har man gjort det vi ska tala om i nästa interpellationsdebatt, nämligen att göra barnkonventionen till lag. Det är nödvändigt.

Jag är socialarbetare och har jobbat i mer än ett decennium som myndighetsperson, och jag är medveten om att det inte är lätt för myndigheter att göra saker som inte är lagreglerade. Vi kan satsa hur många miljoner som helst, men hur ska man kunna genomföra det arbete som beordras härifrån om det inte finns kunskap och kompetens hos personalen?

Det är viktigt att komma ihåg att det är väldigt bra med satsningar på barns rättigheter och möjligheter. Ändå gäller de inte alla barn. Ändå gäller de bara barnen från majoritetssamhället, inte de barn som kommer som flyktingar och papperslösa.

Det handlar också om utsattheten för hedersrelaterat våld. Ungdomsstyrelsens rapport säger att 70 000 barn i Sverige befaras bli bortgifta. Vad gör ministern för dessa barn?

Anf. 38 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Självfallet har vi inte företrätt en regering, men vi har samarbetat med en socialdemokratisk regering och då var vi kritiska till deras flyktingpolitik. Nu har vi en annan regering, och det är den som kan genomföra förändringar. Vi kanske har en rödgrön regering efter valet. Då kommer vi att kämpa för rätt till sjukvård för papperslösa, och jag tror att vi har en ganska stor rödgrön enighet om det.

Jag skulle vilja ställa den konkreta fråga som försvann lite grann i alla frågor: När kommer utredningen om rätt till hälso- och sjukvård för alla barn som finns i Sverige, alltså också för papperslösa barn? Det är en så

oerhört viktig fråga. Den är väldigt viktig utifrån barnkonventionen, och Sverige har länge fått kritik för det här.

Den andra fråga jag skulle vilja ställa gäller isolering av barn på våra institutioner. Det har vidtagits ett antal åtgärder, och det skulle självfallet varje regering ha gjort som fick den här signalen, tycker jag. Det är alltså bra och riktigt. Men är man från regeringens sida beredd att på sikt försöka se till att helt avskaffa möjligheterna att tvångsisolera barn och ungdomar? I slutänden av det här bör vi över huvud taget inte ha sådan tvångsisolering.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga. Hur ser socialministern på att vi fortfarande har många barn som lever i fattigdom, alltså under den fattigdomsgräns som man bland annat i EU har som gräns, i Sverige och i Europa? Är regeringen beredd att systematiskt skapa en handlingsplan där man ser till att vi inte har barnfattigdom i ett välfärdsland som Sverige?

Anf. 39 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Låt mig först än en gång säga att det här är ofantligt viktiga frågor som regeringen tar på allra största allvar. Vi arbetar metodiskt med att gå igenom de synpunkter som har inkommit för att säkra att det fungerar så bra som det någonsin kan göra.

Vi vet att Sverige, som vi har varit inne på tidigare här i debatten, är ett bra land att växa upp i. Men vi har brister, och dem måste vi komma åt. Det ställs stora krav på Sverige när man granskar vårt land. Vi ska leva upp till de allra tuffaste granskningarna. Det är vårt mål.

Jag fick en fråga om isolering av barn och om man på sikt ska kunna avskaffa den möjligheten. Det är åtminstone vad jag tror att alla vi som finns här i kammaren skulle önska: Inget barn borde hamna i situationen att hon eller han behöver avskiljas eller, om vi använder det rakare uttrycket, isoleras. Det är vad vi alltid ska sträva efter, men samtidigt tror jag att det vore dumt att ta bort möjligheten. Det kan få andra konsekvenser än dem som vi önskar.

Bekämpandet av barnfattigdom är en otroligt viktig fråga som regeringen tar på allra största allvar. Det handlar mycket om att de vuxna som omger barn har en möjlighet att försörja sig själva och därmed också kan uppfylla sina skyldigheter gentemot barnen.

Här finns många ytterligare frågor som vi behöver arbeta med. Det fanns också en fråga om vård för papperslösa och gömda. Där pågår för närvarande ett beredningsarbete i Regeringskansliet. Så fort det är färdigt kommer det att meddelas omvärlden.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2009/10:115 om barnkonventionen som svensk lag

Anf. 40 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Eva Olofsson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att barnkonventionen ska inkorporeras i svensk lagstiftning.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Sverige ratificerade 1990 konventionen om barnets rättigheter – barnkonventionen. Det innebär att det inte ska råda någon tvekan om att barnkonventionen gäller i Sverige. Svensk lagstiftning går i allmänhet längre än konventionens krav.

Enligt Barnombudsmannen går utvecklingen framåt, men det finns fortfarande mycket kvar att göra när det gäller bland annat myndigheters arbete för en korrekt tillämpning av konventionen i alla sammanhang. Men det bör inte leda till den generella slutsatsen att vår lagstiftning och praxis inte överensstämmer med barnkonventionen.

Regeringen tar de rekommendationer som Sverige har fått från Barnrättskommittén på största allvar. Inom barnrättspolitikerna kommer rekommendationerna att utgöra en viktig del i regeringens fortsatta arbete.

Jag är också medveten om de synpunkter som har uttryckts av bland andra Barnombudsmannen, Unicef Sverige och Rädda Barnen om behovet av att se över frågan om att göra barnkonventionen till lag. Som ansvarig minister för barnrättspolitikerna är jag glad att barnets rättigheter tar en sådan plats i den allmänna debatten. Vi kommer att inleda en dialog med berörda parter om flera av barnrättskommitténs rekommendationer, bland annat frågan om barnkonventionens förhållande till svensk lagstiftning och praxis.

Anf. 41 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Sverige har kommit långt, men vi kan ännu bättre. Så inledde barnombudsmannen sitt brev när han skrev inför barnkonventionens 20-årsdag. FN:s barnkonvention är konventionen om barnens mänskliga rättigheter. Den fyller alltså 20 år i år, som många av oss vet. Jag vet att ministern har varit på en mängd aktiviteter runt detta, bland annat en konferens i samband med EU-toppmötet.

Sverige var ett av de första länder som undertecknade barnkonventionen. Vi har valt att inte besluta att barnkonventionen ska vara svensk lag, utan i stället steg för steg anpassa svensk lagstiftning till konventionen.

Detta tar tid. Det kan vi se i och med att man i den utredning som handlar om stödet till människor med stora funktionsnedsättningar, LSS, nu har lagt fram ett förslag om att barnperspektivet ska skrivas in där. Det har alltså inte funnits med i LSS tidigare. Det tog rätt lång tid innan barnens bästa kom in i utlänningslagen också. Det pågår alltså fortfarande ett sådant arbete.

Vad får det då för konsekvenser att barnkonventionen inte är lag i Sverige utan att vi faktiskt skriver in och transformerar olika delar av konventionen i våra olika lagstiftningar? Man kan jämföra med Norge och Finland, som har gjort på ett annat sätt. Där har barnkonventionen inkorporerats i lagstiftningen. Det innebär att om lagar i Norge eller Finland kommer i konflikt med barnkonventionen gäller den senare. Man kan alltså ha rättsliga förfaranden om detta. Men om en svensk lag kommer i konflikt med barnkonventionen, till exempel som nu när det gäller barns skolgång och papperslösa barns rätt till hälso- och sjukvård, är det svensk lagstiftning som gäller.

Vi som har slagits för de här barnens mänskliga rättigheter kan hänvisa till barnkonventionen hur mycket som helst, men den har inget rätts-

ligt genomslag i Sverige. Där tycker jag att vi kan se en tydlig skillnad när det gäller vilken väg man väljer.

Det är statens ansvar att leva upp till barnkonventionen utifrån att man har skrivit under den. Men vi kan se på exemplen med papperslösa barns rätt till skolgång och till hälso- och sjukvård. Där har staten abdikerat. Det är enskilda landsting, ideella krafter, enskilda skolor, rektorer och kommuner som har fått fatta besluten.

Som vi diskuterade i förra interpellationsdebatten har Sverige många gånger fått kritik i båda de här frågorna för att vi bryter mot barnkonventionen. Det finns också rekommendationer från FN:s barnrättskommitté om att Sverige ska inkorporera barnkonventionen i lagen. Detta är självfallet ett beslut som vi fattar i Sverige. Men man kan konstatera att alla barnrättsorganisationer – Barnombudsmannen, Rädda Barnen, Unicef och en lång rad andra – just nu tycker att Sverige bör ta steget att göra barnkonventionen till lag.

Vi kan titta på vårt grannland Norge. Deras positiva erfarenheter av att ha barnkonventionen som lag är utvärderade. De har samtidigt förändrat sin egen lagstiftning och utgått från barns bästa. Jag vill fråga ansvarig minister Göran Hägglund om det inte är dags att stärka barnens ställning i Sverige ytterligare genom att göra barnkonventionen till svensk lag.

Anf. 42 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! För 20 år sedan skrev vi under barnkonventionen, och vi har fortfarande bevis på att den inte följs i vårt land. Barn far illa på olika sätt. I den förra interpellationsdebatten nämnde vi att det handlar om tvångsisolering, barn som rymmer, papperslösas barn, barnfattigdom och de barn som gömmer sig undan, det vill säga barn som har aldrig har sökt uppehållstillstånd. De har inte rätt till de grundläggande mänskliga rättigheterna som lagstadgats i svensk lagstiftning och enligt barnkonventionen.

Ministern nämner själv att vår lagstiftning går mycket längre än barnkonventionen i många avseenden. Det är sant, men de följs inte. Varför? Det är ett problem i detta land. Är det myndigheterna som inte följer lagen? Är det de som jobbar med barnavårdsutredningar som inte följer lagen? Någonstans måste bristen finnas.

Jag har själv erfarenheter som socialarbetare på Socialhögskolan vid Stockholms universitet. För tio år sedan läste man inte så mycket juridik när det gällde barnavårdsutredningar. Det handlar om kompetensutveckling för oss när man jobbar med dessa frågor. Det är inte tillräckligt för att man ska kunna allt detta, både svensk lagstiftning och barnkonventionen.

Frågan är också: Varför tar man i Sverige metoder från andra delar av världen och implementerar dem? Ett exempel är BBIC, barnens behov i centrum. Det är en metod från Storbritannien som man använder med gott resultat. Det går väldigt bra. Frågan är: Varför kan man inte göra det när det gäller barnkonventionen? Varför har man inte en handlingsplan där varje kommun i detta land ska följa denna för att säkerställa barnperspektivet? De är ju vår framtid. Har man en gång hamnat snett kommer man att ha det svårt också senare som ungdom.

När det till exempel gäller flyktningbarn förväntar sig samhället att alla ska ta till sig svenska värderingar. I högerregeringen finns Folkpartiet

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

som vill det. Hur ska de kunna tillgodogöra sig de mänskliga rättigheter-na som berör dem och alla andra när de inte har rätt att gå i skolan och lära sig språket, regler och normer? Hur ska man kunna göra det? Finns inte den möjligheten kan man inte heller lära sig. De är våra barn. De kommer att komma in i det svenska samhället, men då är så många viktiga år förlorade om de inte får möjlighet att utbilda sig. Det är viktigt att socialministern och regeringen skyndar på. Vårt grannland Norge har lyckats ganska bra. Det finns olika positiva aspekter när det gäller att ha barnkonventionen som svensk lagstiftning, precis som i vårt grannland. Jag hoppas verkligen att vi får ett besked från socialminister Göran Hägglund.

Anf. 43 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag vill inta en ödmjuk hållning inför frågan om vad som är bäst att göra. I Sverige har vi, som vi har konstaterat tidigare, valt att inte inkorporera, det vill säga inte ta barnkonventionen och skriva ut den i den svenska lagboken. När man gjorde den här bedömningen för länge sedan var skälet att den är skriven på ett helt annat sätt än vad lagtext i övrigt är. Det är inte möjligt för en domstol att använda allt – det är åtminstone väldigt mycket som inte går att använda – i den dömande funktion som lagstiftningen har. Det gjorde att man kom fram till att det var klokt att gå igenom alla texter i barnkonventionen och ta de delar som innehåller ett krav, ett ställningstagande eller en åtgärd och skriva in dem i den svenska lagen medan de allmänt uttryckta önskemålen eller formuleringarna inte går in i den svenska lagen. Det var det sätt på vilket man gjorde detta. Jag tror att det är viktigt att ha den grunden klar för sig.

Om barnkonventionen skulle inkorporeras i lagstiftningen inträffar inte himmelriket i Sverige för alla barn omedelbart. Det kommer att finnas ytterligare en del lagtext. Ett problem som nämndes här tidigare är att lagen i regel är bra, men det är tillämpningen som inte alltid fungerar. Det måste vi jobba med. Vi måste till exempel arbeta med att utveckla utbildningen i de här frågorna, inte minst för människor som jobbar i rättsliga sammanhang men också för dem som jobbar i många andra verksamheter. Frågan är hur vi gör det bäst.

Numera säger barnrättsorganisationer att de tror att det vore bättre att inkorporera barnkonventionen. Det skulle naturligtvis inte innebära att man tog bort de anpassningar av den svenska lagstiftningen som har gjorts med anledning av barnkonventionen och att de därmed skulle upphöra, utan man skulle ytterligare arbeta för att få in barnkonventionen.

Jag vill själv inta en ödmjuk hållning i det här sammanhanget och fråga mig vad som är mest ändamålsenligt. Vad leder till bästa möjliga utfall för barnen i Sverige och för vårt samhälle? Vi ska fortsätta arbetet med så hög hastighet som möjligt för att göra Sverige till världens bästa land att växa upp i.

Anf. 44 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra att ansvarig minister för barnpolitiken, som ju Göran Hägglund är, säger att han ska ha en ödmjuk hållning och diskutera det här med barnrättsorganisationerna. Vi i Väns-

terpartiet har drivit detta med barnkonventionen som lag i många år. Som jag sade tidigare driver alla barnrättsorganisationer också frågan nu.

Vi har redan lyft Europakonventionen för mänskliga rättigheter till lagstiftning i Sverige utan att det har hänt något dramatiskt illa. Vi har andra lagar som är mer av ramlagstiftningar och som överklaganden i länsrätten är med och konkretiserar. Socialtjänstlagen är en sådan.

Nu har vi vårt grannland Norge där vi också kan få ta del av väldigt tydliga erfarenheter av hur det har gått med att göra barnkonventionen till lag. I Norge lyfte man barnrättsfrågorna på ett väldigt tydligt sätt. Vi hade en hearing här i riksdagen för några veckor sedan med före detta barnombudsmannen i Norge Trond Waage. Han berättade om erfarenheterna av att stå på två ben och bland annat lyfta barnkonventionen som lag. Då kan man inte göra som i Sverige när det till exempel gäller utvisningen av den kroatiska flickan Lollo som var tvångsomhändertagen för att hennes pappa misshandlade henne. Både hon och hennes pappa utvisades till Kroatien. Man utgick ifrån att det fixade sig i Kroatien. Här hade man kunnat driva den här frågan till rätten, och domstolen hade fått ta ställning till om det var ett vettigt sätt att hantera ett sådant här ärende. Det händer inte nu. Nu sägs i stället att vi har skrivit under barnkonventionen, men den är inte någon lag. Därmed gäller den svenska lagstiftningen, och ett sådant ärende kan inte lyftas.

Frågan om de apatiska barnen kunde naturligtvis också ha lyfts den rättsliga vägen i förhållande till barnkonventionen om barnkonventionen hade varit lag.

I Norge säger man att bara att man gjorde den till lag medförde att barnrättsfrågorna blev mycket viktigare. De fick högre status i medierna, i forskning och bland politiker. Men det ledde också till att en lång rad tjänstemän och ämbetsmän som har hand om viktiga frågor för barnen inom hälso- och sjukvård, inom utbildning, inom hur man hanterar flyktingbarn, inom socialtjänst och så vidare var tvungna att på ett helt annat sätt sätta sig in i barnkonventionen, för det var en lagstiftning som de måste följa som norsk lag. Det har också inneburit att ett antal ärenden har drivits i högsta rätten i Norge som berör olika aspekter av detta. Det har varit asylärenden, det har varit tvångsomhändertaganden och det har varit omgäengesfrågor.

I den utvärdering som har gjorts säger man att man har positiva erfarenheter av den möjligheten, inte minst när det gäller det här som jag sade att människor som hanterar barns rättigheter i olika instanser har barnkonventionen som lag och måste kunna den och mycket tydligare ta hänsyn till den.

Man ser som en styrka att man får med den helhetssyn som finns i barnkonventionen i lagstiftningen. När man sätter in barnkonventionen och anpassar för barnens bästa i olika lagstiftningar är det svårt att se den helhetssynen.

Utiifrån de norska erfarenheterna tycker jag att det finns all anledning att vi även i Sverige precis som i Norge och Finland helt enkelt stärker barnens rättigheter genom att lyfta barnkonventionen till svensk lag.

Jag hoppas att socialministern i sitt ödmjuka lyssnande här också tar intryck så att vi kan komma vidare i frågan.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 45 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Jag tänkte lyfta det här när det gäller barnfattigdomen och att det gäller barn till arbetslösa och sjukskrivna. Det är inte bara barn till papperslösa och asylsökande som har det sämre i dag, utan på grund av högerregeringens införande av till exempel vårdnadsbidraget har det blivit mycket sämre för många familjer med invandrarbakgrund. Mamman tvingas att vara hemma inte bara med första barnet utan även med de andra, så många barn får faktiskt inte tillgång till vård, omsorg och barnomsorg vilket faktiskt är en grundläggande mänsklig rättighet. De är tvungna att sitta hemma med sina mammor. Vi talar om att man ska lära sig svenska och att man ska lära sig värderingar och anpassa sig efter det svenska samhällets normer. Den tidigare åldern för det är mellan ett och sex år. Om man inte har möjlighet att ta del av barnomsorgen, hur skulle det då vara möjligt? Barn till arbetslösa och sjuka är i en mycket sämre situation när det gäller möjligheten att kunna utöva sina mänskliga rättigheter. Det är det som är viktigt.

När vi pratar om att göra barnkonventionen till lag handlar det om att implementera. Regeringen kan inte lägga ansvaret på enskilda frivilligorganisationer. Regeringen måste ta ansvar. Myndigheterna måste ta eget ansvar för att inte försämra barns situation, utan den ska förbättras enligt vad man har lovat och vad man har stiftat lag om. Det är det som är viktigt.

Vi har ju en svensk lagstiftning som är väldigt modern och radikal, men om den inte funkar blir det omöjligt också för en annan lagstiftning. Därför hävdar vi från Vänsterpartiet att det är bra att göra barnkonventionen till lag. Vad gör ministern för att det ska bli möjligt?

Anf. 46 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag deklarerade ju redan i mitt inledande svar att det viktiga för mig inte är barnkonventionens juridiska status. Det är inte det som är det primära, utan frågan är: Hur riggar vi saker och ting på ett sådant sätt att vi har ett stöd i lagen för att åstadkomma bästa möjliga situation för *alla* barn i vårt land? Barnkonventionen är ett verktyg. Den är inte ett mål i sig. Hur använder vi då det här verktyget på bästa möjliga sätt?

En klar majoritet i riksdagen har tidigare sagt att man inte vill genomföra en inkorporering, och det som man sade när man behandlade den här frågan i riksdagen 1995 var att man tycker att det är en skillnad mellan barnkonventionen och Europakonventionen som inte skulle leda till slutsatsen att barnkonventionen borde inkorporeras. Man sade att det är av väsentlig betydelse att det sker en fortlöpande kontroll av att svensk lagstiftning och praxis stämmer överens med konventionens bestämmelser. Den utredning som låg till grund för lagstiftningen, som hette Barnrättskommittén, bedömde att konventionen inte lämpade sig för inkorporering. Det är den grund som den svenska lagstiftningen har stått på till dags dato.

Jag tycker att det finns skäl att nu när det har gått ganska många år fundera på om det går att göra på något bättre sätt. Man ska komma ihåg att det finns länder som *har* inkorporerat barnkonventionen. Ett par exempel är Frankrike och Italien, och där är det tillåtet med aga av barn. Allt löser sig alltså inte bara för att man inkorporerar barnkonventionen,

utan det handlar om många olika saker. Sverige är ett av de bästa länderna i världen att växa upp i. Det handlar om att metodiskt arbeta för att se till så att vi ytterligare förbättrar för barnen och att alla barn kan känna att de lever under trygga omständigheter.

Skulle det vara så att man vid en närmare analys kommer fram till att inkorporering är bättre, att Sverige blir ett bättre land för barnen, ska man naturligtvis göra det. Är svaret någonting annat ska man lägga ned sin tid och kraft på att fortsätta det systematiska arbete som har påbörjats och som genomförs.

Anf. 47 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag tycker att det finns all anledning för Sverige att fundera. Det har gått rätt många år, som ministern sade, och vi har ett grannland, Norge, där man har haft det här ett tag. Man har utvärderat det och sett att det har fungerat positivt. Ett annat grannland, Finland, har också gjort barnkonventionen till lag.

Jag håller med ministern om att gör man det till lag innebär det inte självklart att lagen tillämpas på ett bra sätt och att barnen automatiskt får det bättre. Det här måste ju kombineras med ett aktivt arbete på alla plan. Kunskap, medvetenhet, en generell välfärd och barnperspektiv i alla frågor behövs. Vänsterpartiet har också till exempel föreslagit en barnbilaga i budgeten så att det blir ett barnperspektiv i den viktigaste handlingen där vi fördelar pengarna i Sverige.

Det finns jättemånga saker som vi måste göra. Förebyggande arbete för barn som får illa är en sak. Men det går inte att komma ifrån att vi skulle få ett verktyg till. Jag tvivlar på att Sverige så länge hade kunnat låta papperslösa barn vara utan hälso- och sjukvård utan att detta hade varit ett ärende som gått den rättsliga vägen.

Genom att göra barnkonventionen till lag tror jag också att många människor som i dag kanske inte i tillräcklig utsträckning bryr sig om att sätta sig in i barns rättigheter och barnkonventionen skulle vara tvungna att göra det därför att de skulle tillämpa den i sitt arbete. Deras beslut skulle kunna hamna i en rättslig process enligt barnkonventionen. Inom det rättsliga väsendet skulle man få tillämpa den här lagstiftningen och domar skulle ha betydelse.

Det här är alltså *ett* sätt att ytterligare stärka barnkonventionen och ge barns rättigheter en ökad tyngd. Men det är absolut inte det enda sättet. Där håller jag med Göran Hägglund som är ansvarig barnrättsminister. Men jag tycker att man ska lyssna på barnorganisationerna och ta till sig vad de säger.

Anf. 48 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Tack så mycket, Eva Olofsson, för den här interpellationen!

I sitt sista inlägg tar Eva Olofsson upp några goda argument för inkorporering, och sådana saknas inte, utan det finns goda argument. Dem behöver vi närmare analysera och landa i vad som är det kloka att göra, allt i syfte att åstadkomma bästa möjliga situation för de barn som får växa upp i vårt land.

Det finns mycket att göra ännu, herr talman.

6 § Svar på interpellation 2009/10:122 om uppgifter för statliga myndigheter och försäljningen av Apoteket AB

Anf. 49 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag har givit direktiv till Läke-medelsverket och TLV i syfte att myndigheterna ska opinionsbilda i samband med försäljningen av Apoteket AB.

Apoteket Omstrukturering AB ansvarar för att omstruktureringen genomförs på ett sådant sätt att intentionerna med denna uppfylls. Den övergripande målsättningen är enligt propositionen *Bildande av moderbolag för Apoteket AB samt vissa omstruktureringsåtgärder* (prop. 2007/08:87) att skapa förutsättningar för en väl fungerande konkurrens på en omreglerad apoteksmarknad med beaktande av konkurrenssituationen på apoteks- och läke-medelsmarknaderna i deras helhet. Mot denna bakgrund har Apoteket Omstrukturering AB enligt sina ägardirektiv från staten givits ansvaret för kommunikation gentemot allmänheten och nya aktörer rörande den förändrade apoteksmarknaden.

Myndigheterna har dock även ett informationsansvar som framgår av deras instruktioner. Läke-medelsverket ska svara för information inom sitt ansvarsområde till enskilda. Tandvårds- och läke-medelsförmånsverket, TLV, ska informera berörda om sin verksamhet och om sina beslut om subventionering och prisreglering för varor som ingår i läke-medelsförmånerna. Det är därför naturligt att dessa myndigheter deltar i informationsinsatser om omregleringen utifrån respektive myndighets ansvarsområde.

Vid en reform av detta slag, som berör hela befolkningen, är det nödvändigt med relativt omfattande informationsinsatser, så att så många som möjligt nås av korrekt information om förändringarna. Informationen ges därför via flera olika kanaler. Det är viktigt att konsumenterna känner till att de nya öppenvårdsapoteken måste ha tillstånd från Läke-medelsverket, att det finns en särskild symbol som endast får användas av öppenvårdsapoteken, att högkostnadsskyddet, e-receptsystemet och möjligheten att delbetala läke-medel inte förändras, vad som händer med prissättningen på läke-medel med mera.

God kännedom hos allmänheten om vad omregleringen innebär är väsentligt av flera skäl. Det förbättrar förutsättningarna för en väl fungerande konkurrens, ökar tryggheten för konsumenterna och ger dem möjlighet att göra välinformerade val på den nya apoteksmarknaden.

Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar Göran Hägglund för svaret.

Bakgrunden till min interpellation är en fyrsidig bilaga i tidningen Metro måndagen den 2 november. I bilagan finns artiklar med rubriker som "Fler apotek – bättre öppettider", "Tre av fyra tror på förbättring" samt "Bättre service med personal på hugget". Denna tematidning är en annons från Metro Custom Publishing samt de statliga organen Läke-me-

delsverket, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Asab och OAB.
Då kan man fundera på vad den ska innehålla.

Prot. 2009/10:43
4 december

Jag uppfattar att annonsen inte kan betecknas som annat än ren och skär propaganda för utförsäljningen av Apoteket AB. Den innehåller bland annat en intervju med socialminister Göran Hägglund och en opinionsundersökning beställd av Apoteket Omstrukturerings AB. Annonsen innehåller en rad påståenden om hur man *tror* att det kommer att bli vid en utförsäljning.

I en statlig utredning, 2007:107, som tillsattes av den nuvarande regeringen i december 2006 i syfte att se över den statliga förvaltningens uppgifter och organisation kan man läsa följande: "Opinionsbildning i politiskt kontroversiella frågor – i synnerhet sådana som står inför ett avgörande – bör inte vara en uppgift för myndigheter utan en fråga för politiska partier och andra intresseorganisationer".

Därför har jag ställt denna interpellation till socialministern. Han svarar att "Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, ska informera berörda om sin verksamhet och om sina beslut om subventionering och prisreglering". Ja, det tror jag säkert. Frågan är dock om informationen ska innehålla bilder på Göran Hägglund, redovisa vem han är, på vilka hemsidor man hittar olika saker, vad han tycker om bananer och cykelsadlar och om man kan jämföra dem med mediciner. Frågan är också om man ska läsa om hur personalen vid apoteken ska bli duktigare, eller få veta vad folk *tror* om apoteksreformen och hur den ska kunna genomföras.

I svaret på interpellationen sägs att det ska vara möjligt för hela befolkningen att nås av korrekt information. Min fråga är därför om trosuppfattning, alltså vad folk har gissat sig till, är korrekt information. Det anser i alla fall inte jag, och jag vill således fråga huruvida regeringen varit involverad i detta. Jag uppfattar inte att jag fått något svar. Det Göran Hägglund har sagt är att "Apoteket Omstrukturerings AB enligt sina ägardirektiv från staten givits ansvaret för kommunikation gentemot allmänheten och nya aktörer rörande den förändrade apoteksmarknaden".

Den fråga jag ställde var varifrån Läkemedelsverket och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket fått dessa uppgifter. Vem har gett dessa myndigheter, dessa verk, i uppgift att vara med och finansiera denna annonsverksamhet som inte kan uppfattas som något annat än politisk propaganda? Det har jag, herr talman, inte fått svar på. Jag hoppas att socialministern kan utveckla sitt svar här och nu, för jag uppfattar inte att det finns med i det skriftliga svaret.

Anf. 51 JAN R ANDERSSON (m):

Herr talman! Omregleringen av apoteksmarknaden är en av de större reformer som skett under denna mandatperiod. Det är den absolut största reformen på många år inom den farmaceutiska branschen. Den ska givetvis inte ske i lönndom. Många kanaler har informerat om hur det ska gå till.

Den interpellation som i dag debatteras ställer intressanta frågor om opinionsbildning kontra information. Många har ansvaret för att genomföra reformen. Att genomföra en reform innebär naturligtvis att information måste spridas. Det gäller speciellt en reform som riktar sig till hela befolkningen. Då måste man ha breda kanaler för att kunna nå ut.

Personligen har jag fått många frågor om denna reform. Frågorna är många, och tidvis har det också funnits en oro. Hur den har skapats behöver vi kanske inte gå in på, men jag har uppfattat att det har funnits ett stort behov av information.

Det man uppfattar som politik och det man kanske uppfattar som mindre av politik – opinionsbildning eller information – bygger på vilken inställning man har i grundfrågan. Frågan om omreglering av apoteken är avgjord i demokratisk anda, och flera myndigheter har nu i uppgift att tillse att reformen blir lyckad. Läkemedelsförsörjningen ska fungera på bästa sätt i och med att reformen börjat genomföras. I samband med denna omstrukturering måste man självfallet också sprida information.

Jag vill i detta mitt första inlägg fråga socialministern om det förekommit att andra myndigheter eller statliga bolag har informerat på ett liknande sätt när det gällt större reformer eller politiska beslut som har inneburit förändringar i verksamheter riktade mot allmänheten.

Anf. 52 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att den som lyssnar på debatten eller läser protokollet har klart för sig att Eva-Lena Jansson är emot regeringen, hon är emot avmonopoliseringen och hon är emot omregleringen av apoteksmarknaden. Det är ett faktum och grunden för den interpellation som hon ställt.

Det är inte ett dugg konstigt att man lämnar information till allmänheten, och jag är helt säker på att om vi inte hade gjort det skulle vi ha fått kritik för att allmänheten varit helt ovetande om vad det är som händer på det här området. Människor behöver veta att det finns en särskild symbol som visar att en viss verksamhet är godkänd av den myndighet som granskar, att det är en verksamhet som är satt under tillsyn, och att man därmed kan känna trygghet när man använder sig av den.

Det är exempel på sådant som beskrivs i den artikel, bilaga, annons som Eva-Lena Jansson beskriver. Där finns också en intervju med mig som handlar om fokus på ökad tillgänglighet som det främsta motivet för reformen. Det görs en jämförelse med Norge. Ökad tillgänglighet på landsbygden tas upp, liksom betoningen av patientsäkerheten samt att kraven blir desamma som tidigare. Där finns ett antal frågor och svar.

Det redogörs för en opinionsundersökning som visar att en majoritet tror att omregleringen av apoteksmarknaden leder till bättre tillgänglighet. Det ges information om apotekssymbolen och vart man kan vända sig med frågor. Det finns en intervju med en apotekschef på ett apotek som ska säljas samt med en handläggare på Läkemedelsverket om hur man handlar läkemedel på ett säkert sätt på Internet.

Vidare finns kortfattad information om försäljning av apotek, kontroll av läkemedel, risker med att handla från en webbhandel som inte är godkänd samt vem som gör vad i omregleringen. Dessutom ges en kort historik om det svenska apoteksväsendet.

Eva-Lena Jansson tycker inte att hon får svar på sin fråga. Det är väl så att jag möjligen i min iver att ge fullödlig information går lite väl långt, längre än vad hon ber om. Hennes fråga är: ”Har socialministern givit direktiv till Läkemedelsverket och TLV i syfte att myndigheterna ska opinionsbilda i samband med försäljningen av Apoteket AB?” Det går inte att svara ja eller nej, eftersom frågan är felformulerad. Men även om

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

jag bortser från detta är det så att jag i mitt svar beskriver de instruktioner som finns till dessa verksamheter, de skyldigheter som de har att lämna information och vad de ska göra.

Här råder inga tveksamheter eller konstigheter. De ska utföra det jobb som regeringen har ålagt dem att utföra, och det är det jobbet de gör. Det är information som delvis är så allmänt hållen att den ligger i instruktioner som finns i annan liknande verksamhet. Men det är också naturligtvis sådant som är väldigt speciellt för Apoteket Omstrukturering AB, som har en väldigt viktig roll att spela i omregleringsskedet, där människor behöver känna att de har kunskap om situationen för att kunna känna trygghet för egen del.

Herr talman! Hade det inte skrivits som det skrivits i den här annonsen tror jag att jag i stället hade varit här och svarat på frågan: Varför informerar inte regeringen bättre om omstruktureringen av apoteksmarknaden? Hur ska människor kunna få reda på vad det är som händer och sker? Det hade skapat otrygghet.

Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag bad om ett förtydligande från socialminister Hägglund. Jag hade ställt frågan om socialministern hade gett direktiv till Läkemedelsverket. Det han säger i sin senaste kommentar får jag väl tolka som att de har fått i uppdrag att annonsera med en bild på Göran Hägglund, som talar om hur bra han tycker att det ska bli. Jag kan inte tolka det på något annat sätt. Jag har inte uppfattat att det skulle vara ett uppdrag som statliga myndigheter har att annonsera med ansvarig minister i frågan.

Jag hänvisade också till en utredning där det står om opinionsbildning i politiskt kontroversiella frågor, och detta är en sådan. Jag får väl börja med att tacka socialministern för att han redovisar min politiska ståndpunkt. Jag har andra synpunkter också. Framför allt tycker jag att det är viktigt med låga läkemedelskostnader, att vi har en säker läkemedelshandtering, att inte människor drabbas av medicinförgiftning, att man inte ska överkonsumera läkemedel – det är en av de frågor som vi har diskuterat – och framför allt att inte överföra kostnader på landstingen utifrån att privata intressen kommer in. Men det glömde socialministern berätta, tror jag. Jag är också för en jämställd och rättvis politik, vilket vi inte har. Men det kan vi ta i ett annat sammanhang.

”Opinionsbildning i politiskt kontroversiella frågor ... bör inte vara en uppgift för myndigheter utan en fråga för politiska partier och intresseorganisationer.” Så står det i utredningen. Jag tror inte att någon i denna kammare eller ens utanför kammaren hade haft något emot om Kristdemokraterna hade annonserat med en bild på Göran Hägglund. Men jag har svårt att förstå varför Läkemedelsverket och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets ska annonsera där.

Man kan fundera över det svar som socialministern har gett. Han skriver: ”Mot denna bakgrund har Apoteket Omstrukturering AB enligt sina ägardirektiv från staten givits ansvaret för kommunikation gentemot allmänheten och nya aktörer rörande den förändrade apoteksmarknaden.” Det är alltså därför man har en opinionsbildande artikel. Det är därför man har en bild på Göran Hägglund. Och det är därför man redovisar hur man tror att det ska bli i framtiden och likaså hur man tror att det ska bli

bättre service, med personal på hugget. Det är alltså en indirekt kritik mot den nuvarande personalen på Apoteket, som tydligen inte jobbar tillräckligt effektivt och bra.

Det är märkligt att Göran Hägglund inte här och nu kan redovisa varför det skulle vara en uppgift för statliga verk. Finns det andra statliga verk som ska annonsera med ansvarig minister, till exempel när det gäller Banverkets omläggning till privatisering, den kommande privatiseringen av posten eller en utförsäljning av Vattenfall? Ska då Maud Olofsson vara på annonser också? Man måste i så fall se att detta är en del av en strategi i regeringens politik.

Herr talman! Jag skulle nog vilja be om ett förtydligande från socialministern. Är det en uppgift för de statliga verken, myndigheterna och bolagen att opinionsbilda i politiskt kontroversiella frågor?

Anf. 54 JAN R ANDERSSON (m):

Herr talman! Apoteksdebatten är inne på sitt fjärde år nu. År efter år, under debatt efter debatt, faller argumenten från socialdemokratin. Det som tidigare var en generell kritik mot hela vår förändring av systemet har nu brutits ned till några punkter. Som jag uppfattar det, herr talman, är den sista delen av kritiken som är kvar att Apoteket har fått fel nya ägare.

Jag tror att man ska sätta in dessa frågor i det sammanhanget, eftersom ambitionen som jag uppfattar det inte är att vi ska verka för en fungerande apoteksmarknad efter det att frågan avgjorts i demokratisk ordning. Frågan är givetvis: Ska detta ske i lönnedom, eller ska man få använda sig av exempelvis kommersiella kanaler för att kunna sprida information till allmänheten i en fråga som i högsta grad berör allmänheten?

Det är givetvis så att man har lättare att se problem i en fråga där man själv har en annan uppfattning. Men grundfrågan är ändå densamma. Ska allmänheten kunna få relevant information?

Då kommer givetvis den andra frågan: Är det relevant information? Jag kan väl inte riktigt svara i de delarna, men är det så att man inte tycker att det är relevant får man ta det ett steg vidare.

Jag tror att Socialdemokraterna har fastnat i en fälla. Man försöker hitta alla möjligheter att se problem i stället för att delta i en reform som kan ge en mycket bättre läkemedelsförsörjning.

Jag ställde en fråga till socialministern i förra omgången. Av socialministerns minspråk att döma förstår han att han missade den. Jag funderar på om det finns andra myndigheter eller bolag som har gjort liknande informationsinsatser under denna eller andra regeringar. Jag hoppas på ett svar.

Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag ber Jan R Andersson om ursäkt. Det ska inte upprepas. Det finns naturligtvis exempel där man informerar om politiska beslut som har fattats. Man annonserar, berättar och informerar i olika sammanhang. Det finns det många exempel på.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Eva-Lena Janssons kritik hamnar lite konstigt när hon säger ”opinionsbildning i politiskt kontroversiella frågor”. Är detta opinionsbildning? Var och en kan dra sin egen slutsats. Jag menar att detta inte är opinionsbildning. Detta är att beskriva vad vi gör och hur det här kommer att förändra situationen för enskilda människor på ett område som det är ganska viktigt att människor känner till.

Eva-Lena Jansson retar sig på att det finns en bild på undertecknad. Det kan hon vara upprörd över om hon vill. Men det är förstås inte någonting som vi har gjort, utan det är företaget Apoteket Omstrukturering AB som enligt sina ägardirektiv från staten har getts ansvaret för kommunikation gentemot allmänheten och nya aktörer om dessa förändringar.

Är detta en politiskt kontroversiell fråga? Är detta opinionsbildning där de driver en fråga som är föremål för beslut? Nej, det är det inte. Riksdagen har fattat sina beslut. Vi vet vad det är som ska hända. Har medborgarna rätt att få reda på vad som kommer att inträffa och vart de ska vända sig om de behöver ytterligare information om någonting går fel eller vad det nu kan vara? Ja, jag tycker det.

Som jag sade tidigare: Hade det varit på det omvända sättet, att vi inte hade informerat, då är jag bombsäker på att jag hade stått här och besvarat frågor om varför regeringen inte informerar. Vi jobbar dag och natt för att genomföra en framgångsrik reform som kommer att leda till ökad tillgänglighet. Det gör vi för att vi tror att det blir bättre. Ni gör det här för att ni ogillar att vi genomför en politik som kommer att innebära att ett monopol bryts ned, att vi får mer av mångfald, att de som jobbar inom Apoteket AB får fler arbetsgivare att välja mellan, att vi får fler apotek och att vi kan få lägre priser än om vi inte gör det här. Det är monopolkramandet som är grunden i detta.

Vi ger information till medborgarna. Jag tror att det är betydelsefullt för enskilda människor när det genomförs en förändring.

Anf. 56 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag antar att svaret på Jan R Anderssons fråga kommer när jag inte har något inlägg kvar för att jag inte ska kunna ha några synpunkter på det.

När det gäller de frågor som Göran Hägglund försöker beskriva säger han att han skulle få kritik om han inte såg till att det var information. Frågan är: Vad är relevant information? Är det relevant att få reda på vad socialministern tycker att man ska kunna köpa på söndagar och var man ska kunna få sin medicin?

Är det relevant att man redovisar hur Göran Hägglund ser på hur det är att sälja bananer och cykelsadlar jämfört med läkemedel? Det kan man diskutera. Jag tror inte att det är relevant information i sammanhanget. Det som är relevant är att få reda på: Vad kommer att hända?

Det Göran Hägglund glömmer att tala om och som är bakgrunden till interpellationen är att annonsen fanns den 2 november. Det har gått lite tid sedan dess, och några beslut har fattats. Det är viktigt att man diskuterar: Vad ska verken göra?

Jag uppfattade inte att du sade emot mig. Nu får vi se om Åsa Torstensson ska annonsera om privatisering av Banverket och Vägverket Produktion. Kommer vi att se den typen av annonser?

Kommer vi att se annonser med Maud Olofsson när hon säljer Vattenfall och förklarar varför man inte ska äga naturresurser här i Sverige? Det måste bli konsekvensen av det Göran Hägglund står här och redovisar.

Man får veta vad Vattenfall är värt eller inte värt för Maud Olofsson. Det kan också gälla någon annan minister. Vid till exempel privatiseringen av veterinärverksamhet är det Eskil Erlandsson som ska berätta hur bra det är med privata veterinärer, vilken veterinär han föredrar att gå till och när det är bra att gå dit.

Man kan se detta i en förlängning. Det är vad jag försöker diskutera här och nu. Våra partikamrater har självklart redovisat vad vi tycker. Men jag försöker tala om principen. Vad ska statliga myndigheter och verk opinionsbilda i? Jag har inte uppfattat att de ska opinionsbilda i saker som partierna själva kan stå för.

Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Detta är inte en partiinformation. Det är information om förändringar som kommer att spela en stor roll för många människor i deras vardag.

När det gäller resonemang om cykelsadlar och bananer, som tydligen användes som uttryck, handlar det om att visa att detta är ett område där det fordras trygga regleringar. Det är inte vilka varor som helst. Tydligen jämfördes det med cykelsadlar och bananer. Läkemedel är potentiellt farliga produkter. Därför har vi en reglering som gör att vi kan omgärda det med allt det skydd som det behöver.

Här finns väldigt mycket värdefull information för människor som vill veta vad som händer, förstå tankegångarna bakom och se hur deras tillvaro kommer att förändras. Företagen på området gör en viktig insats när de informerar. Det skulle vara en stor olycka om man inte fick tillfälle att diskutera med omgivningen om de förändringar vi står inför.

Sanningen är väl att Socialdemokraterna är mer upprörda över, och det är bakgrunden, att de har förlorat en votering i riksdagen. Det innebär att vi kommer att få en apoteksmarknad som bättre kommer att kunna möta kundernas behov.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2009/10:113 om Swedfunds åtaganden i Swedmilk

Anf. 58 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Ulla Andersson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att undersöka Swedfunds agerande i fråga om Swedmilk.

Ulla Anderssons fråga har ett likartat innehåll som en av Torbjörn Lövendahl nyligen tidigare ställd och besvarad fråga (2009/10:143).

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

I det skriftliga svar jag lämnat på denna fråga har jag redovisat att de åtgärder i form av konkursförfarande och ekobrottsutredning som nu pågår i Makedonien inte föranleder initiativ från den svenska regeringen.

Denna bedömning kvarstår. Jag vill i detta sammanhang än en gång framföra mitt beklagande till de makedoniska bönder som drabbats. Det ligger dock utanför Swedfunds och den svenska regeringens ansvar att kompensera dessa.

Swedmilk är ett makedoniskt bolag med verksamhet i Makedonien. Swedfunds ägarandel i Swedmilk utgjorde ca 28 procent eller ca 5 miljoner kronor. Enligt Swedfund deltog bolaget i en rekonstruktion av bolaget med avsikten att den nya ägaren skulle reglera skulderna till bönderna. Swedfund sålde i samband med detta sitt innehav i företaget. Kort därefter inleddes ett konkursförfarande beträffande Swedmilk.

Det är således Swedmilk och bolagets nuvarande ägare som har skulder till ett antal fordringsägare, bland annat makedoniska bönder och Swedfund.

Vad gäller Swedfund förutsätter jag att bolagets styrelse och ledning agerar på ett ansvarsfullt sätt när det utövar sitt uppdrag från regeringen. Vad jag erfarit har bolagets styrelse initierat en extern översyn av bolagets agerande i affären med Swedmilk. Jag välkomnar allt som kan bidra till att klargöra vad som egentligen förevarit.

Anf. 59 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Det gör mig både ledsen och förbannad att Swedmilks verksamhet, delägt av svenska staten och delvis uppbyggt av svenska biståndspengar, har inneburit att makedoniska bönder har skulder för Swedmilk motsvarande sju årslöner per bonde.

Biståndsministern har gång på gång uttryckt och gjort till sitt känneärke att svenska biståndsinsatser ska ha god kvalitet, att biståndsprojekt därför ska granskas och följas upp och att skattebetalarna ska veta vad deras pengar används till i biståndssammanhang. Det är en mycket rimlig och god ordning.

Men tydligen finns det undantag. Hur ska man annars tolka att regeringen inte avser att vidta några åtgärder med anledning av Swedfund och de biståndspengar som är instoppade där. Swedfund har funnits i 30 år och haft ett kapital motsvarande 1 miljard till dess att den borgerliga regeringen tillträdde då kapitalet mer än fördubblades. På tre år har regeringen pumpat in 1,3 miljarder. Detta har man gjort utan att man stannat upp, gjort en översyn eller en uppföljning eller på något vis analyserat vilka kapitaltillskott Swedfund behöver.

Swedfund har fått svidande kritik av Riksrevisionen. Riksrevisionen har också uppmanat regeringen att vidta åtgärder. Bland annat kräver Riksrevisionen en bättre styrning av bolaget. Det konstateras också att utvecklingsmålet, som är det övergripande och viktigaste, har fått stå tillbaka för lönsamhetsmålet.

Swedfund har investerat i riskkapitalfonder som av bland annat skattemässiga skäl läggs i länder med förmånlig skattelagstiftning, så kallade tax havens. Riksrevisionen ifrågasätter om denna typ av investeringar är förenliga med Swedfunds uppdrag att bidra till utvecklingseffekter.

Vidare säger Riksrevisionen att det inte går att avgöra hur eller om Swedfund säkerställer att utvecklingseffekterna uppnåtts i praktiken. Trots att denna rapport kom i maj månad lägger regeringen in ytterligare 100 miljoner nu i höst.

Även Swedfunds agerande i Swedmilk borde då ha varit känt av regeringen eftersom det hade varit stora protester sedan förra hösten. Vi har kunnat följa affären via programmen *Kaliber* och *Ekot*. Det man har hört gör en rätt bestört.

De makedoniska bönderna uttrycker i programmet *Kaliber* att man litat på Swedmilk eftersom det var svenskt och den svenska regeringen stod bakom. Det var den största investeringen någonsin i Makedonien, och budskapet spreds att Sverige tror på Makedonien.

Hoppet spred sig, och bönderna utlovades nästan dubbelt så mycket betalt för mjölken. Därför uppmanades de också att fördubbla sin produktion och ta upp lån för att möjliggöra att Makedonien skulle exportera mjölk i stället för att importera. Mejeriet målades i blått och gult, svenska flaggan stod på bordet, och det var en svensk vd.

Swedmilk uppmanade bönderna att investera i sina ladugårdar och köpa fler kor. Men hösten 2008 hade bönderna fått nog. De gick ut på gatorna och protesterade. De hade inte fått betalt för en droppe av den mjölk de hade levererat. De behövde pengarna för att betala sina lån och för att överleva. De kände sig svikna av Sverige men fortsatte trots detta att leverera mjölk till mejeriet eftersom Sverige ändå stod bakom.

När det var tydligt att det uppstått problem sålde Swedfund sina aktier i bolaget för 1 krona till en köpare som de aldrig träffat och kontrollerat.

Nu står 2 000 bönder där, utblottade. En del går i konkurs. De har alltså krav på sju års arbete per bonde på Swedmilk. Tänk er att jobba sju år gratis! Det skulle ingen av oss acceptera, och det borde inte heller svenska biståndspengar användas till.

Därför frågar jag biståndsministern: Är det meningen att Swedfund ska vara undantagen från granskning, uppföljning och kvalitetskrav? Ni tänker ju inte följa upp eller göra någon granskning av Swedfunds agerande i Swedmilk.

Anf. 60 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Självklart ska Swedfund ha samma krav på sig när det gäller granskning och god resultatuppföljning som andra delar av biståndet. Det som regeringen har gjort nu är att säkerställa hur styrelsen har agerat. Jag kan berätta för interpellanten att resultatet av granskningen av Swedmilkaffären har initierat att Swedfund har gett ett uppdrag åt en advokatbyrå, som nu har återknutit till styrelsen. Den visar att Swedfund har agerat i enlighet med gällande regler och avtal och enligt ägarens riktlinjer, det vill säga regeringens och skattebetalarnas. Man har också vid exit från investeringen agerat korrekt och ansvarsfullt. Det förekommer ingen kritik i sammanfattningen av rapporten.

Det är viktigt att få berätta detta i dag och också lite grann klargöra hur vi arbetar. Swedfund är biståndsfinansierat. Swedfund finns för att kunna möta behovet av extra kapital till utvecklingsländerna för att man ska kunna investera i företagande och därmed jobb. Det är ett riskkapitalbolag som agerar utifrån tydliga riktlinjer på uppdrag av staten och

som också ska återkoppla och granskas på andra sätt. Det som är bra med Swedfund är att det har väldigt hög grad av öppenhet tack vare att det är ett statligt bolag. Därför har vi nu kunnat granska den investering på 5 miljoner som Swedfund blev av med. Vi har också kunnat se konsekvenserna med alla dessa makedonska bönder. Vi har också kunnat få en diskussion om huruvida biståndet ger resultat och leder till något.

Jag är minst lika upprörd som interpellanten när vi nu ser att verksamheten inte fungerade, men allt har skötts enligt regelverket. Det är så i affärsverksamhet att det är ett riskkapital, ett risktagande. Vi kan aldrig undandra detta när man jobbar med företagsamhet och jobbskapande investeringar i den typ av uppdrag som Swedfund har fått av den svenska regeringen.

Jag är glad över att vi har den här debatten. Den visar på behovet av öppenhet, transparens och engagemang. Jag skulle önska att man kunde vara lika förbannad över många andra saker som går fel i biståndet. Vi behöver få mer av öppenhet och granskning för att se om det också leder till resultat och lära oss att det ibland går fel. Det behövs för att vi ska kunna undvika sådant och stärka våra system och kunna lära oss vad som fungerar bra.

En sak kan jag berätta för riksdagens ledamöter, och ni känner säkert redan till den. Efterfrågan på kapital till utvecklingsländerna ökar i dag. Efterfrågan på hjälp med jobbskapande ökar, och Swedfund har uppvisat många goda resultat där man faktiskt har bidragit till utveckling på ett framgångsrikt sätt. Därför vill inte jag göra mig av med denna del i den biståndspolitiska verktygslåda som Sverige har att hantera.

Anf. 61 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Tack, bistandsministern, för svaret!

Ministern säger att Swedfund har tydliga riktlinjer. Det är ju just det som Riksrevisionen säger att Swedfund inte har, och man uppmanar regeringen att förtydliga dessa. Riksrevisionen menar också att det finns mål i Swedfunds interna dokument som till och med står i strid med varandra.

Jag skulle inte vilja säga att Swedfund är öppet. Jag vet att journalister har efterfrågat de här dokumenten för att kunna granska varför man har gått in och hur man har uppträtt när man sålde av de aktier man ägde i bolaget, men de har inte fått ta del av dem.

Om Swedfund har gjort en egen granskning är det självklart bra. Men borde inte regeringen också göra en granskning? Det är ju ändå en part i målet som har gjort en granskning av sig själv. Jag tycker att vi borde ställa större krav på granskning och uppföljning än så.

Det här visar att 5 miljoner av biståndspengar har lett till skulder på 350 miljoner i Makedonien. Av dem är 40 miljoner till makedonska bönder. Skulden motsvarar, som jag sade tidigare, sju årslöner per bonde.

Jag ställer mig också mycket frågande till det advokatbyrån har kommit fram till om att man har gjort sin exitstrategi på rätt sätt. Man har sålt sina aktier, och om de nu var värda 5 miljoner när man gick in var de tydligen bara värda en krona när man sålde. Man har inte ens träffat den man sålde till. Man har inte heller granskat den man har sålt till och hur den ägaren var som ägare. Regeringen har faktiskt beslutat att de statliga bolagen ska vara ett föredöme när det gäller socialt hänsynstagande. Det

kan man inte ha varit här. Då skulle man inte sälja för en krona när det började hetta till under fötterna, och inte till någon man inte känner till och kan få garantier för.

Jag menar att Sverige har ett etiskt och moraliskt ansvar gentemot de här bönderna. De har blivit förda bakom ljuset. Man använde biståndspengar, tillsatte en svensk vd och målade mejeriet i blått och gult. Man kände verkligen att det var svenska regeringen som stod bakom detta. Jag tror att Swedfund ångrar att det har gått till på det sättet – det ifrågasätter jag inte – men faktum är att det är 2 000 bönder i dag som mår dåligt och har stora problem. En del av dem är försatta i konkurs.

Om biståndsministern inte själv vidtar några åtgärder sänds det också en signal om att det väl är okej att det går till så här. Man måste göra något som visar att man faktiskt tar ansvar för det agerande som man har bidragit till, även om det inte var syftet att det skulle gå så här, så klart. Detta saknar jag.

Biståndsministern brukar vara tydlig med uppföljning, granskning av kvalitet och att man ska veta vad skattebetalarnas pengar går till, men här har vi ett undantag. Det leder till att det biståndsministern säger – att hon beklagar detta och så vidare – inte riktigt faller i god jord. Det gör mig ledsen.

Jag vill uppmana biståndsministern att verkligen göra en granskning av Swedfund. Det är inte enbart Swedmilk som det handlar om – det vore i sig illa nog – utan också om att man har placerat pengar i skatteparadis och så vidare. Det finns ett flertal punkter där det inte fungerar som det borde.

Anf. 62 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Naturligtvis innebär inte bara den här interpellationen utan också den mediedebatt som har varit att vi i regeringen och jag som ansvarigt statsråd tittar mer på hur vår styrning och uppföljning av Swedfund fungerar.

Vi har också, genom konstruktionen med en styrelse, möjlighet att få återkoppling från vår egen styrelserepresentant. Men jag kan inte i detalj lägga mig i exakt hur styrelsen eller bolagets ledning agerar.

Jag kan verkligen intyga att det stöd som vi får i regeringsutöandet av Riksrevisionen, antingen det är granskning av Sida, UD:s egen pengahantering, Swedfund eller det civila samhällets organisationer är något som vi hela tiden tittar på för att se hur saker och ting kan bli bättre. Vi använder Riksrevisionens rapporter oerhört seriöst just för att de lär oss saker och ting.

Svar på den frågan är alltså: Självklart tittar jag mer på detta för att vi också ska lära oss av det som har gått fel. Jag tror att styrelsen nu i efterhand ångrar att man tillät att man exempelvis använde den svenska flaggan så mycket. Man målade mejeriet gult och blått. Det var ju inte sant att det var svenska staten som direkt stod bakom detta.

Det är viktigt att visa på att detta handlar om ett riskkapitalbolag. Det handlar om risktagande med pengar. Det är affärsverksamhet. Det finns också människor i Sverige som satsar pengar, och det förekommer bedrägligt beteende. Det är värt att nämna att det pågår en ekobrottsutredning i Makedonien för att se vad det är som har skett.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Jag delar också Ulla Anderssons mycket berättigade upprördhet över att svenska skattemedel och biståndspengar används på fel sätt och kanske understödjer felaktiga saker. Om vi ställer det på sin spets och tänker oss att vi skulle hålla människor som drabbas skadeslösa och överföra det också till andra områden undrar jag hur vi skulle kunna agera.

Jag tar som exempel en biståndsskandal i Zambia med resurser som var avsedda att hjälpa zambier till god sjukvård. Den biståndsskandal som uppdagades innebar att människor i onödan rent av kanske dog för att de inte fick tillgång till sjukvård. Vi hade för avsikt att leverera, men pengarna försvann på vägen, men inte nog med det. Den gödde också en elit, som inte hade de fattiga människornas perspektiv utan berikade sig på svenska skattebetalares pengar och på fattiga människors bekostnad.

Om vi överför det här resonemanget, att vi ska hålla de makedonska bönderna helt skadeslösa i den här riskkapitalaffären, måste vi också fundera på hur pass långt vårt ansvar sträcker sig när andra biståndsmedel inte bidrar till det som var avsikten.

Det är därför jag välkomnar den här diskussionen. Det handlar om resultat. Det handlar om uppföljning och kvalitet. Jag är glad över att vi har möjlighet att i riksdagen i interpellationsform just diskutera de svårigheter som vi ibland får med biståndet.

Är Swedfund bättre eller sämre än något annat verktyg vi har? Jag vet inte. Men jag vet i alla fall att vi nu diskuterar ett konkret fall bland många andra. Jag vet att det också finns goda exempel inom Swedfund, där de har uppnått det som har varit avsikten.

Men jag vill med detta få en möjlighet att just diskutera. Kanske kan vi få inspel från interpellanten och riksdagen när det gäller hur vi ska göra när biståndet går fel. Hur pass långt sträcker sig vårt ansvar? Och vad menar egentligen Ulla Andersson med att vi ska hålla de stackars makedonska bönderna skadeslösa i denna mycket olyckliga affär?

Anf. 63 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag menar att man inte borde fortsätta att stoppa in ytterligare kapital i Swedfund innan vi vet om Swedfund är bättre eller sämre, alltså innan regeringen har gjort någon granskning och uppföljning av Swedfund.

Bara i år har ni stoppat in ytterligare 400 miljoner i Swedfund trots att ni har varit medvetna om bristerna i styrning och uppföljning och också om att det inte finns några tydliga resultat när det gäller det utvecklingsmål som man har satt upp för bolaget. Det är också det som Riksrevisionen påpekar.

Jag tycker att det är bra att biståndsministern använder sig av Riksrevisionens rapporter och tar till sig de åtgärder man föreslår. Riksrevisionen har god kvalitet. Därför tycker jag också att det vore bra om Riksrevisionen faktiskt kunde titta på Swedfunds agerande i fråga om Swedmilk. För då skulle vi veta – det skulle alltså vara en opartisk utredning och uppföljning av Swedfunds agerande i Swedmilk – vad som faktiskt hände.

Jag tycker att det är det minsta vi kan göra för dem som har drabbats i Makedonien. Det handlar om att vi vill ta reda på vad som hände. Vad var det som gick fel? Och vad kan vi lära av det, så att det inte upprepas

en gång till? Det tycker jag är ett ansvar som vi borde ta när det gäller det som har skett.

Det är den minsta signal som vi skulle kunna skicka, så att vi inte enbart hänvisar till det makedonska rättsväsendet. Det är ett rättsväsen som man inte ens har tilltro till i det egna landet. Jag tycker faktiskt att biståndsministern skulle kunna ta initiativ till detta.

Om man säljer till en intressent som man inte ens har träffat eller på något sätt har kontrollerat i en sådan här kritisk situation för att man inte vill framställa Sverige i dålig dager menar jag att det visar på att något har gått snett. Därför hoppas jag att biståndsministern i sitt sista inlägg kommer att säga: Det är självklart att även vi från regeringens sida ska se till att det görs en opartisk utvärdering av fallet Swedmilk.

Anf. 64 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Som jag sade i mitt tidigare svar tittar vi på detta. Vi vill ha klarhet. Precis som Ulla Andersson säger vill vi få klarhet i vad det var som gick fel för att lära oss för framtiden.

Att vi har, som det sägs, stoppat in mer pengar just nu i Swedfund beror på den verklighet som är i världen. Kapitalflöden har stannat upp. Behoven av investeringar i utvecklingsländerna är oändliga. Men det är väldigt svårt att få tag på kapital som också kan säkra verksamheter. Det är därför som regeringen nu har svarat upp mot de behov som finns där ute när det gäller ökad tillgång på kapital för att hålla i gång arbetsmarknaden och för att hålla i gång investeringar.

Det är därför vi fortsatt har valt att jobba med och utöka Swedfunds förmåga att göra goda resultat i biståndet.

Men jag har samma problem, herr talman, i Sida. Sida har fått en oren revisionsberättelse. Sida har också fått omfattande kritik från Riksrevisionen. Och jag har fortsatt även där att stoppa in mer pengar, för att det är den här verkligheten vi just nu lever i.

Det enda sättet att komma till rätta med detta är att fortsätta se till att vi skapar bättre styrsystem, att vi jobbar med detta, att vi har transparens och att vi har möjligheter att diskutera och granska de här sakerna.

Nu tror jag att det handlar väldigt mycket om att bland annat fundera på vad det är för bistånd som kan bidra till resultat. Det är därför som jag säger att jag vill värna den tanke som ligger bakom. Det handlar om att se till att vi kan jobba med riskkapital, företag och jobbskapande i utvecklingsländerna. Jag tror att det är viktigt.

Jag tror att det är minst lika viktigt att vi ställer precis samma krav på alla typer av biståndsverksamheter som vi ägnar oss åt. Det är också viktigt att vi nu drar nytta av grävande journalister och intresserade riksdagsledamöter, att det finns transparens i det vi ägnar oss åt och att man har en möjlighet att återkoppla.

Jag tror, herr talman, att det inte bara är jag, som ansvarigt statsråd, som nu har en dialog med styrelserepresentanter i Swedfund. Det kan också finnas ett ansvar för Swedfund, till exempel. Jag vet att riksdagen har haft en utfrågning. Det handlar om att få en möjlighet att berätta vad man gör och vilka resultat man levererar. Framför allt ska man också kunna klarlägga en del när det gäller hur man ser på den här typen av situationer som nu har uppstått och som tyvärr, är jag rädd, skulle kunna uppstå igen.

Prot. 2009/10:43

4 december

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2009/10:87 om sjunkande produktivitet i svenskt näringsliv

Anf. 65 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Bosse Ringholm har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att ändra förutsättningarna så att den negativa produktivitetsutvecklingen inom näringslivet kan brytas.

Sveriges ekonomi är starkt beroende av omvärldsutvecklingen. Det internationella efterfrågebortfallet med början 2007 har medfört att företagen tvingats dra ned produktionen för att undvika onödig lageruppbyggnad. I konjunkturedgångar är det vanligt att produktiviteten minskar beroende på att neddragningen av produktionen går snabbare att genomföra än att anpassa personalstyrkan. I denna konjunkturedgång har produktivetsfallet varit ovanligt utdraget. Produktivetsfallet är orsakat av tillfälliga faktorer: ett ovanligt snabbt fall i efterfrågan och en långsam neddragning av personalstyrkan i företagen. Regeringens bedömning är att den potentiella produktivitetstillväxten på några års sikt inte påverkats eftersom efterfrågefallet inte är bestående.

I takt med den nu pågående återhämtningen väntas produktiviteten stiga. Det är en bedömning som delas av bland andra OECD, EU-kommissionen och Riksbanken. Enligt regeringens senaste bedömning kommer produktiviteten i näringslivet att stiga med 5,4 procent under nästa år.

Högre produktivitet ökar välbståndet. Nya företag sätter press på redan etablerade företag, vilket bidrar till förnyelse, ökad produktivitet och mer effektiva produktionsmetoder. Hindren för att starta och utveckla företag bör vara så låga som möjligt. Regeringen har i detta syfte vidtagit en rad åtgärder såsom satsningar på forskning och innovation, entreprenörskap, teknikutveckling, förbättrade konkurrensregler, infrastruktur, reformer på skatteområdet och att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt.

Anf. 66 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret. Det har kommit sent som vanligt. Vi har lärt oss att Anders Borg aldrig svarar på interpellationerna i tid. Det är ett ganska passivt svar. Man kan säga att detta ganska väl sammanfattar Anders Borgs ekonomiska politik. Det är ofta för sent. Det är ofta för lite och passivt.

Jag har bekymrat mig över att produktivitsutvecklingen i Sverige och inte minst i näringslivet har varit negativ tre år i rad. Jag inser – det har Anders Borg också påpekat i sitt svar – att produktivitsutvecklingen ofta är knuten till konjunkturutvecklingen. Men 2007 var faktiskt ett brinnande högkonjunkturår i Sverige. Ändå var produktivitsutvecklingen dålig.

Detta är naturligtvis inte Anders Borgs fel till hundra procent. Det vore fel att lasta honom så mycket för det här och säga att det enbart är

han som har åstadkommit detta. Inte ens med hans kraftfulla ingripanden blir resultaten som under 2007.

Men det är unikt under de 20–25 senaste åren i svensk ekonomi att vi har en produktivitetsutveckling som är negativ tre år i rad. Jag tror faktiskt inte att det bara kan kopplas till konjunkturutvecklingen, utan det hänger också ihop med en rad andra saker. Inte minst hänger det ihop med arbetsorganisationen.

Sverige har sedan länge varit ett föregångsland när det gäller arbetsorganisationen. Vi har haft starka parter på arbetsmarknaden som har samarbetat, fackföreningar och arbetsgivare. Och vi har haft en utvecklad forskning, inte minst när det gäller arbetsorganisationen. Vi har på så vis varit världsledande.

Vi har tappat den positionen helt under senare tid. Den nuvarande regeringen har lagt ned en stor del av arbetslivsforskningen. Den nuvarande regeringen har inte på något vis underlättat för parterna att utveckla arbetet. Det har gjort att den produktivetsförsämring som vi kunde se redan under högkonjunkturåret 2007 naturligtvis ytterligare har förstärkts. Det handlar om den negativa utvecklingen nu under lågkonjunkturåren, exempelvis i år, 2009.

Jag beklagar att inte regeringen vill ägna större tid, resurser och energi åt att titta just på arbetsorganisationen som är oerhört viktig och att man inte ger parterna det stöd som skulle behövas för att utnyttja arbetsorganisationen.

Där har Sverige varit världsledande men tappat sin position. Det var någonting som vi socialdemokrater varnade för när man rev ned arbetslivsforskningen för ett par år sedan, omedelbart efter regeringsskiftet hösten 2006.

Jag tycker också att det finns skäl att undersöka hur det som har hänt när det gäller arbetslivet i övrigt, det vill säga socialförsäkringar och a-kassan och allt det här som har skapat en stor otrygghet ute i arbetslivet, har påverkat produktivitetsutvecklingen. Det är klart att människor som är rädda för att bli av med sina jobb, rädda för arbetslöshet, inte känner någon trygghet i sin arbetssituation. De medverkar då inte heller till att man kan utveckla arbetsorganisationen och arbetslivet på det sätt som vi hade önskat.

Detta är tyvärr ytterligare ett område där den borgerliga regeringen efterlämnar ett mycket dystert facit. Det är inte nog med att den borgerliga regeringen övertog ett stort budgetöverskott som man i stort sett helt har lyckats göra sig av med och till och med skapa ett stort underskott. Man har även när det gäller produktiviteten skapat sämre förutsättningar för näringslivet och arbetsmarknaden att jobba i framtiden via de förändringar som har skett när det gäller arbetslivsforskning och arbetsorganisation och allt annat.

Jag beklagar att inte Anders Borg i sitt svar har någon enda idé om hur man skulle kunna förstärka produktivitetsutvecklingen. Det är inte bara att sitta och räkna på hur kalkylerna är och om ekonomerna bedömer att det ökar så mycket. Man kan faktiskt hjälpa till på egen hand. Men det saknas förslag från regeringen.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Prot. 2009/10:43
4 december

Anf. 67 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Jag får börja med att be Bosse Ringholm om ursäkt för min näsa och att jag stör debatten med den. Jag beklagar att svaret lämnades sent.

När det gäller produktiviteten i Sverige är bedömningen från de flesta analytiker att vi får en väldigt stark produktivitetsutveckling i Sverige 2010 och 2011. Riksbanken räknar med 4 procent, OECD 4,5 procent, KI 4 procent och vi med strax under 4 procent för helheten i ekonomin, vilket för vår del ger en näringslivsproduktivitetsutveckling på väl över 5 procent för 2010.

När man tittar på OECD:s senaste prognos för hela världsekonomin ser man att Sverige ligger på 4,5 procent för 2010, medan den samlade ekonomin ligger på 2,4 procent och euroområdet på 2,2 procent. Finland har en snarlik ökning med 4,8 procent och Danmark med 2,9 procent. För 2011 har Sverige den högsta produktivitetsutvecklingen av alla OECD-länderna – 3 procent.

Detta sammanhänger mycket med att Sverige har väldigt goda förutsättningar för att ha en effektiv resursallokering och en effektiv användning av resurser, vilket Bosse Ringholm redogör för. Vi har jämfört med övriga Europa och andra OECD-länder en bättre fungerande arbetsmarknad med väl fungerande lönebildning och ansvarsfulla parter. Vi har jämfört med de flesta andra länder en högre utbildningsnivå på arbetskraften, och det har gynnat oss väl. Vi satsar mer än de flesta länder på forskning. Vi har under de senaste fyra fem åren legat i topp i Europa när det gäller infrastrukturinvesteringar. Vi har ett företagsklimat som för stora företag tillhör de absolut bästa. I de flesta sådana här rankningar tillhör Sverige topp 5 när det gäller företagsklimat.

Det är naturligtvis väldigt glädjande, eftersom det är produktivitet som bygger långsiktigt välstånd. Det är inte det enda politiska målet. Det som har varit Sveriges problem har ju varit att vi inte har haft tillräckligt hög sysselsättning. Vi har en god produktivitet, kanske till och med bland de bästa i världen, men inte riktigt så god utveckling på sysselsättningen som vi skulle önska.

Jag tillhör inte dem som tycker att produktivetsfrågorna, som ofta används av till exempel Svenskt Näringsliv för att hävda att Sverige inte fungerar väl, ska vara en ursäkt för att göra om den svenska modellen. Jag tror att vad historien visar och de skäl som jag nu radade upp är att med de här grundläggande dragen kan vi naturligtvis diskutera utifrån olika ideologiska och politiska utgångspunkter hur vi ska förändra detta, men i grund och botten står sig Sverige starkt. Det tror jag också att vi kommer att se när vi är på väg ur lågkonjunkturen.

Vad behöver då göras om vi blickar framåt? Det är alldeles uppenbart att vi till att börja med måste säkra att vi har ett utbildningssystem som gör att de som lämnar skolan har väldigt goda kunskaper också i framtiden.

Det är alldeles uppenbart att vi måste fortsätta ligga i topp när det gäller forskning. Sandvik, Scania och andra svenska industriföretag kan inte kopiera någon annan; de måste hela tiden ligga i forskningsfronten.

Vi måste förbättra entreprenörsklimatet i Sverige så att fler snabbväxande företag finns på den svenska marknaden.

Vi måste vårda vår arbetsmarknadsmodell. Bosse Ringholm och jag har till en del olika syn på det, men för mig är det ändå uppenbart att den svenska strukturen på arbetsmarknaden fungerar bra.

Vi ska ha långsiktigt uthålliga offentliga finanser. Vi vet att när man skapar osäkerhet kring offentliga finanser börjar man få osäkerhet i ekonomin, och då får man en lägre investeringsnivå. Det är därför vi ska återkomma till balans och överskott i de offentliga finanserna så småningom.

Anf. 68 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Min fråga är föranledd av att Sverige för första gången på 20–25 år nu tre år i rad – 2007, 2008 och 2009 – har haft en negativ produktivitetsutveckling. Jag förstår att Anders Borg inte vill tala om det. Han talar om framtiden i stället och hoppas att det ska bli bättre. Jag hoppas också att det ska bli bättre, men det vore klädsamt om Anders Borg på något vis kunde analysera varför Sverige lyckas med konststycket att under högkonjunkturåret 2007 få en så dålig eller negativ produktivitetsutveckling. Det är unikt.

Jag vill påstå att det hängde ihop med att regeringen skapade osäkerhet på arbetsmarknaden, i företagen och i arbetsorganisationer genom att riva ned inte minst arbetslivsforskningen. Det talar inte Anders Borg ett dugg om. Anders Borg ärvde ett jättestort finansiellt överskott. Det har han lyckats göra sig av med och i stället skapat ett stort underskott. I Anders Borgs senaste prognos kommer det underskottet att finnas kvar hela nästa mandatperiod. Det är väl inte att bidra till att skapa förutsättningar för en produktivitetsutveckling i näringslivet.

Anders Borg ärvde ett överskott, försnillade överskottet och har lyckats permanenta det fyra år framöver enligt sin egen prognos. Det är verkligen att skapa dåliga förutsättningar för en produktivitetsutveckling i näringslivet.

Jag noterar att Anders Borg försöker ärva mer genom att säga att vi har en stabilitet på arbetsmarknaden som de fackliga organisationerna och arbetsgivarna svarar för. Ja, det har vi, men det är väl ingenting som Anders Borg har skapat. Det är också något som han har ärvt. Han lever liksom på ärvda tillgångar på lite olika håll.

Men det Anders Borg kunde ha medverkat till är att se till att exempelvis arbetslivsforskningen inte hade rustats ned, inte hade rasat ihop på det sätt som skedde omedelbart efter regeringsskiftet. Han hade kunnat medverka till att vi hade fått en tryggare situation på arbetsmarknaden genom att vi inte hade haft en urholkad arbetslöshetsförsäkring som skapar alltmer otrygghet. Den mer än fördubbling av arbetslösheten som Anders Borgs regering har åstadkommit på kort tid skapar naturligtvis ytterligare bekymmer, eftersom människor känner sig otrygga och osäkra ute på arbetsplatsen.

Om man ska summera Anders Borgs insatser blir det att han har ärvt stora överskott. Han har ärvt en rad olika positiva produktionsfaktorer som kan bidra till ökad produktivitet, men han har snabbt lyckats skapa underskott i ekonomin. Han har snabbt fått ned produktiviteten under 2007, 2008 och 2009. På slutet har han naturligtvis fått lite hjälp av lågkonjunkturen, men 2007 hade han ingen lågkonjunktur att skylla på. Där får han nog ta ett stort eget ansvar.

Anders Borg säger till sist att det som är viktigt, och jag kan hålla med på den punkten, det är att vi har goda förutsättningar i form av en bra högre utbildning, exempelvis en bra forskning. Men sanningen är att ni har minskat möjligheterna för människor att skaffa sig högre utbildning. Ni har ändrat i regelsystemet så att det är färre som kan gå till högre utbildning. Inte minst gäller det dem som råkar ut för arbetslöshet, folk som kanske inte har formell kompetens och formella förutsättningar att söka nya utbildningar, inte minst på högskolenivå.

Ni har minskat möjligheterna för dessa människor att kunna ställa om i framtiden. Det är en del av produktiviteten i näringslivet att man ska kunna ställa om på snabb basis och få stöd och känna trygghet också.

Vi ska ha en trygg arbetslöshetsförsäkring och parter som kan ställa upp. Man ska inte jaga fackföreningsrörelsen på det sätt som den nuvarande regeringen gör på massor av områden, och där inte minst Anders Borgs allianspartier ständigt hackar på lagen om anställningsskydd. Det är klart att det inte skapar någon känsla av trygghet ute på arbetsplatserna, och det bidrar inte till någon produktivitet utveckling.

Anders Borg! Det mesta har tyvärr gått i fel riktning, och det vore intressant om Anders Borg hade någon kommentar till hur han lyckades med prestationen att sänka produktiviteten 2007, under högkonjunkturåret.

(Applåder)

Anf. 69 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Vi behöver inte göra någon lång och omfattande analys av varför vi har haft låg produktivitet 2007, 2008 och 2009. Det vet alla som studerar frågan. Vi har haft ett mycket kraftigt fall i efterfrågan i svensk ekonomi. Vi vet att produktiviteten på kort sikt är helt dominerad av efterfrågan. Det sammanhänger naturligtvis med att om man inte kan köra maskinerna blir det väldigt dålig effektivitet per maskintimme. Det är naturligtvis så. Har man ingen orderingång och ingen produktion blir produktiviteten väldigt dålig. Det vet vi är huvudförklaringen till att produktiviteten i hela världsekonomin hamnade på väldigt låg nivå 2008 och 2009. I båda fallen föll produktiviteten totalt i OECD-området och också i euroområdet.

Skulle Sverige ha ett mer fundamentalt och bekymmersamt produktivitetssläge än andra länder skulle vi naturligtvis behöva ta den frågan på stort allvar. Har vi brister i svensk ekonomi? Lönar det sig för lite att arbeta, investera och satsa på företagande eller någonting sådant?

Min uppfattning är att så inte är fallet. En bra indikation på detta är till exempel att OECD räknar med att vi har dubbelt så hög produktivitet nästa år som OECD och euroområdet och att vi 2011 har den högsta produktiviteten av alla OECD-länder, alltså i nivå väl över det man upplever i de absolut mest snabbväxande ekonomierna, de allra mest effektiva ekonomierna.

Det här beror naturligtvis vare sig på socialdemokratiska regeringar eller på alliansregeringen. Det beror på att vi i Sverige under lång tid har haft en samhällsmodell som har varit effektiv. Naturligtvis har Socialdemokraterna ett betydande ansvar för det eftersom man har styrt landet länge. Det vill Bosse Ringholm vara oense med mig om. Det får han

gärna vilja. Jag har inget behov av att hävda att den svenska modellen fungerar dåligt.

Det vi har gjort för att förstärka produktiviteten är naturligtvis en massiv satsning på infrastruktur, en av de största infrastruktursatsningarna man har genomfört i Europa och en av de största som har gjorts i Sverige.

Vi har lagt fram en forskningsproposition som är så omfattande att man kan inkludera två eller tre av de senaste forskningspropositionerna i denna enda därför att det är en så kraftig höjning av nivån.

Vi har byggt ut på utbildningssidan med tydliga satsningar på tidiga kunskaper för barnen i att läsa och skriva.

Vi har vidgat resurserna för yrkesutbildningar och praktiska utbildningar, och vi har gett extra stora resurstillskott till högre utbildning. Under de närmaste åren, när volymerna så småningom går ned, bortåt 2011 och 2012, kommer också en del av anslagen att ligga kvar som en kvalitetssatsning.

Vi har förstärkt jobbavdrag och förändrat brytpunkt så att det lönar sig mer att utbilda sig och anstränga sig.

Vi har förbättrat entreprenörsklimatet med förändringar av förmögenhetsskatt och annat som gör att det är fler som vill bli företagare och att det lönar sig bättre att vara företagare.

I grund och botten förstärker vi med de här olika åtgärderna den grundläggande styrkan i svensk ekonomi.

När det gäller de offentliga finanserna fördubblade vi nästan överskottet sedan vi tillträdde. Det låg på 4 procent 2007 vilket var en kraftig ökning sedan 2006 då vi tog över regeringsmakten. Nu har vi gått till ett underskott. Det landar förmodligen på en bottennivå på 2 ½–3 procent nästa år, vilket är den starkaste siffran bland praktiskt taget alla industriländer och för den delen europeiska länder.

Det är helt naturligt att man har ett så här kraftigt omslag i offentliga finanser. Vi tror båda på att en expansiv konjunkturpolitik är motiverad i samband med en lågkonjunktur. Sverige har kunnat bedriva en ekonomisk politik som har varit en av de mest expansiva samtidigt som vi har haft god ordning på våra offentliga finanser därför att vi har fört en ansvarsfull ekonomisk politik. Det är också en viktig beståndsdel i att vi ska ha en bra produktivitetsutveckling.

Anf. 70 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det är inte sant, Anders Borg, att efterfrågan var dålig i svensk ekonomi 2007. Anders Borg måste ha glömt att han stod i den här talarstolen 2007 och talade om vilken fantastisk ekonomisk utveckling vi hade 2007. Han redovisade fantastiska bnp-siffror och fantastiska efterfrågesiffror 2007. Två och ett halvt år efteråt har han plötsligt glömt alltihop.

Min fråga är fortfarande obesvarad, Anders Borg: Varför lyckades Sverige med konststycket att få en negativ produktivitetsutveckling redan under högkonjunkturåret 2007 som sedan fortsätter 2008 och 2009? Det är ganska unikt i svensk ekonomisk historia att vi tre år i rad har negativ produktivitetsutveckling.

Anders Borg! Man kan inte bara ärva saker och ting. Man måste också förvalta och förädla det man har ärvt. Det som har hänt är att ni har

ärvt en svensk modell, inte minst på arbetsmarknaden, som ni har raserat på område efter område: a-kassan, arbetslöshetsförsäkringen, anställningstryggheten. Inte minst gäller det den diskussion som vi har haft i samband med det så kallade Vaxholmsmålet där regeringen inte har velat agera vare sig på hemmaplan eller i EU för att rätta till de konstigheter som finns i både svensk och europeisk lagstiftning på det området.

Jag kan bara konstatera att regeringen ärvde en rad goda egenskaper som borde ha gjort det möjligt att ha en bra produktivitet utveckling i fortsättningen. Regeringen har förött många av de goda möjligheter man fick.

Om jag ska sammanfatta, Anders Borg, måste jag sluta där jag började och säga: Det mesta Anders Borg har gjort har kommit för sent och varit för lite och för passivt. När det gäller arbetslivsforskningen däremot kan man säga att han var oerhört aktiv. Där lyckades han riva ned all forskning och hela verksamheten på kort tid. Det kommer definitivt att ha långsiktiga konsekvenser för svensk arbetsmarknad och produktivitet utveckling.

Anf. 71 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Jag välkomnar naturligtvis att Bosse Ringholm tar upp debatten om produktivitet. Det är genom produktivitetstillväxt vi långsiktigt bygger välfärd i ett land. Det är inte det enda målet. Naturligtvis är full sysselsättning ett minst lika viktigt och kanske till och med ett viktigare mål för den ekonomiska politiken.

Det är inte en korrekt bild att Sverige har ett produktivetsproblem. Som sagt räknar Riksbanken, EU-kommissionen, OECD och KI alla med en produktivitet nästa år på över eller kring 4 procent i ekonomin som helhet, vilket gör att produktiviteten i näringslivet förmodligen ligger väl över 5 procent. Det är en toppsiffra.

Jämför vi oss med andra länder är vi som sagt under 2010 och 2011 i en alldeles särskild klass, tillsammans med de andra nordiska länderna, får jag säga. Vi ligger på dubbelt så hög produktivitetstillväxt som OECD-området som helhet och dubbelt så hög som euroområdet. Det här beror på att vi har en samhällsmodell som är väl förenlig med god tillväxt och god produktivitet.

Den här regeringen har förvaltat det på ett utmärkt sätt. Vi har förstärkt arbetslinjen, förstärkt incitamenten för människor att vara i arbetslivet och för att arbetsmarknaden ska fungera bra. Vi har gjort breda satsningar på utbildningssystemet, inte minst genom att underlätta när det gäller att läsa och skriva tidigt i skolan. Det vet vi är viktigt för att stärka pedagogiken i förskolan. Vi har förbättrat företagsklimatet. Vi har gjort en historisk satsning på forskning och vi har utvecklat infrastrukturen.

Detta har vi gjort samtidigt som vi har upprätthållit god ordning i de offentliga finanserna. Vi har näst intill fördubblat överskottet mellan 2006 och 2007 och från den styrkepositionen sedan kunnat föra en mycket expansiv ekonomisk politik. Nu är vi ensamma bland EU-länderna om att tillsammans med något ytterligare land komma tillbaka till balans och överskott inom rimlig tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

9 § Svar på interpellationerna 2009/10:63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 81, 83 och 103 om skillnad i beskattning mellan pensionärer och förvärvsarbete

Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Laila Bjurling, Thomas Strand, Siw Wittgren-Ahl, Lars Johansson, Lars U Granberg, Lennart Axelsson, Phia Andersson, Christina Axelsson, Christin Hagberg, Åsa Lindestam, Ronny Olander, Alf Eriksson och Kerstin Haglö har interPELLERAT i frågor som samtliga är ställda mot bakgrund av att jobbskatteavdraget endast omfattar arbetsinkomster. Jag väljer att ge ett gemensamt svar på dessa interpellationer.

Det avgörande för pensionärernas ekonomiska situation är att Sverige har en stark ekonomi. Då krävs en politik som är inriktad på att få fler i arbete. Jobbskatteavdraget är här ett betydelsefullt medel för att uppfylla det centrala målet för regeringens ekonomiska politik, nämligen att öka den varaktiga sysselsättningen och bryta utanförskapet. Jobbskatteavdraget är därför utformat så att utbytet av att arbeta blir större. Det gäller oavsett om man är över eller under 65 år. För personer som har fyllt 65 år är jobbskatteavdraget extra stort.

Jobbskatteavdraget innebär skattesänkningar för både kvinnor och män. Kvinnor är i större utsträckning än män låg- och medelinkomsttagare, vilket bland annat beror på att kvinnor oftare arbetar deltid. Jobbskatteavdraget har därför en större relativ betydelse för kvinnor än för män och bidrar till ökade ekonomiska drivkrafter för kvinnor att gå från deltids- till heltidsarbete.

Fler människor i arbete, och att fler människor arbetar heltid, är en förutsättning för att kunna säkra finansieringen av välfärden långsiktigt för en befolkning med allt fler äldre. Fler människor i arbete skapar också förutsättningar för att tillhandahålla en god ekonomisk situation för bland annat sjukskrivna, arbetslösa och pensionärer, oavsett om man är man eller kvinna. Mot denna bakgrund är det inte aktuellt att förändra jobbskatteavdraget till att omfatta andra inkomster än arbetsinkomster.

Den 1 januari 2009 fick det stora flertalet ålderspensionärer sänkt skatt genom det så kallade förhöjda grundavdraget för pensionärer. Skattesänkningen är en del i regeringens välfärdssatsning och innebär en förbättrad ekonomisk situation för framför allt pensionärer med låga inkomster. Reformen innebär att pensionärer år 2009 betalar mindre i skatt än under den tidigare socialdemokratiska regeringen. Regeringen vill nu gå vidare och sänka skatten ytterligare för alla ålderspensionärer och föreslår därför i en proposition att skattelättnaden förstärks nästa år (prop. 2009/10:29).

Det förhöjda grundavdraget för pensionärer innebär skattesänkningar för både kvinnor och män. Såväl den gällande som den kommande skattesänkningen ökar kvinnors nettoinkomster relativt mer än mäns och innebär alltså förbättrade förutsättningar att uppnå målet om ekonomisk jämställdhet.

Då Laila Bjurling, som framställt interpellation 2009/10:63, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Birgitta Eriksson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 73 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Herr talman! Jag tackar naturligtvis finansministern för svaret.

Min fråga till finansministern formulerar jag ungefär så här: Mot bakgrund av vilka fakta och omständigheter har finansministern valt en skattepolitik som särskilt gynnar män? Jag anser nog att finansministern är mig svaret skyldig. Jag vill därför i det här inlägget belysa hur pensionärsskatten ekonomiskt drabbar kvinnor i större utsträckning än män.

För en månad sedan hade vi i skatteutskottet ett skatteseminarium i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond och Skatteakademien. Då deltog professor Åsa Gunnarsson vid universitetet i Umeå. Hon gav då ett genusperspektiv på skatterna. Hon uttryckte det ungefär så här: Män har högre inkomster än kvinnor. Män bedriver i större utsträckning än kvinnor näringslivsverksamhet. Män har större kapitaltillgångar än kvinnor. Skatte- och transfereringssystemet kan användas för att utjämna disponibel inkomst mellan män och kvinnor. Det är denna typ av konsekvensanalys som jag efterlyser från finansministern.

Hur ser det då ut i Sverige med regeringens skattepolitik? Regeringen och Anders Borg har sänkt skatterna med 100 miljarder under mandatperioden. Det är ingen hemlighet för någon. Det är pensionärerna som tillsammans med sjuka, arbetslösa och föräldralediga har betalat skattesänkningarna, som till största delen har gått till de allra rikaste. Före 2010 års budget lades fram visade beräkningar att 57 procent av regeringens skattesänkningar gått till män och 43 procent till kvinnor. Den rikaste tiondelen har fått mest av regeringens skattesänkningar. Den tiondelen består till 76 procent av män.

Nu föreslår regeringen ett fjärde steg i jobbskatteavdraget. Det kommer att förhålla sig på samma sätt att lejonparten går till männen. Sverige har 1,7 miljoner ålderspensionärer, och av dessa är 55 procent kvinnor. Därtill kommer också en halv miljon personer som har aktivitets- eller sjukersättning. Där är två tredjedelar kvinnor och en tredjedel män. Med den snabba ökningen av antalet ärenden kommer fler kvinnor att drabbas ännu mer av den orättvisa skatteskillnaden.

Det är uppenbart att denna orättvisa särskilt drabbar kvinnor. Kvinnor har också genomsnittligt lägre inkomst när de förvärvsarbetar, och de får naturligtvis då en extra tung belastning med en betydligt lägre pension.

Det ska löna sig att arbeta, säger regeringen. Javisst, det tycker vi också. Men det gör man bättre med mer jämställdhet mellan könen. Vi socialdemokrater tycker också att det ska löna sig att ha arbetat. Pension är uppskjuten lön, och därför ska pension och lön beskattas lika. Det är så här det ser ut, och det är konsekvensanalysen. Det är därför jag tycker att Anders Borg måste tänka om när det gäller kvinnliga pensionärsers ekonomiska situation och göra en bättre konsekvensanalys.
(Applåder)

Anf. 74 THOMAS STRAND (s):

Herr talman! Jag vill också tacka finansministern för svaret.

Är det rättvist att pensionärer ska beskattas hårdare än löntagare vid samma inkomst? Ja, säger finansministern och den borgerliga regeringen. Nej, säger vi socialdemokrater. Vi tycker att skatter ska tas ut på ett rättvist sätt och präglas av ett solidariskt perspektiv.

Men finansministern och den borgerliga regeringen tycker tydligen inte det eftersom vissa grupper i samhället ska betala mer i skatt än andra för samma inkomstbelopp. Jag tänker på arbetslösa, sjuka och den grupp som denna debatt handlar om, nämligen pensionärerna.

Nu försökte finansministern i sitt anförande göra det omöjligas konst, nämligen att få en orättfärdig beskattning av pensionärer att framstå som rättvis. Det lyckas han inte med, herr talman. Pensionärerna beskattas hårdare än löntagarna vid samma inkomst, och den klyftan ökar efter årsskiftet med det så kallade fjärde jobbskatteavdraget. Vi socialdemokrater kan bara konstatera att skattesystemet under borgerligt styre har blivit orättvisare och mindre solidariskt. De som är välbeställda har gynnats särskilt, bland annat genom att förmögenhetsskatten har avskaffats och att fastighetsskatten har sänkts kraftigt för dem med exklusiva villor.

Riksdagens utredningstjänst har konstaterat att effekterna blir slående av en borgerlig politik. Den rikaste tiondelen har fått nästan lika mycket som 60 procent av svenska folket har fått av borgarnas skattesänkningar. Detta ska ställas mot det faktum att borgerlig skattepolitik medför att pensionärer, arbetslösa och sjuka i dag får betala mer i skatt än friska löntagare. Det är inget annat än en orättfärdig politik.

När det nuvarande pensionssystemet infördes var en av förutsättningarna rättvis och lika skatt. Regeringen bryter nu mot denna princip. Vi socialdemokrater accepterar inte skillnaden i beskattning mellan pensionärer och löntagare, utan vi föreslår i vårt budgetalternativ ett första steg mot att återupprätta rättvisa i skattesystemet.

Herr talman! Frågan är om pensionärsskatten också är orättfärdig ur ett feministiskt perspektiv. Låt mig ta ett exempel. Jag kommer från Jönköpings län. Av dem i länet som är över 80 år är kvinnorna i klar majoritet. De är drygt 12 000. Pensionärsskatten handlar inte bara om rättvisa utan också om jämställdhet. Finansministerns politik har försämrat även denna. Som yrkesarbetande har de flesta kvinnor lägre lön än män, och som pensionärer får fler kvinnor än män betala högre skatt.

Jag är broderskapare, och vi kristna socialdemokrater inspireras i vår kamp för rättvisa, rättfärdighet och solidaritet av profeternas samhällskritik och evangeliernas berättelser om hur Jesus tog parti för den utsatta människan. Inom kristendomen finns en stark strömning att bekämpa orättvisor och verka för att de sämst ställda ska få bättre villkor. För oss i den kristna vänstern är det både ur ett kristet perspektiv och ur ett människosynsperspektiv mycket märkligt att våra äldre ska bestraffas med högre skatt.

Anf. 75 SIW WITTGREN-AHL (s):

Herr talman! Finansministern! Jag tackar så mycket för svaret på min interpellation. Jag vill också rikta ett tack till Sveriges pensionärer och till PRO och SPF – alla pensionärsorganisationer – som har jobbat så aktivt med att få bort denna orättvisa beskattning. Om de inte hade lagt ned så mycket jobb på att fokusera på denna orättvisa tror jag inte att det hade varit någon stor politisk debatt i dag eller att grundavdragen hade kommit till för pensionärerna. Där tror jag att alla Sveriges pensionärer som är aktiva i folkrörelsearbetet har gjort ett stort arbete, och jag vill tacka dem för att denna debatt blivit möjlig och för att vi kan diskutera skatt efter bärkraft, vilket vi socialdemokrater tycker är viktigt.

Politik är inte bara att kunna prata bra. Politik är ett hantverk. Vi riksdagsledamöter är valda för väljarnas bästa och för att i samförstånd ibland komma överens om stora saker. När vi socialdemokrater hade makten inbjöd vi resterande partier att komma överens om våra framtida pensioner. Vi satt i överläggningar, och vi kom fram till ett pensionssystem som de fem stora partierna kunde ställa sig bakom. Det var ett hantverk där de politiker som då var aktiva fick både ta och ge. Det är det som är politiskt ledarskap, att ledaren ser till att vi kan komma överens.

När det gäller pensionssystemet kan man inte svänga över tid beroende på vem som har majoriteten. Inte kunde man tro att de 120 000 röster som saknades, vilket gav er majoriteten, skulle ge så stora svängningar för landets pensionärer, sjuka, arbetslösa och föräldralediga. Jag vill bara påminna om det när vi står här, för det handlar också om trovärdigheten i överenskommelserna. Vi levde upp till dem så länge vi satt i regeringen. Sedan kom ni.

Jag får jättetrevliga svar av finansministern om hur vi ska behandla jobbavdraget. Ni har en retorik. Jag är så glad att Hamilton och Jörgen Johansson tänker delta i denna debatt, för när jag är ute och pratar om skatter och pensioner kryper era partikamrater bakom Moderaterna och säger: Det är inte vår del i uppgörelsen.

Jag har deltagit i upproppen för rättvisa skatter – skatt efter bärkraft, vilket för mig som socialdemokrat är fundamentalt. När man är ute och samlar namnunderskrifter måste man ju prata med människor, och era väljare säger också att detta är bedrövligt. Jag säger: Pensionsuppgörelsen var att man om möjligt skulle ha skatt efter bärkraft. Det innebär att man beskattar lön och pension lika, om möjligt. Inte trodde jag eller de andra som var med på den tiden att ni skulle utvidga ”om möjligt” till att sänka skatten för arbetare men inte för pensionärer. Vad har Kalle Larsson, 80 år och hamnarbetare i Göteborg, gjort för fel när han inte orkar fortsätta jobba efter 65? Vad har han gjort för fel när han inte orkar jobba? Han får nämligen inte del av skatteavdraget, jobbavdraget.

Det jag egentligen tycker är roligast, finansministern, är att finansministern säger att det mest avgörande för landets pensionärer är den ekonomiska situationen i Sverige. Så är det, och det är precis vad pensionsuppgörelsen bygger på. Det roligaste är att vi under vår tid aldrig sänkte pensionerna på grund av att det gick dåligt för Sverige. Utifrån Försäkringskassans beräkningar sedan ni tillträdde – och då får jag påminna finansministern om att han sade att det skulle ta två år innan det märktes att ni fått makten – kan man se att beräkningstalet i pensionsuppgörelsen har gjort att en pensionär med 12 000 i månaden nu förlorar 360 kronor i månaden när det gäller den reella pensionen.

Anf. 76 LARS JOHANSSON (s):

Herr talman! Finansministern har givit mig två svar. Den första frågan var: Avser statsrådet på sikt att bibehålla skillnaden i beskattning mellan pensionärer och förvärvsarbetande?

Svaret från finansministern är ja.

Den andra frågan var: Avser statsrådet att ta initiativ för att ytterligare öka eller för att minska skillnaden i beskattning mellan pensionär och förvärvsarbetande?

Finansministerns svar är nej.

Det är tydliga besked från finansministern och de borgerliga partierna. Man vill ha en skattekllyfta mellan löntagare och pensionärer. Det är i stort sett – tyvärr för de borgerliga, får jag väl säga – bara här i riksdagens kammare man har någon som försvarar denna skattekllyfta, vilket Siw Wittgren-Ahl alldeles nyss sade. Det är intressant att höra att finansministern har fått två medhjälpare i att försvara denna orättvisa skatt.

Vad är det som händer? Man ska komma ihåg att det inte bara gäller det senaste förslaget om att göra skillnaden större, utan man får titta på vad effekten har blivit under de år som vi har haft en borgerlig regering. En genomsnittlig pensionär med en inkomst på 14 850 kronor i månaden, vilket oftast är 65 procent av tidigare lön – när man är pensionär är det ju uppskjuten lön, kan man säga – betalar en skatt på i genomsnitt 44 037 kronor. Hade jag varit löntagare med den inkomsten hade jag betalat nästan 9 000 kronor mindre. Det är alltså 27 procent mer i skatt för pensionären än för löntagaren. Det är en stor kllyfta vi talar om. Det är detta som gör att upproret nu är så stort, inte bara bland pensionärernas organisationer som PRO och SPF utan också bland vanligt folk.

Man möter argument som att pensionärer inte har samma kostnader som de förvärvsarbetande. Jag tycker att Karl Erik Olsson, tidigare centerpartistisk minister och EU-parlamentariker och numera förbundsordförande i SPF, uttrycker det väldigt tydligt i nr 7 av tidningen Veteranen: Regeringen struntar i pensionärerna. Man tror ändå inte att de byter parti. Dessutom använder inte pensionärerna sina pengar till konsumtion. De lägger dem i madrassen eller sätter dem möjligen på banken. Det är ändå barn och barnbarn som ska ha dem. Makthavarna odlar myten om äldres oförmåga att konsumera. De tror att gamla nu är som gamla förr.

Vi som möter människor som är pensionärer vet att det är precis tvärtom. Vi har väldigt många aktiva pensionärer. De har fritidshus och bil, och de reser. De kanske passar sina barnbarn, och de konsumerar. De har också stora kostnader för sitt leverne. Det är centralt och jätteviktigt att pensionärerna på olika sätt är aktiva i samhällslivet. Man har en gång tagit att man har lite mindre inkomst när man är pensionär än när man jobbar. Men att som den borgerliga regeringen nu gör dessutom bestraffa pensionärer med en särskild skatteskala som gör att de betalar 27 procent mer i skatt än om de hade varit löntagare upprör. Det är det som ni på den borgerliga kanten inte har fattat.

Jag vill ändå tacka finansministern för svaret.

Anf. 77 LARS U GRANBERG (s):

Herr talman! Jag tackar för att jag har fått svar på frågorna som jag har ställt till finansministern.

Låt mig börja med finansministerns uppläsande av svaret. Avslutningen hade en ointresserad klang. Man kunde utläsa ett stort ointresse i finansministerns attityd och inställning, och det är detta jag vill ägna debatten åt.

50 000 ålderspensionärer uppe i Norrbotten och 17 000 personer med sjukersättning fick höra en finansminister med ointresse räkna upp eller svara på frågor de ställer som jag tycker man ska ta till sig.

Den här debatten handlar om att de här personerna i dag betalar mer i skatt än människor som arbetar. Pensionärer betalar högre skatt trots att pension är en framskjuten lön. Vi var överens med Anders Borgs parti i

pensionsöverenskommelsen om att vi skulle se det så. När allting var klart med pensionsöverenskommelsen och bläcket knappt hade hunnit torka finner Anders Borg av någon ideologisk anledning att det inte längre ska gälla. Det finns en skrivning, som den ska tolkas, om att detta gäller om inte något annat kan sätta hinder för det. Frågan som jag kan ställa till finansministern är: Finns det något hinder att gå tillbaka och se pensioner som inkomst och beskatta den lika som inkomsterna? Finns det något ideologiskt hinder för att förmå oss att få alliansregeringen tillbaka till den ståndpunkt som fanns i pensionsöverenskommelsen? Det kan vara en annan vinkling av frågan.

Mina frågor till finansministern var inte ställda av mig själv utan genom mig. Det var pensionärer hemma som formulerade frågorna, och jag läser upp dem: Har finansministern tagit intryck av de protester mot pensionärsskatten som nu framförts under tre års tid? Svaret från finansministern är nej. Nästa fråga: Om så är fallet, avser finansministern att ta initiativ till att avskaffa pensionärsskatten, och när i så fall kommer ett sådant initiativ? Nej, det kommer inget sådant initiativ är svaret från finansministern till de 50 000 ålderspensionärerna uppe i Norrbotten. Den tredje fråga som de ville ha ett svar på är: Om finansministern inte avser att avskaffa pensionärsskatten, vilka övriga åtgärder kommer finansministern att vidta för att höja köpkraften för pensionärerna? Då kommer som svar: det förstärkta förvärvsavdraget.

Låt mig åter visa på en arrogant inställning. I veckan hade vi två debatter i kammaren om de här två frågorna. Den första gällde ytterligare vidgat avstånd mellan löntagare och de 50 000 pensionärerna uppe i Norrbotten. När vi fattade beslut applåderade alliansen i den här kammaren. Signalen till dessa 50 000 pensionärer hemma är att här i kammaren sitter det personer som applåderar att avståndet mellan er och löntagare blir större. Så är det.

Sedan kom allmosan som handlar om förstärkt förvärvsavdrag – sammalunda där men något mindre applåder. Det visar tydligt på inställningen i den här frågan.

Anf. 78 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Jag kommer från Nora i Örebro län, och min interpellation bygger en hel del på de erfarenheter jag har fått vid alla de besök som jag har gjort ute i länet. Oavsett om det är i Hällefors eller Ljusnarsberg i norr eller Laxå och Askersund i söder eller i den stora orten Örebro får jag samma budskap från alla. Man förstår inte hur det kan vara så att man i Sverige får en högre beskattning som pensionär än som löntagare. I jämförelser med länder runt om i världen sticker det här ut.

De som går i pension i dag är de som först och främst märker av det. Från den ena månaden till den andra beskattas de allra flesta på ett annat sätt.

Jag har försökt förstå resonemanget bakom den politik som förs utan att lyckas särskilt väl. Man säger att man sänker skatterna för att skapa flera jobb. Man har sänkt skatter med i runda slängar 100 miljarder under de här tre åren. Samtidigt har arbetslösheten stigit, och det så kallade utanförskapet har ökat sett på det sätt som ni själva beräknade före valet.

Jag kan förstå resonemanget att om man ger folk pengar så att de handlar för dem kommer hjulen i gång. Men jag kan inte förstå det sätt

varpå ni agerar. Ni ger pengar till dem som redan har marginaler och som inte behöver använda de här pengarna. Någon berättade här förut att 60 procent av dessa 100 miljarder som ni har sänkt skatterna med har gått till de 10 procent som redan har det bäst i Sverige, och de lägger undan pengarna. Om man nu vill att folk ska spendera pengar för att hjulen ska komma i gång borde man rimligtvis ge sänkningarna till dem som har det besvärligast i dag, alltså de sjuka, de arbetslösa och pensionärerna. Det är de som inte får del av skattesänkningarna, som borde kunna bidra till få hjulen i gång.

Det som gör att jag inte alls förstår det ni säger och gör är att den kopplingen inte finns.

Ni argumenterar ofta för att det är låg- och medelinkomsttagare som har fått största delen av skattesänkningarna. Pensionärerna som grupp är naturligtvis inte del i det.

Häromdagen sade en moderat företrädare i skattedebatten att vi ser olika på det här: Ni räknar i kronor och vi räknar i procent. Ja, det var väl ganska belysande. Är det någon som har gått till affären och försökt betala med procent?

När man tar upp den här diskussionen med folk ute blir de upprörda och riktigt arga när de får veta att vi som höginkomsttagare har fått en sänkning med tusentals kronor och de i en del fall kanske fått några hundralappar mer kvar när de räknat bort de ökade kostnaderna i övrigt.

Jag tycker att den debatt som vi för i dag är en av de mest angelägna under den här mandatperioden. Det handlar inte bara om skatterna, det handlar om finansiering av välfärden och det handlar om de raserade välfärdssystem som vi står inför.

Anf. 79 PHIA ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för svaret på mina frågor som var för det första: Vilka åtgärder avser finansministern att vidta för att stärka äldre kvinnors privatekonomi, inte minst ensamstående? Svaret på denna fråga blev: Jobba heltid i stället för deltid. Men är det en rimlig lösning när vi har en hög arbetslöshet och heltidsarbetena lyser med sin frånvaro?

Min andra fråga var: Mot vilken bakgrund och med vilka fakta och omständigheter har finansministern ställt sig bakom en skattepolitik som innebär en höjning av skatt när man går i pension? Svaret blev: Fler människor i arbete skapar förutsättningar att tillhandahålla en god ekonomisk situation för sjukskrivna, arbetslösa och pensionärer oavsett kvinna eller man. Mot denna bakgrund är det inte aktuellt att förändra skatteavdraget till att omfatta andra inkomster än arbetsinkomster, enligt finansministern. Samma mantra som svar på allting.

Herr talman! Denna bakgrund är inte aktuell. Jag vill därför passa på att ge finansministern en omvärldsorientering som beskriver den verklighet som många människor lever i.

Under 2008 passerade antalet ansökningar om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten miljonstrecket för första gången någonsin. Under 2009 har ökningen fortsatt. De tre första kvartalen 2008 ansökte 720 000 om betalningsföreläggande, medan siffran för de tre första kvartalen 2009 är 880 000. Kronofogdemyndighetens verkställande och in-
drivning av skulder slår därför rekord i krisens spår. För 2008 gällde att

det indrivna beloppet aldrig varit högre, och antalet utmätningar ökade med 60 procent.

Året 2009 slår säkert det här rekordet. Över 23 000 ansökningar om obetalda skulder för sms-lån är registrerade i kronofogdens register under det första halvåret 2009. Det är en ökning med 35 procent jämfört med samma period förra året. Den största ökningen ses bland äldre åldersgrupper. I åldersgruppen 56–65 år var ökningen det senaste året hela 120 procent när det gäller obetalda skulder för sms-lån.

Till skillnad från de yngre åldersgrupperna är det fler kvinnor än män som inte kan betala sina sms-lån. Antalet pensionärer som enbart har garantipension uppgick vid utgången av 2008 till 129 000. Antalet pensionärer som har någon del av garantipension i kombination med inkomstgrundad pension uppgår till ca 765 500 personer. Över 600 000 av dessa är kvinnor. Frågan är om det inte under 2010 kommer att bli pensionärernas tur att besöka kronofogden.

Vid pensioneringen försvinner också det borgerliga jobbskatteavdrag. I stället träder höjd skatt in. Kvinnor har redan i ingångsläget ofta lägre inkomster än män. Därför blir skattehöjningen särskilt betungande, inte minst för ensamstående kvinnor med låga inkomster som går i pension.

Ökad arbetslöshet samt kvinnors sämre ekonomiska situation, både som yrkesverksamma och som pensionärer, är givetvis en bakgrund till att allt fler kvinnor tar sms-lån. Om inget görs kommer problemet säkert att växa, även bland pensionärer.

När det nuvarande pensionssystemet infördes var det en förutsättning att det skulle vara en rättvis och lika skatt. Med denna verklighetsbakgrund, anser då finansministern att pensionsöverenskommelsen hålls och samhällets resurser fördelas rättvist?

Anf. 80 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! I går diskuterade vi regionalpolitik här i kammaren. Jag lyfte då upp den region som jag lever och verkar i, Stockholms län. Vår region bidrar till utveckling och tillväxt i hela landet. Och de stockholmare som har gått i ålderspension är värda all beundran. De har byggt upp det här landet och det här välståndet som jag, som är något yngre, nu får ta del av. Det är faktiskt nästan 310 000 i mitt län som har fyllt 65 år. Det är 16 procent av dem som bor här, en ganska så väsentlig och stark påtryckar- och konsumentgrupp alltså.

Men, som jag sade i går, i Stockholm finns också stora skillnader. Och den moderatledda regeringen har förvärrat klyftorna. Det handlar inte bara om hur och var man bor, utan nu handlar det också om hur gammal man är.

För mig som socialdemokrat är allas lika värde en viktig princip. Jag är stolt över att ha fått delta i arbetet med att skärpa diskrimineringslagar här i riksdagen, inte minst vad gäller åldersdiskriminering. Men den lagen gäller ju bara i arbetslivet. Riksdagen har självklart en chans att ändra på det, men jag hyser föga hopp när jag ser hur man behandlar de äldre i budgetsammanhang.

Dessutom nämner finansministern i svaret på min interpellation att det avgörande för pensionärernas ekonomiska situation är att Sverige har en stark ekonomi. Jaha? Tycker ministern att det är särskilt starkt att behöva låna till statskassan för att sänka skatterna bara för vissa?

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Du talar också om att öka sysselsättningen och minska utanförskapet. Men, herr minister, det är fler som är förbigångna nu än när vi lämnade över 2006, i alla fall i Stockholms län. Pensionärer har rätt till sin pension och ska självklart inte diskrimineras i skattehänseende.

Man blir lite orolig för hur ni moderater tänker. I debatten häromdagen rörande skatteutskottets betänkande *Ytterligare sänkt skatt för pensionärer* stod en moderat och försvarade skatteskillnaden. Jag ska citera ur de stenografiska uppteckningarna: "Den som jobbar har oftast kostnader för att kunna arbeta, exempelvis resekostnader till en viss nivå som ej är avdragsgilla. Den som arbetar har även högre kostnader för mathållning och liknande." Hallå, säger jag, vad tänker ni om pensionärer? Jag bara undrar när vi började betala skatt efter vilka utgifter vi har. Jag tycker att man ska betala skatt efter bärkraft.

När det nuvarande pensionssystemet infördes var en förutsättning rättvis och lika skatt. När, Anders Borg, ska du jämställa den som har arbetat och då får sin rättmätiga pension med den som arbetar i dag? (Applåder)

Anf. 81 CHRISTIN HAGBERG (s):

Herr talman! Jag får börja med att säga tack till finansministern för svaret.

Inledningsvis vill jag säga det som också har sagts tidigare, att hela den här debatten bygger på att vi i pensionsuppgörelsen har slagit fast att det är viktigt att vi har en likformig skatt.

Jag ska citera vad de borgerliga ledamöterna i skatteutskottet tyckte i SkU3 tidigare i höstas. Jag hoppas att representanten från den borgerliga sidan i skatteutskottet lyssnar, för så här tyckte ni: "Skattereformens grundläggande principer om bl.a. neutralitet och likformighet vid beskattningen, vilka enligt utskottets mening bör vara utgångspunkt för varje förändring i systemet, tillgodoses normalt bäst genom generellt utformade regler med så få undantag som möjligt." Jag kan väl inte påstå att ni efter tre och ett halvt år precis lever upp till vad ni tycker. Det här rimmar väldigt dåligt med den politik som ni för. När det gäller pensionärskollektivet frångår ni definitivt denna skrivning.

Vi socialdemokrater har lagt fram ett förslag om att halvera den skatteklyfta som ni har beslutat om i den här kammaren. Ni säger: Jo, men nu sänker vi ju skatten med 3 ½ miljard ytterligare för pensionärskollektivet. Ja, men samtidigt sänker ni skatten med ytterligare 10 miljarder för lön- tagarkollektivet, det vill säga att ni ökar klyftan ännu mer trots att ni tycker att pensionärerna visst ska ha det bra. Jag får inte er argumentation att gå ihop.

Den variation i skatteuttaget som borgerligheten nu har infört betyder att principen skatt efter bärkraft har övergetts. Det är inte betalningsförmåga utan beteende som ska avgöra hur mycket man ska betala i skatt. Detta måste vara ett feltänk. Det leder till ojämlikhet och orättvis fördelning av kostnader för de gemensamma nyttigheter vi har, som vård, skola och omsorg. Den enda rimliga principen måste vara att skatt betalas efter bärkraft och fördelas efter behov.

Var femte skåning – eftersom jag kommer från Skåne – är pensionär. Det är ganska många personer eftersom vi är ganska många som bor i Skåne. Och det är stora skillnader mellan pensionärskollektivet och löntagarkollektivet. En genomsnittlig pension ligger på 14 850 kronor i månaden. Jämfört med en löntagare med samma lön betalar en pensionär 27 procent mer i skatt. Då måste jag ställa frågan till finansministern: Med vilka fakta och omständigheter ska pensionärerna betala 27 procent mer i skatt än vad löntagarkollektivet gör?

Anf. 82 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret, ministern, men jag är inte nöjd.

Jag instämmer i mina kamraters inlägg och särskilt i Birgitta Eriks-sons. Jag funderar mycket över de kvinnliga pensionärerna i vårt land.

Jag har träffat några pensionärer – några grupper i Söderhamn och några grupper i Sandviken. De var så upprörda. De undrade hur de kan bli behandlade som ett B-lag, som någon som inte har gjort rätt för sig.

Jag berättade för dem att genomsnittspensionen är 14 850 kronor. Då fnös de åt mig: Vet inte du hur det ser ut i vårt län?

Det är därför jag är här, sade jag. Berätta.

Kvinnorna var så upprörda. De har alltså mycket mindre än detta. De låg på bottennivåerna. De är tvungna att hantera sina liv på ett sätt som jag inte tycker är värdigt. De kände sig orättvist behandlade.

De sade: Det är ju lön. Det är uppskjuten lön. Vi ska beskattas lika. Då hade vi i alla fall kunnat klara oss och inte känt oss kränkta.

De hade lagt skattetabellerna bredvid varandra på bordet och jämförde: Det här är lönen, och det här är pensionen. Det skiljer en hel del.

Det fanns en överenskommelse som sade att det skulle skattas lika. Varför är det inte så, sade de till mig. Då berättade jag att borgarna inte tycker det. De tycker inte att det ska skattas lika.

I Gävleborg, som jag vill prata om, har vi 55 000 pensionärer. Vi har 276 000 invånare. Det betyder att vi har en stor andel pensionärer. Vi har dessutom tyvärr en väldigt segregerad arbetsmarknad vilket har gjort att kvinnor jobbar med vissa saker och män med andra. Det skulle jag ändra på om jag kunde, men just nu verkar det inte stå i min makt.

Kvinnorna i Gävleborg vill leva. Jag frågade dem vad de gör och vad de saknar.

De svarade: Jag tycker om att cykla. Det är kul. Men egentligen skulle jag vilja spela golf. Jag går på några kurser, men egentligen skulle jag vilja ut och shoppa – särskilt kläder. Jag har inte råd att köpa kläder i dag. Vi skulle vilja resa. Vi läser i tidningarna att det går att resa hit och dit i världen. Det har vi absolut inte råd med.

De förvägras allt som kan förgylla tillvaron. Det känns orättvist. Det fattas pengar för dem hela tiden. De får vända på varenda krona.

Vi socialdemokrater vill utjämna skattekllyftorna. Vi har ett helt annat förslag. Till att börja med vill vi halvera skattekllyftan för att sedan gå mot lika skatt, så som det är i den överenskommelse som har funnits under så lång tid. Så tycker alla i samhället att det egentligen ska vara. Vi måste tillbaka dit.

Anf. 83 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Riksdagsledamöter och eventuella åhörare! Det är bra att den här debatten har kommit till stånd. Den visar på skillnader i politiken, och den visar på skillnader i hur vi ser på människor i Sverige.

Jag vill också tacka finansminister Anders Borg för hans bidrag till att klargöra skillnaden. Jag råder alla att läsa det svar som vi har fått med olika ingångspunkter.

Min gällde beskattning av förtidspensionärer. Det är en stor och viktig grupp av olika skäl. Det är människor som har varit med och slitit hårt för att bygga upp det välstånd vi har i vårt land. Kvinnor i offentlig sektor är en stor del av förtidspensionsgruppen eller sjuk- och aktivitetssättningsgruppen, framför allt sjukersättningsgruppen. Män i offentlig eller privat sektor har också varit med och bidragit.

Nu finns det tydligen 100 miljarder kronor för jobbskatteavdraget – det är där ni låser er. En av politikens stora uppgifter, inte minst här i riksdagen, är att se till att alla kan vara med i en gemenskap där man får del av vård, skola, omsorg och boende och där man upplever att man är rättvist beskattad.

Nu säger man till de människor som av olika anledningar har blivit förtidspensionerade: Ni får vara med, men ni ska betala mer skatt.

Jag kan inte jobba mer, säger man.

Det handlar om människor som av olika skäl – olycksfall i jobbet eller sjukdom – inte kan vara med och jobba mer. De har kanske väl så stora omkostnader som alla andra och dessutom kostnader för mediciner. Av vilken anledning ska man peka ut den gruppen och säga: Ni ska inte vara med och få del av de pengar som finns?

Redan för några år sedan började ni angripa den här gruppen genom att prata om uppräknings av pensionerna med 1,7 miljarder kronor. Det tog vi strid för. Ni tvingades att ändra er eftersom det var ett brott mot pensionsöverenskommelsen.

Det ni nu sysslar med i den borgerliga alliansen tangerar det. Vi var överens om en reformerad pensionsöverenskommelse över blockgränserna. Vi hörde tongångarna från de borgerliga partierna om att ni mer eller mindre skulle privatisera hela pensionssystemet. Så gick tongångarna. Därför såg vi det värdefullt att träffa en överenskommelse över parti-gränserna.

Pensionärer som grupp får nu se att tjänstepensionen minskar, bromsen löses ut. Anders Borg kommer att skylla på den internationella krisen. Följden blir mindre ersättningar. Prisbasbeloppet faller. Vi har tidigare sett till att pensionerna kan öka.

Med tanke på den tidigare debatten om produktionsökningar vill jag fråga Anders Borg: Hur kan det komma sig att varje gång borgarna styr faller tillväxten i landet, utom något år? Jag har bett riksdagens utredningstjänst titta på det ett 20-tal år tillbaka. Där har ju du varit med.

Det har också en koppling i det svar som Anders Borg lämnar. Detta ska vara drivkraften för att folk ska jobba mer.

De som inte kan jobba, vad ska du ge dem, Anders Borg?

Tredje vice talmannen meddelade att Alf Eriksson som framställt interpellation 2009/10:83 var förhindrad att närvara vid sammanträdet.

Anf. 84 KERSTIN HAGLÖ (s):

Fru talman! Blekinge län, som jag kommer ifrån, har 150 000 invånare. Av dem är runt 33 000 ålderspensionärer. Vi har ungefär 9 400 förtidspensionärer, det vill säga personer i aktivitets- och sjukersättning. Det motsvarar 27 procent av Blekinges befolkning. Det inger respekt.

Har ni hört siffran 27 procent tidigare i dag? Det är det som en genomsnittlig pensionär ska betala mer i skatt – 27 procent.

Bland Blekinges pensionärer råder det stark upprördhet över pensionärsskatten. Tusentals pensionärer deltog nyligen i en protestmarsch i Karlshamn.

I tidningarna framträder PRO:s ledare med boxhandskar för att symbolisera att man var beredd att med kraft slå tillbaka mot orättvisa klassklyftor och orättvisa skattekllyftor. Jag hade tänkt låna de där boxhandskarna i dag för att visa att också vi socialdemokrater är beredda att med kraft slå tillbaka mot orättvisa skattekllyftor, med all rätt.

Enligt nya beräkningar från Swedbanks institut för privatekonomi är pensionärerna de stora förlorarna med regeringens politik. Nästa år sänks den statliga pensionen med 3 procent.

Det betyder att pensionärerna i mitt Blekinge får 90 miljoner mindre att röra sig med, enligt pensionärsorganisationer i Blekinge. Men de har väl räknat fel, om man lyssnar på argumentationen från finansministern. Tänk att jag vet att de har räknat rätt.

Ministern har flera gånger här i debatten sagt att det ska löna sig att arbeta, och jag är den första att skriva under på detta. Få skulle hävda motsatsen. Men jag menar också att det ska löna sig att *ha* arbetat. Pension är uppskjuten lön. Rätt ska vara rätt. Pension och lön ska beskattas lika.

Avslutningsvis vill jag i detta inlägg ändå tacka finansministern för ett klargörande. På min fråga om finansministern kommer att ta bort denna orimliga skillnad i beskattningen mellan förvärvsinkomst och andra inkomster har jag svart på vitt. Svaret är att det inte är aktuellt att förändra jobbskatteavdraget till att omfatta andra inkomster än arbetsinkomster.

Min fråga till finansministern är därför: Varför ska uppskjuten lön ha en högre beskattning, och hur skapar detta fler jobb? Förklara det för mig, för jag förstår det inte.

(Applåder)

Anf. 85 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Vi ser ett stim av socialdemokratiska interpellationer om pensionärernas situation som har lämnats in under några få oktoberdagar, uppenbarligen efter en kampanj som man har haft inom partiet.

Jag vill börja med att instämma i finansministerns bedömning av jobbskatteavdragets betydelse för pensionärerna. Jag syftar då dels på de pensionärer som har en arbetsinkomst och som tar del av detta jobbskatteavdrag, dels på den effekt som jobbskatteavdraget kommer att ha och har på löneindex, vilket innebär att pensionerna på sikt kommer att ha en långsiktigt positiv utveckling.

Från Centerpartiet kan vi dessutom tänka oss ytterligare steg i jobbskatteskalen för att bland annat stimulera utvecklingen av pensionerna.

Fler människor i arbete garanterar utvecklingen av välfärden för oss alla. I det innefattas pensionärsgruppen. Jag tror att detta är mycket viktigt att framhålla.

Fru talman! Mängden av interpellationer från oppositionen ser jag mer som ett röstfiske än som ett seriöst sätt att arbeta för pensionärerna.

De pensionärer som följer debatten bör fråga sig följande: När har Socialdemokraterna gjort skattesänkningar för pensionärerna som kan mäta sig med dem som allianspartierna har gjort och gör inom detta område?

De som har forskat på detta hittar ingen period där Socialdemokraterna har klarat det. I stället hävdar de i debatten att pensionärerna straffbeskattas.

Vi kan konstatera att skatten för pensionärerna var betydligt högre under den socialdemokratiska regeringens tid än vad den är i dag, och den blir än lägre efter årsskiftet.

I logikens namn måste vi därför tolka Socialdemokraternas gamla pensionärsskatt som en direkt konfiskation, för att använda samma ordval som Socialdemokraterna använder i debatten.

Socialdemokraterna hävdar ständigt, bland annat i dag i Svenska Dagbladet på Brännpunkt, att pensionen är en uppskjuten lön. Jag kan hålla med om det vad gäller tjänstepensionen och de privata pensionsförsäkringarna men inte i övrigt. Pensionen är inte en uppskjuten lön.

I den brett utformade pensionsuppgörelsen som även Socialdemokraterna stod bakom har det aldrig nämnts att pensionen är en uppskjuten lön. Pensionssystemet är i stället en form av fördelningssystem generationer emellan, där de som arbetar också betalar till dagens pensionärer. Pensionerna är alltså kopplade till sysselsättningsgraden i samhället.

Då kommer vi återigen tillbaka till behovet av att stimulera arbete och därmed behovet av jobbskatteavdrag.

Skulle vi utifrån ett genusperspektiv diskutera att detta är en uppskjuten lön får vi en förödande utveckling för kvinnorna. Fundera igenom detta och vad det egentligen är som ni säger när ni säger att detta är en uppskjuten lön.

Fru talman! Socialdemokraterna säger i sin budgetmotion att de ska införa en skattereduktion med i genomsnitt 300 kronor för pensionärerna, vilket ska halvera skattekyftan för pensionärsinkomster under 15 000 kronor. Men samtidigt ska alla löntagare få skatten sänkt med 75 procent av den avgift som de betalar till a-kassan. För LO-kollektivet innebär det en sänkning med just 300 kronor. Då kan en vän av ordning fråga sig: Hur kan skattekyftan minska? Det är ett nollsummespel.

Så här kan man läsa den socialdemokratiska retoriken från område till område. Som jag ser det inger den socialdemokratiska politiken på detta område knappast något förtroende när man analyserar helheten, och det är helheten som vi måste titta på när vi ser på det utifrån ett pensionärsperspektiv.

Anf. 86 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag blir snart pensionär. Det gör att jag blir väldigt bekymrad när jag hör Socialdemokraternas argumentation.

Det finns ett gammalt skämt om föredragshållaren som i marginalen skrev: Argumentationen svag. Hög rösten.

För Socialdemokraterna gäller någonting liknande: Argumentationen svag. Skicka in fler riksdagsledamöter i debatten.

Här får jag en bekräftelse på att argumentationen är svag. Jag tackar för det.

Låt mig då säga följande. För det första inkluderas pensionsöverenskommelsen över huvud taget inte i denna diskussion. För det andra har skatten sänkts med 5–6 miljarder under den här regeringens tid för pensionärer. Pensionärerna i Sverige betalade under Göran Perssons tid betydligt högre skatt än de gör i dag. Så om ni beskyller oss för att vara orättvisa kan jag säga att Göran Persson och hans regering och de riksdagsledamöter som satt här på hans tid behandlade pensionärerna på ett betydligt mer orättvist sätt än denna regering.

Låt mig nu blicka framåt. Om man i Sverige kontinuerligt ska höja standarden i vård och omsorg och om finansieringen av detta inte ska ske genom ökad upplåning eller genom högre skatter måste man se till att det arbetas fler timmar i Sverige. Hur gör man det? Jo, det gör man genom att göra arbete mer lönsamt än icke arbete. Här ligger grundmotivet för jobbskatteavdraget.

Visionen måste vara att vi ska bo i ett land där ökade kostnader för allt bättre vård och omsorg för våra gamla och för våra barn varken ska täckas genom ständigt ökad skuldsättning eller genom allt högre skatter. Vi ska ha världens bästa vård och omsorg för pensionärerna, och det får vi faktiskt inte genom det socialdemokratiska receptet att lägga högre skatter och högre marginalskatter på de 4,7 miljoner svenskar som arbetar. Varför vill ni höja skatterna för 4,7 miljoner arbetande svenskar? Det är de svenskar som går upp kl. 6 på morgonen, lagar frukost, tar upp ungarna, ser till att ungarna lämnas på dagis, ser till att de kommer till skolan, åker till jobbet och sliter hela dagen, hämtar ungarna på dagis, åker och handlar, lagar mat och nattar ungarna. Socialdemokraterna vill höja skatterna kraftigt för dessa människor. Dessa människor är vardagslivets hjältar och slitvargar. För dessa människor utlovar ni högre skatter. Det är dessa människor som bidrar till bnp och som bidrar till att vi har råd med världens bästa vård och omsorg i framtiden även för pensionärerna.

Fru talman! Det är beklämmande att dessa 4,7 miljoner svenskar, om Socialdemokraterna kommer till makten, har att se fram emot högre skatter. Det har också Sveriges pensionärer.

På första maj sade Mona Sahlin att alla får betala högre skatt. Bland dessa alla inkluderas även pensionärerna.

Denna befolkningsutveckling väcker alltså frågan: Vad är det för fel att sänka skatten för dessa 4,7 miljoner svenskar som bidrar till bnp så att bnp kan bli större, så att den ekonomiska kakan som vi har i landet kan bli större och så att vi därmed lättare kan finansiera vård och omsorg för bland andra pensionärerna?

Den socialdemokratiska politiken kanske passar friska pensionärer som ändå har goda inkomster efter skatt, men inte skröpliga pensionärer som har måttliga inkomster och som behöver vård och omsorg.

Låt mig också understryka att detta avdrag ingalunda är någonting unikt för Sverige, tvärtom. Vi har varit unika genom att inte ha det. Det finns i dag i följande länder: Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Japan, Kanada, Nederländerna, Nya Zeeland, Storbritannien, Spa-

nien – dock bara för kvinnor – Tyskland, Ungern, USA och Österrike. Det är ett normalt inslag i väl utvecklade välfärdsstater.

Anf. 87 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Jag vill tacka er socialdemokrater för ett stort engagemang i en viktig fråga. Antalet ledamöter som träder till har nämnts här. Man kan se det på lite olika sätt, och jag ser det också som ett uttryck för att detta från Norrbotten till de sydligaste delarna av Skåne är en fråga som engagerar.

Jag vill komma med ett inspel om varför vi som kristdemokrater stöder jobbskatteavdraget. Vi menar att det i grund och botten är ett förvärvsavdrag. När man är löntagare har man faktiska kostnader för att ta sig till och från arbetet. Många av dessa löntagare, som ni inte tycker ska ha rätt till ett fortsatt jobbskatteavdrag 1, 2, 3 och 4, har också barn inom barnomsorgen.

Jag vill rikta en fråga till er vänner – vi är ju alla vänner i den här riksdagen i den bemärkelsen att vi är demokrater. Är det rättvist att avdrag i andra sammanhang är rimliga? Är det rättvist att pensionärer inte kan dra av för pensionsinbetalningar, som jag kan göra och som ni kan göra om ni betalar in? Är det rättvist att de som inte har ekonomiska resurser att kunna betala in till en privat pensionsförsäkring inte kan göra detta och därmed blir av med möjligheten till ett avdrag och kanske får betala 4 000 mer i skatt?

När ni talar om rättvisa vet jag att det finns ett patos i botten. Men det är faktiskt ni som har ändrat skattesystemet på avgörande punkter, som att ta bort gåvoskatten och arvsskatten.

Carl B Hamilton har på ett förtjänstfullt sätt nämnt ett antal europeiska länder. Jag har inte uppfattat att socialdemokraterna i Belgien, Finland, Irland, Storbritannien, Spanien, Ungern och Österrike har gått i bräsch för att ta bort ett avdrag eller kämpat emot ett avdrag som handlar om att man de facto har kostnader för inkomsts förvärvande.

Vi är alla i den åldern att vi minns att vi fick dra av mer för inkomsts förvärvande när vi deklarerade som lite yngre än vad vi får göra i dag. Det har ni medverkat till, och det har vi på allianssidan medverkat till. Jobbskatteavdraget är ett förenklat, schabloniserat, byråkratiskt sätt för alla löntagare att få detta avdrag för inkomsts förvärvande.

Ni ska fortsatt ha era möten med pensionärsgrupper. Jag är säker på att ni inte bara träffar PRO utan också SPF. Jag har hört många goda ord här från socialdemokratisk sida om min tidigare kollega i Europaparlamentet Karl Erik Olsson. Men berätta hela bilden! Berätta då också att vi löntagare kan dra av för att vi betalar in till pensionen. Det kan inte pensionärerna göra. Berätta om era systerpartier som har varit med om att stå upp för och som försvarar en motsvarighet till ett förvärvs- eller jobbskatteavdrag! Nämn gärna också att kostnadsbilden är lite annorlunda om man är löntagare jämfört med om man får pengarna insatta direkt på ett konto.

Jag vet att ni engagerat kommer att följa denna fråga ända till valrörelsen. Jag kan bara utlova att det kommer vi också att göra.

Fru talman! Jag vill börja med att rikta ett särskilt tack till Christina Axelsson eftersom hon tilltalade mig herr minister. Jag har aldrig blivit tilltalad herr tidigare i mitt liv. Eftersom jag är en stor beundrare av programmet *Javisst*, herr minister tycker jag att det var roligt.

Debatten handlar i grunden om trygghet, välfärd och rättvisa. Här har vi skiljelinjerna. Vi i alliansen står för trygghet, välfärd och rättvisa därför att vi vill föra en politik för full sysselsättning. Men Socialdemokraterna saknar jobbpolitik och bygger utanförskap. Det är därför debatten om jobbskatteavdrag blir så viktig, och det är därför vi måste försvara den även mot den här typen av populistisk kritik.

Flera av debattörerna har rest frågan om jobbskatteavdrag och kvinnor. Vi vet att kvinnor är särskilt drabbade av skatter. Vi vet att fler kvinnor jobbar deltid. Vi vet att de har ett lägre arbetskraftsdeltagande och att de har en större tendens att gå in och ut på arbetsmarknaden. Det var därför det var så centralt för Sverige att vi avskaffade sambeskattningen. Det var därför det hade så stora effekter på kvinnors förvärvsarbete. Det är därför jobbskatteavdraget också har störst betydelse för kvinnorna. Vi kan se de största effekterna, när de fullt ut utvecklas, för dem som går från kortare deltid till en heltid eller från halvtid till längre deltid. Det förändrar just tröskeleffekten i ekonomin – skillnaden mellan att arbeta och inte arbeta.

Det finns nu en lång rad studier, inte minst från Göteborgs universitet men också redovisade i andra sammanhang, som belägger att det är just för kvinnorna vi kommer att se den stora effekten av att vi nu har fått detta jobbskatteavdrag.

För pensionärerna är trygghet, välfärd och rättvisa avgörande. Det kan bara byggas på full sysselsättning. Det är bara genom full sysselsättning vi har råd med bra pensioner. I retoriken säger Socialdemokraterna att det är upprörande att vi har sänkt skatten bara för löntagarna. Samtidigt vet vi att de sänkte skatten med över 70 miljarder under sin mandatperiod genom att kompensera för egenavgifterna. Då gick inte en enda krona till pensionärerna. Vi vet att fördelningseffekten av compensationen för egenavgifter var betydligt sämre än den av jobbskatteavdraget, eftersom en större andel gick till de 10 procenten med de högsta inkomsterna.

Jag har ännu inte mött en enda socialdemokrat som försvarar den socialdemokratiska politiken trots att vi nu har lyckats samla en betydande del av den socialdemokratiska riksdagsgruppen i kammaren. Socialdemokraterna satsar nämligen inte på pensionärerna. De satsar på bidrag. Det är 14 miljarder i den socialdemokratiska budgeten till bidrag. Det är 17 miljarder till bidrag i Amspolitik. Därutöver finns ytterligare en satsning på a-kassan. Sammantaget är det 14 miljarder till a-kassan.

Vi kan alltså dra slutsatsen att det är fem gånger så mycket pengar till bidragssystemen som till pensionärerna. Om Socialdemokraterna ville återställa skatten för pensionärerna skulle de kunna göra det. Ni skulle bara behöva avstå ifrån den jättesatsning ni gör på a-kassan. Det är där den socialdemokratiska politikens kärna ligger.

Den stora fråga som Sveriges pensionärer ska ställa sig är: Ska vi bli svikna en gång till av Socialdemokraterna? År 1982 lovade man att värdesäkra pensionerna. Sedan fick Sten Andersson förhandla med pensionärerna i sex sju år. År 1994 lånade man av pensionärerna. Det blev stor upprördhet.

Nu säger ni att ni ska återställa balansen mellan löntagare och pensionärer. Det kan naturligtvis göras på två sätt; man kan sänka skatten eller höja skatten. Jag är övertygad om att skillnaden kommer att minska ifall det skulle vilja sig så illa att vi får en socialdemokratisk regering. Det kommer att bli en chockhöjning av skatterna för löntagarna, men inte en krona extra för pensionärerna. Det skulle bli tredje gången gillt som Sveriges pensionärer sviks av Socialdemokraterna.

Anf. 89 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Även i detta inlägg kommer jag att visa för Anders Borg att kvinnor drabbas mest av den borgerliga pensionärsskatten, även om han har helt motsatt uppfattning mot den jag har.

Inkomstklyftorna ökar för alla, men särskilt mellan pensionärer och dem som jobbar, mellan kvinnor och män och mellan dem som bor i glesbygd och storstad. Det kan inte Anders Borg och den borgerliga regeringen skylla på finanskrisen. Detta har skapats helt och hållet av den borgerliga regeringen.

Institutet för privatekonomi, som är knutet till Swedbank, håller med mig. De säger i en analys av hushållens ekonomi 2010 att pensionärsparet förlorar 380 kronor i månaden 2010. Institutet visar också att alla utom de med den absolut lägsta pensionen – garantipensionärerna – hamnar på minus. Inte nog med det, utan nu slår också den så kallade bromsen till. Det visar hur tokigt tänkt jobbskatteavdraget är. Pensionärerna dubbelbeskattas både med lägre inkomster och med högre skatter. Vi Socialdemokraterna tycker att detta är djupt orättvist.

Anders Borg och den borgerliga regeringen säger att det måste löna sig att arbeta och att det är viktigt att fler arbetar längre, helst ett bra tag efter 65 år. Vi vill också stimulera till ett långt arbetsliv. Anders Borg sade också i sitt svar att det är särskilt lönsamt att jobba efter 65 år för kvinnor.

Men vilka pensionärer är det som jobbar efter pensionsåldern i dag? Ja, inte är det Elsa som har jobbat som lokalvårdare i hela sitt liv och fick gå i förtidspension redan vid 58 års ålder på grund av förslitningar i axlar och rygg. Det är inte heller Lena som har jobbat som undersköterska på sjukhuset. Hon gick visserligen i pension vid 65 års ålder, men är alldeles för trött och sliten efter ett långt och tungt arbetsliv. Det är just kvinnor som jobbar i de tuffa låglöneyrkena som drabbas hårt av belastningsskador, stress och utbrändhet. Det därför som pensionärsskatten blir djupt orättvis. Den diskriminerar inte bara på grund av ålder, utan den diskriminerar också genom att kvinnor drabbas ekonomiskt i mycket högre utsträckning än män. Vi vet också – det behöver vi inte säga i den här församlingen – att diskriminering på grund av ålder eller kön är förbjudet i lag.

Det finns en sak till som jag också tycker att man måste ta upp i det här sammanhanget. Det är att en halv miljon människor har sjuk- och aktivitetsersättning. Majoriteten av dem, två tredjedelar, är kvinnor. Här kräver regeringen att de ska jobba efter 65 år trots att de är sjuka. Jag tycker att det också är en allvarlig uppfattning som finns hos den borgerliga regeringen. Här måste man tänka om.

Jag tycker fortfarande inte att jag har fått svar på frågan om det har gjorts någon konsekvensbeskrivning. Jag tror inte det. Det här beslutet att skilja på skatt mellan dem som arbetar och dem som inte arbetar är väldigt grundt analyserat.

Jörgen Johansson sade i sitt inlägg att jobbskatteavdraget särskilt gynnar kvinnor. Jag förstod ingenting. Du får gärna förklara detta igen.

Anf. 90 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Nej, finansministern, jag tycker inte att den politik du för leder till trygghet, välfärd och rättvisa. Är det någon som sviker pensionärerna är det den borgerliga regeringen.

Efter att än en gång ha lyssnat på finansministern kan jag bara konstatera att han försvarar att pensionärer ska betala mer i skatt och faktiskt tycker att det är i sin ordning. Ni skapar klyftor mellan pensionärer och löntagare. Det var faktiskt så illa att borgerliga företrädare här i kammaren till och med applåderade när det beslutet fattades.

Moderaternas och finansministerns politik med högre skatt för pensionärer bygger på idén om att jobb skapas genom att klyftorna i samhället ökar. Det är denna ideologi som har gjort att man också har förstört a-kassan samt drastiskt skurit ned på utbildnings- och omställningsinsatser. Men verkligheten visar att den politiken inte håller. Vi har 100 000 fler arbetslösa i dag än för tre år sedan.

Bakom denna ideologi om att öka klyftorna ligger också, som jag ser det, en fyrkantig människosyn. Man anlägger ett ensidigt ekonomiskt perspektiv på människan. Vi socialdemokrater har en annan människosyn. Det kan jag konstatera. Vi tror att människor både vill arbeta och vara aktiva i samhällsbyggandet. Det är inte ökade klyftor som är melodin, utan det är minskade klyftor.

Låt mig få lägga ett annat perspektiv på den här diskussionen. Det kan relateras till diskussionen om att det ska löna sig att arbeta. Pensionärer slutar sällan att arbeta bara för att de lämnar ett lönearbete och blir pensionärer. Jag skulle vilja påstå att i mycket av det arbete som i dag utförs i det civila samhället, i olika föreningar, i idrottsrörelser och i nätverk, är det pensionärer som är stora, tunga och viktiga aktörer. Många pensionärer stöder arbetslinjen genom att ta hand om sjuka barnbarn. Det är detta ständiga pågående samhällsbygge som är så avgörande för Sveriges välfärdsutveckling. Det är också avgörande för utvecklingen av demokrati och rättvisa i Sverige. Här spelar pensionärerna en väldigt viktig roll.

De arbetar oavlönat. De har arbetat och tjänat in en pension. De lever på sin pension. Men vad får de för tack från den borgerliga regeringen? Jo, deras pension ska beskattas hårdare än friska löntagares lön. Jag tycker att finansministern har ett alltför ensidigt och fyrkantigt ekonomistiskt perspektiv i den här diskussionen.

Vi måste naturligtvis ha en stabil ekonomisk politik, men man måste också kunna anlägga ett helhetsperspektiv på hur vår välfärd och demokrati utvecklas. I detta samhällsbyggande är arbete och en rättvis beskattning nyckelkomponenter. En rättvis och solidarisk skattepolitik är nödvändig för att hålla samman samhället. Att då beskatta pensionärer hårdare än löntagare är rent kontraproduktivt.

Lennart Sacrédeus från kd argumenterade här för att den här skillnaden i beskattning mellan pensionärer och löntagare var väldigt bra. Men det spelar ingen roll hur väl Lennart Sacrédeus argumenterar; skillnaden kvarstår ändå. Det är en skillnad. Ni beskattar pensionärer hårdare än löntagare. Som representant för den kristna vänstern kan jag konstatera att vi utifrån ett kristet perspektiv och ett människoperspektiv har en annan syn. Det är en orättfärdig skatt som nu drabbar pensionärerna.

Anf. 91 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Herr finansminister, skulle vi ju säga för att han skulle lyssna. Vi är inte större delen av vår riksdagsgrupp. Om det är på det sättet finansministern räknar förstår jag varför finansministern säger som han gör. Vi är 130 i vår riksdagsgrupp, och här sitter 12. Det är inte ens en större del. Jag skulle vilja säga att det är en mindre del som deltar i den här debatten. Det är en väldigt skillnad på 12 och 130. Det hoppas jag att även den borgerliga majoriteten tycker. Räknar man så blir det fel.

Lennart Sacrédeus hänvisar till hur bra det är med ett jobbvdrag. Han menar säkert väl, men jag tror att ni egentligen inte vill ha den här pensionärskatten.

Om vi läser på varför vi gjorde en ny pensionsuppgörelse kan vi se att före den här pensionsuppgörelsen beskattade man inte folkpensionärer. En del av grunden för pensionsuppgörelsen var att man skulle höja folkpensionen, kalla den för garantipension och beskatta den. I pensionsuppgörelsen står att lön och pension om möjligt ska beskattas lika. Det var vad pensionsgruppen skickade vidare till den nya pensionsgruppen som kom. Det är viktigt att komma ihåg. Det är därför vi strider om det.

Lennart, precis som många andra, säger till mig: Men, Siv, det är väl rimligt. En pensionär arbetar ju inte. Man behöver inte ha de här avdragen. Det kostar att äta lunch och åka spårvagn, som du säger.

Många har försökt att förklara detta. I upplägget av tjänstepensionen, som är statlig, och garantipensionen var beräkningarna från oss fem partier som var med att den statliga pensionen skulle vara ungefär 60 procent av lönen. Då har man redan reducerat den. Pensionen är reducerad. Det är därför som vi är så upprörda. Den statliga pensionen är redan reducerad för det du tar upp, det vill säga att de inte behöver åka spårvagn så mycket och inte äta så mycket, och de behöver kanske inte flyga så mycket heller. Det valet har vi fem partier i pensionsuppgörelsen gjort. Det var många av oss som var riksdagsledamöter då, och vi var ute och pratade för detta. Många tyckte att det var en för dålig pension. Det kommer väl ni som levde då ihåg? Jag levde i alla fall då. Några av er var med på den tiden. Sedan skulle vi betala in 10 procent själva via vår arbetsgivare. En pension ska alltså vara 70 procent av lönen för den som har jobbat. Då skulle lön och pension om möjligt skattas lika.

Den är redan reducerad. Det är därför vi är så himla arga på er! Ni drar ju tillbaka pengarna. Jag är göteborgare, och detta har drabbat jättemånga. Var femte person i Göteborg är ålderspensionär. De är era väljare också, och de är jätteförbannade.

Det är inte så som du säger att de inte betalar mer i skatt. En pensionär som tjänar ungefär 14 000 kronor i pension betalar i dag 700 kronor mer. Sedan kan ni kalla det för något annat, men jämfört med Lisa som jobbar på restaurang och tjänar 14 000 kronor har pensionären 700 kronor mindre på samma inkomst.

Det är *det* vi pratar om, och det är det som vi tycker är så viktigt. Och det *är* viktigt att vi i det politiska ledarskapet försöker att inte sjabbla bort det här bakvägen eller gå någon annan väg, utan att vi håller på det, för pensionsuppgörelser och uppgörelser är viktiga. Det hoppas jag att herr finansminister också tycker.

Anf. 92 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Efter denna lektion av Siw Wittgren-Ahl kanske ni förstår vår upprördhet lite bättre. Jag vill också passa på att kommentera ett par av de synpunkter som finansministern hade som var helt felaktiga, nämligen att vi inte hade sänkt skatten för pensionärer eller för löntagare när vi hade regeringsmakten.

Efter den förra borgerliga regeringen och den kris som var då fick alla ställa upp för att sanera Sveriges ekonomi. Det ledde till att såväl pensionärer som löntagare fick stå tillbaka. Det kompenserade vi sedan i två steg, dels med att ge kompensation för egenavgifterna till löntagarna, dels genom att för pensionärerna som fick stå tillbaka införa grundavdrag.

Politiken för Socialdemokraterna hänger ihop. Det är skillnad mot vad den gör för finansministern. Det är ingen populistisk kritik från Socialdemokraternas sida, utan den grundar sig precis på de här sakerna som Siw Wittgren-Ahl talade om tidigare, alltså betydelsen av att man ser att det finns en överenskommelse som vi har tecknat fem partier emellan och också tillsammans med dem som är berörda via de olika pensionärskollektiven i samhället.

Det är väldigt viktigt att hålla sådana löften, men ni bryter mot detta. Det är ju det ni gör. Jag förstår inte att ni inte har insett det långsiktiga problemet med att göra på det viset. Nästa gång det är en ekonomisk kris kommer inte pensionärskollektivet att ställa upp. De kommer att peka finger åt er om ni råkar sitta i regeringsställning då. Så tänk er för!

Det är inte bara pensionärerna som är upprörda. Det har också gjorts olika opinionsundersökningar som omfattar även andra grupper i samhället. Det redovisades så sent som i dag att hela 91 procent anser att det är felaktigt att pensionärer betalar mer i skatt än löntagare.

Vi socialdemokrater anser att detta är orimligt. Det är också därför som vi i vår budgetmotion har lagt förslag på ett första steg – det är ett första steg, kom ihåg det – för att ta bort skillnaden i skatt mellan löntagare och pensionärer. Vår avsikt är att ta bort skillnaden helt, men vi är realistiska och vet att det måste ske stegvis. Det gäller att sluta denna klyfta.

Sedan kan man också titta på vad som sker i samhället i övrigt. Jag har fått ta del av Swedbanks redovisning av vad som kommer att ske nästa år när det gäller den disponibla inkomsten.

Man har jämfört den disponibla inkomsten i januari 2009 och i januari 2010 – med de här förändringarna gjorda – för en tvåbarnsfamilj som bor i en hyreslägenhet. Man ska komma ihåg att skattesänkningen för den här familjen inte är särdeles stor. Det är ungefär 100 kronor i månaden, så det är en ganska liten förändring. Men man har jobb, vilket innebär att man får en lönejustering. Det gör att de i fast penningvärde har 1 220 kronor mer i månaden från och med januari.

Vad händer då för en pensionär i motsvarande situation? De har ju naturligtvis inga barn hemma. De får en reducerad inkomst på 380 kronor i månaden. Klyftan i den disponibla inkomsten ökar med 1 500 kronor. Det är klart att pensionärerna blir upprörda när de ser sådant! Och ni medverkar till att förstärka den skillnaden. Det är det som ni inte riktigt har förstått. Det är därför vi är upprörda.

Anf. 93 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! *Överenskommelse om ålderspensionsreformens framtida vårdnad* heter testamentet över pensionsreformen. Där står det: ”Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet står gemensamt bakom ålderspensionsreformen och är eniga om att reformens struktur och inriktning i allt väsentligt ska bestå. I syfte att bevara ålderspensionssystemet och dess politiska stabilitet är partierna överens om följande principer för det fortsatta samarbetets former.”

En punkt är att pensionen ska vara föremål för samma inkomstbeskattning som gäller för arbetsinkomst om så är möjligt.

Jag ställde en fråga i mitt inledande anförande om vari omöjligheten ligger. Nu har vi fått tre till i debatten. Vari ligger omöjligheten som har uppstått sedan ni undertecknade det här dokumentet till i dag?

Sedan ska jag inte ödsla tid på andra debattörer som ger sig in i debatten. Men det är ju ingenting underligt, Carl B Hamilton, med att ni har haft jättesvårt att förstå och se vår politik när det handlar om skattepolitik och låg arbetslöshet och sambandet mellan dem, sambandet mellan att skapa reformutrymme och jobba med de resurserna. Amerikanska böcker har presenterat det som *the bumblebee flies*, men jag kan förstå att det har varit väldigt svårt för er att ta in det.

Låt mig återgå till Norrbotten! Jag sade ju att jag har jobbat mycket med pensionärer och pensionärsgrupper i Norrbotten.

Just nu framför tv-apparaterna, om det här är tv-sänt, sitter Torsten Hedman, Frans Tenevall, Sven-Olof Enmark, Sven-Erik Olofsson och Karl-Åke Sinclair. De är pensionärer som suttit i grupp och funderat och kommit fram till just en del av de frågeställningar som jag har presenterat för finansministern. De har fått tydliga svar, som jag räknade upp från början.

Men de resonerar också så här: Under tiden som de jobbade ingick man ett avtal att delar av deras lön ska gå till pensionen. Så är det för alla arbetare. Frågar man arbetare i dag får man till svar att de vill avsätta en del av sin lön till en bra pension. Om man rycker undan det får vi se vilket intresse det finns av att jobba. En del av glädjen i att jobba, finans-

ministern, är ju att kunna avsätta en del av lönen för en livfull pension. Så såg de här pensionärerna också på det.

De jämför det med ett avtal med ett privat livförsäkringsbolag. Det här är som att man ingår ett avtal om en livförsäkring och utfallet när man ska ta ut den blir att man får en sådan förändrad avtalsbild som en 27-procentig miss.

Jag tror att finansministerns parti Moderata samlingspartiet tillsammans med alla andra borgerliga partier som har dykt upp i den här debatten skulle vara eniga om att man inte skulle kunna ha det på det viset. Vi skulle enigt kunna vara kritiska mot ett privat livförsäkringsbolag som inte håller ingångna avtal. Här har vi politiska partier som bryter mot det ingångna avtalet. De har ju skrivit under på det, så det är klart att vi är upprörda!

Jag ska snabbt säga något om kvinnofällan. Jag träffade en handelsanställd kvinna i fikarummet, och hon skulle gå i pension två dagar senare. Hon tappar 9 500 kronor per år.

Det här är för att stärka kvinnornas plats och roll på arbetsmarknaden, säger finansministern. Jo, men problematiken är att den här kvinnan kommer – om ni inte fortsätter – att betala 9 500 kronor per år betydligt längre tid än någon man. Det är ju det som är skillnaden. Kvinnor lever längre än männen och betalar i och med det mycket mer i skatt.

Anf. 94 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Jag kan förstå att det inte är alldeles enkelt för finansministern att besvara alla frågor som dyker upp i våra interpellationer. Trots det ber jag ännu en gång att få svar på frågan varför pengar till pensionärer, sjuka och arbetslösa inte ger någon effekt på antalet arbetstillfällen på arbetsmarknaden samtidigt som det sägs att sänkta skatter och mer pengar till höga lönader och miljonärer har den effekten. Det är en ganska grundläggande fråga för den politik alliansregeringen för. Gun Karlsson, Lennart Bengtsson, drygt 50 000 ålderspensionärer och 17 000 förtidspensionärer i Örebro län funderar också över detta faktum.

Jag är vårdare i grunden och jobbade under min yrkesverksamma tid, innan jag blev politiker, med utvecklingsstörda. Få av mina före detta arbetskamrater orkar jobba längre än till 65 års ålder. Det regeringen nu säger är att för att få ta del av förvärvsavdraget, jobbskatteavdraget, rekommenderas pensionärerna att jobba efter att de fyllt 65. För mina tidigare arbetskamrater är det näst intill ett slag i ansiktet, eftersom de vet att de inte kommer att orka jobba ens fram till 65.

En av de absolut viktigaste uppgifter vi har i Sveriges riksdag är att ge förutsättningar så att de arbetsuppgifter som utförs är av sådan art att folk kan jobba kvar till 65. Genom att nu ta bort stora delar av finansieringen av välfärden, som i nästa steg betyder att man inte kan anställa lika många inom äldreomsorgen och skolan, gör deras situation ännu värre. Det måste alltid diskuteras samtidigt som man diskuterar skatter.

Den debatt som förs i samhället i dag innebär att man befinner sig långt ute på ena sidan när man talar om skatter medan det som skatterna ska gå till befinner sig långt ute på den motsatta sidan. Vi får inte göra det misstaget. Inte minst är det för pensionärsgrupperna, som vi i dag diskuterar, viktigt att veta att när man blir äldre och inte klarar av att ta hand om sig själv finns samhället där och ställer upp – utan att man be-

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

höver ha en massa extra pengar till att betala den hjälp man behöver. Det ska man kunna vara säker på. Det är den andra sidan av den här debatten.

I veckan var jag ute på Mynttorget. PRO brukar med jämna mellanrum stå där och protestera mot den beskattning som nu sker. På de lappar som de delade ut stod det: Lika skatt för lika inkomst. Rättvis skatt för pensionärer. Det stod också: I inget annat land än Sverige beskattas pensionärer högre än yrkesverksamma. Vi kräver inte lägre skatt än andra, bara rättvisa. Lika skatt för lika inkomst.

Jag tycker att det är rimliga krav de framför, och de framför dem tillsammans med alla andra pensionärsförbund och med oss socialdemokrater.

Anf. 95 PHIA ANDERSSON (s):

Fru talman! I den här debatten finns en fundamental skillnad i hur man ser på människor och människors vilja att arbeta. Vi socialdemokrater vet att människor vill arbeta, vill försörja sig. Den borgerliga majoriteten säger ofta i denna kammare att det måste löna sig att arbeta. Det lönar sig alltid att arbeta. Det ger människor livskvalitet, möjlighet att vara oberoende och så vidare.

Problemet uppstår när man tror att människor inte vill arbeta utan att det görs en skattesänkning. När den skattesänkningen sedan görs tas pengar undan ur välfärdssystemen som ska trygga den äldre generationen. Den borgerliga majoriteten ställer alltså generationer mot varandra och motverkar den utjämning som skattesystemet syftar till. Det var därför det var så viktigt att det skulle vara lika för alla.

Jag undrar om finansminister Anders Borg får lika många telefonsamtal som jag från pensionärer, inte minst kvinnor, som är förtvivlade över sin ekonomiska situation och frågar hur de ska klara vardagen med högre hyror och ökade levnadskostnader. Det är förtvivlade människor som förlitat sig på att de genom att avstå vissa saker och betala skatt under hela sitt yrkesverksamma liv ska kunna vara säkra på att de därmed också tryggar sin ålderdom. Dessutom har de varit med och byggt upp ett välfärdssamhälle som vi alla har nytta av. Kan finansministern säga till dessa människor att vi inte är beredda att avstå något av det vi har till vårt förfogande för att de ska få det bättre?

Det går inte att jämföra med vad som hände 15 år tillbaka i tiden, gömma sig bakom det, lägga in det i retoriken och tro att människors verklighet i dag påverkas av sådan retorik. Nej, det är här och nu ansvaret måste tas. Många människor far illa. Kan finansministern tala om för alla Sveriges pensionärer att den borgerliga regeringen inte är beredd att utjämna skatteflyktan mellan löntagare och pensionärer så att de som har det sämst ställt ska få det bättre?

Anf. 96 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Det är intressant att höra de ord finansministern använder – trygghet, välfärd, rättvisa – och sedan talar han om a-kassan som fackföreningsrörelsen har jobbat fram. Jag undrar om han vet vad han egentligen talar om. A-kassan, Anders Borg, är inget bidrag. A-kassan är en försäkring. Vad är det för rättvisa med att diskriminera pensionärer, föräldralediga, sjuka och arbetslösa? Vad blir det för välfärd med den dis-

krimineringen? Vilken trygghet i samhället ger det? Inte blir det ökad trygghet i Stockholms län i alla fall, det kan jag skriva under på.

Inte heller pension är något bidrag. Pension är den rättmätiga ersättning man får efter ett yrkesliv. Om drygt en mandatperiod kommer även jag att bli pensionär. Jag ser fram emot det. Alternativet är inte särskilt roligt. Många föreställer sig att livet efter 65 kommer att domineras av sjukdom och ensamhet, men jag tror att herr minister har fel där. Alltför sällan tänker man sig äldre som storkonsumenter av teknik, kultur och tjänster av olika slag. Seniorkollektivet utgör en viktig konsumentkraft, och genom att tillföra detta stora kollektiv ett ökat ekonomiskt utrymme får man också lite snurr på hjulen.

Regeringen motiverar sina skattesänkningar för löntagarna med att det ska löna sig att jobba för att även i kristider stimulera köpkraften. Men varför anses det i så fall inte vara viktigt att öka köpkraften, och till och med behålla den, hos dem som har gått i pension? Jag frågar därför återigen: När tänker Anders Borg uppfylla den del av pensionsöverenskommelsen som vi just har hört uppläsas? När kommer skatten på pension och lön att likställas?

Anf. 97 CHRISTIN HAGBERG (s):

Fru talman! Den här debatten artar sig till att bli väldigt intressant. En hel del nya ställningstaganden hör man som vi i alla fall inte har hört i tidigare debatter. Jag undrar om finansministern står bakom Jörgen Johanssons påstående – om man nu har tid att lyssna.

Herr minister! Jag talar med dig!

Jag undrar om du står bakom Jörgen Johanssons påstående att pension inte är uppskjuten lön. Detta har vi diskuterat tidigare, inte minst i skatteutskottet. Då har man i alla fall inte påstått detsamma. Det skulle vara intressant om finansministern kunde svara på det.

Man kan också kommentera Carl B Hamiltons inlägg, där han säger att pensionsuppgörelsen inte har med skattepolitiken att göra. Då förstår jag ännu mer att man i den borgerliga politiken tar ett stuprör i taget i stället för att ha en sammanhållen politik som hör ihop, oavsett vilket område man talar om. Det är ett mycket konstigt uttalande.

Det sista partiet i din allians påstod att det är konsumtionen som ska styra vilken skatt vi ska betala, inte inkomsten. Där vill jag också ha ett svar från finansministern. Tycker finansministern att det är ett rimligt sätt att beskatta på?

Man blir lite konfunderad över hur finansministern räknar, precis som någon av föregående talare tog upp. Han kanske tänkte att han stod på ett möte med något av sina samarbetspartiers grupp och konstaterade att större delen av gruppen var på plats. Vi har fått ett förtydligande tidigare av någon annan; vi är faktiskt 130 ledamöter. Det är inte ens 10 procent som är här i dag.

Med det systemskifte som nu genomförs, inte minst på skatteområdet, blir man bekymrad. Hur ska vi kunna finansiera våra gemensamma nytigheter, det vill säga vård, skola och omsorg och de försäkringssystem som vi har byggt upp, om vi tar bort det skatteunderlag som vi som tjänar mycket kan bidra med?

Nästa år får de som har en pension som överstiger 7 860 kronor sänkt inkomst. Det gör naturligtvis att det blir problematiskt. Jag har räknat in

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

skattelättnaden man får med den minskning av pensionen som sedan inträffar.

Detta är konstigt. Jag kan ta min mamma som exempel. Hon är 78 år och tillhör de där pigga pensionärerna som har en mycket stor verksamhet och så vidare. Varför ska hon få sänkt inkomst när jag med min höga inkomst får sänkt skatt och får mer pengar att konsumera med? Det är ett mycket märkligt system.

Det skattesystem som vi kom överens om i skatteuppgörelsen byggde på att vi skulle ha ett skatteuttag som byggde på likformig skatt vid samma inkomst. Det är nu efter att ni har styrt i fyra år ett skattesystem som ser ut som om man satt en hagelsvärm i hela systemet. Jag tror att finansministern förstår vad jag menar.

Jag ställer samma fråga som jag ställde tidigare: På grund av vilka fakta och vilka omständigheter ska pensionärerna betala mer i skatt?

Anf. 98 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Röstfiskeri och stim fick jag höra talas om. Trots att Gävleborg tillhör de län som ligger vid havet kan jag inte instämma i den delen.

Som folkvald är jag ute i väldigt många församlingar och pratar och träffar olika människor av olika orsaker. När jag träffar dem ställer jag oftast frågan: Är det så att det finns glädjeämnen? Är det så att det finns bekymmer? När jag träffar pensionärer säger de: Ja, det finns bekymmer. Men är det inte så att ni lever längre? frågar jag. Är det inte så att ni är friskare och piggare och så i livet? Då beskriver de att det inte är så. De känner sig kränkta och tar upp just den här frågan. Fortfarande hävdar de att det finns en överenskommelse och att man ska hålla sig till den.

Tillbaka till Gävleborg! Arbetsmarknaden är segregerad, sade jag i mitt förra inlägg, och det är den verkligen. Många av de kvinnor som har jobbat har slitit väldigt hårt. Finansministern säger att det ska löna sig att arbeta. De här tjejerna har slitit väldigt hårt men blivit förtidspensionärer på grund av en dålig arbetsmiljö. Då lönar det sig inte att ha arbetat. Tvärtom ska de straffas.

I Gävleborg – jag fick siffrorna i förrgår – ökar varslen igen för november. Vi har just nu 16 637 arbetslösa. Det är bara en siffra, men det är nästan 10 procents arbetslöshet i Gävleborg just nu. 9,6 procent är det. Det är betydligt högre än i landet i övrigt. Klyftorna ökar. Betyder inte det då egentligen att jobbskatteavdraget inte fungerar? Det var väl det som var meningen? Det går tvärsen mot hela tiden för oss. Eller är vi väldigt speciella i Gävleborg? Det tror jag inte. Jag tror att det är lika i hela landet.

Pensionärerna har håll att stoppa i. De vill konsumera. De vill få i gång hjulen, och de vill att folk får jobb. Det var intressant att höra Centern säga att pension inte är uppskjuten lön. Det ska jag gå hem och berätta för alla de pensionärer jag når där hemma. I min hemkommun, Söderhamn, är det många som tidigare har röstat på Centern. Vi får väl se vad som händer när jag säger att det är så här ni tycker.

Det är bra att finansministern är tydlig i det skriftliga svaret: Det är inte aktuellt att förändra jobbskatteavdraget, och det ska omfatta bara dem med arbetsinkomst. Det är ett tydligt besked, men dessvärre inte bra för pensionärerna. Jag skulle vilja att vi täppte till den här klyftan, som

blir större och större för varje dag. Jag skulle vilja att vi fick bort den snabbt. Socialdemokraterna vill halvera klyftan så fort vi kommer till makten, och det hoppas jag att vi gör direkt efter nästa val.

Prot. 2009/10:43
4 december

Anf. 99 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! *Javisst, herr minister* är en serie som också jag har tagit del av med stort nöje. Där är vi helt överens. Jag bara undrar: Vem är den där statssekreteraren som viskar i javisst-herr-ministerns öra så att han trampar rätt i den politiska djungeln? Jag skulle vilja veta vem det är. Ska javisst-herr-ministern förlita sig på Jörgen Johansson, Carl B Hamilton och Lennart Sacrédeus? De är herrar allihop. Kvinnor saknas där i denna fredagsdebatt. I alla fall är det inte helt lätt, det förstår jag också.

De egenavgifter som Anders Borg tar upp, de 70 miljarderna, var de vi lånade av löntagarkollektivet efter er förra omgång 1991–1994 för att säkerställa att vi skulle ha ett Sverige som skulle kunna ligga i framkant vad gäller jobb, välfärd och så vidare. Det man lånar av folk är det väl rimligt att man betalar tillbaka, och det var precis det vi gjorde. Sedan var det grundavdraget. Lars Johansson, vice ordförande i skatteutskottet, förklarade mycket väl hur det ligger till med det.

Jag kan väl kommentera Jörgen Johanssons tal om röstfiskeri. Du har möjlighet att precis som jag och Lennart Axelsson under veckorna framöver gå ut och diskutera med PRO. Diskutera den lapp som jag och ni andra som tog del av deras så kallade röstfiskeri fick och förklara för dem att du inte tycker att pension är uppskjuten lön! Gå ut nästa vecka, för då står de där igen! Ta kontakt med SPF och alla andra, och förklara för dem varför en pensionär som har 8 000 kronor i månaden ska betala 413 kronor mer i skatt! För den som ligger på 13 000 är det 683 kronor och för den som ligger på 20 000 är det en tusenlapp och 27 kronor. Gå ut och säg till dem: Ni har helt fel!

Vi är en socialdemokrati som lyssnar på människor. Det är kanske det som skiljer oss från er. Nu är det väl den nya Centern, men jag kommer ihåg den gamla Centern, som faktiskt var med och sanerade Sveriges ekonomi efter förra omgången.

Carl B Hamilton argumenterar i svag stil: Sätt in fler interpellanter! Du är ensam folktopartist här, så du fick höja rösten och använda ord som är beklämmande.

Efter att ha tagit del av dina inlägg under ett del år, Carl B Hamilton, har jag begripit att du inte gillar några socialdemokrater. Du gillar inte några fackföreningar, folkrörelser och arbetarrörelser. Söker man på ditt namn och lägger till en del ord som jag inte ska nämna här, fru talman, är det inte helt kul. Men det står i protokollet för alla dem som vill läsa det. Det är på den vägen vi är.

Det är som vi många gånger har sagt: Kräv din rätt och gör din plikt. Vi har ett 24-timmarssverige. Det är precis som du själv sade. Det är de som dygnet runt ser till att Sverige rullar, och vi vet hur viktigt det är. Jag vågar påstå att vi har världens mest arbetsamma människor och slit-samma folk som verkligen jobbar i vårt 24-timmarssverige.

Vår arbetsfrekvens, som inte har nämnts här, ligger på 77 procent för män, 75 procent för kvinnor, 60 procent för dem som inte har bott så länge i landet och för funktionshindrade grupper tyvärr endast ungefär 50 procent.

Svar på
interpellationer

Det lyser ändå igenom att ni kallar försäkringslösningar för bidrag. Ert synsätt i den borgerliga alliansen är att det är bidrag. Man kan bara beklaga detta. Min fråga, som det känns som att ingen vill svara på, hänger kvar: Varför ska de förtidspensionärer som inte kan jobba längre, herr minister, inte få ta del av detta? Ni anser att det finns 100 miljarder för mycket som ni lånar till för att jobba med jobbskatteavdraget.

Den frågan tycker jag att ni ska svara på. De ska vara välkomna vid matbordet precis som alla andra.

(Applåder)

Anf. 100 KERSTIN HAGLÖ (s):

Fru talman! Finansministern svarar på interpellationerna: "Det avgörande för pensionärernas ekonomiska situation är att Sverige har en stark ekonomi. Då krävs en politik som är inriktad på att få fler i arbete och bryta utanförskapet." Ja, men det är inte en aktiv politik för jobb för att bryta utanförskapet som har bedrivits eller en aktiv politik för att Sverige ska ha en stark ekonomi.

När jag sedan hör finansministern stå här och säga att den moderatledda regeringen står för välfärd, trygghet och rättvisa börjar det ringa i mitt huvud. Jag tänker på Galenskaparna och After Shave och texten: Vi kan blunda och gömma huvudet i sand, för vi har alibi. Finansministerns alibi är att finansministern inte befinner sig i dagens Sverige.

Finansministern ser inte vad som händer i dagens Sverige. Han ser inte hur den orättvisa skatten slår mot pensionärerna, de arbetslösa, de sjuka och de föräldralediga. Vi vet också att över 100 000 jobb har försvunnit. Vi vet att regeringen själv planerar att över 60 000 lärare, undersköterskor och andra välfärdsarbetare ska förlora sina jobb. Enligt regeringens egen definition har utanförskapet ökat med 70 000 personer under den moderatledda regeringen.

Klyftorna ökar, tillväxten krymper, jobben blir bara färre, budgetunderskottet skenar och skattesänkarskulden växer. Så ser verklighetens Sverige ut. Vi ser nu att regeringen och deras lagliga företrädare i riksdagen ska rösta igenom budgeten för 2010. Den moderatledda regeringen med finansministern har sänkt skatterna med 100 miljarder. Det är skattesänkningar som har gynnat mig, finansministern själv och en tiondel av svenska folket. Det är gjort mycket på lånade pengar.

Jag hör sedan finansministern gå in i något slags polemik. Vi är ändå inne i en interpellationsdebatt där vi ställer frågorna och finansministern ska ge svaret. Nu har finansministern börjat angripa Socialdemokraterna för att vi någon gång i framtiden ska göra några skattechockhöjningar.

Är det inte så att det är den moderatledda regeringen och finansministern som har stått för chockhöjningarna av skatter för arbetslösa, sjuka, föräldralediga och pensionärer? Är det detta som är trygghet och rättvisa i den moderatledda regeringens värld?

Nej, det är inte rättvist. Det är oerhört respektlöst och skapar otrygghet bland pensionärer, sjuka, arbetslösa och föräldralediga.

Anf. 101 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Vi verkar vara helt överens om att kvinnor är en utsatt grupp i samhället. Kvinnor har i större utsträckning än män en låg pension bland annat till följd av att de oftare arbetar deltid eller har förvärvs-

arbetet under färre antal år. Dessutom är det så att de lever längre än män.

Skulle man införa synsättet att det är en uppskjuten lön, Christin Hagberg, med vad det innebär skulle pensionerna bli bedrövtligt dåliga för just denna grupp. Vi hamnar då helt plötsligt i en diskussion om att ha precis samma system som vi har på den privata pensionsmarknaden. Notera att detta inte står någonstans i den överenskommelse som Socialdemokraterna har ställt upp på vad gäller pensionerna. Siw Wittgren-Ahl säger att lön och pension om möjligt ska behandlas lika och så vidare. Det visar att pension inte är en uppskjuten lön. Sluta med den typen av diskussion!

Kvinnor är i en utsatt situation. När man gör en revision av förra valperioden är det alltid intressant att ha det med sig i bakhuvudet. Klyftorna ökade med närmare 28 procent i samhället. Antalet långtidsarbetslösa kvinnor ökade med 55,2 procent. Det förtidspensionerades 140 personer om dagen varav många kvinnor. Kvinnor är en utsatt grupp. Alliansregeringens politik arbetar för att ställa det till rätta.

Vi kan konstatera att det förhöjda grundavdraget och även förstärkningen av det innebär ytterligare skattelättnader för både kvinnor och män. Den politik som alliansregeringen nu för kommer i större utsträckning att gagna kvinnor än män. Jag tycker att ni ska ha det med er i bakhuvudet.

Ronny Olander talar om skatten. I mitt huvudanförande klargjorde jag att den halvering som ni talar om försvinner. Det blir ingen skillnad.

Anf. 102 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Låt mig börja med några städåtgärder. Här påstods för det första att budgetunderskottet skenar. Det är helt osant. Så sent som i dag nedskruvades budgetunderskottet så att det nu är 2,8 procent. För det andra påstod PRO att detta inte finns i andra länder. Det gör det visst. Jag räknade tidigare i dag upp 15 länder. Lita inte på PRO, det är lärdomen av detta, och vifta inte med dessa lappar kritiklöst.

Det ska löna sig att arbeta. Det lät här på Phia Andersson som att Socialdemokraterna arbetar utan lön och bara bedriver något slags altruistisk verksamhet. Det är svårt att sälja den inställningen till LO:s löneförhandlare. Jag tror att det är bra om det lönar sig att arbeta. Jag tror att samhället fungerar bättre då, och det tror nog också huvuddelen av dem som ska arbeta.

Det allvarliga i detta är att ni helt och hållet i praktiken vänder er till de friskaste pensionärerna. Christina Axelsson, annars en utmärkt person, sade här att de är en konsumentkraft. Kan man uttrycka det mer cyniskt? Jag är orolig för de skröpligaste pensionärerna som kommer att behöva offentligfinansierad vård och omsorg. De kommer att behöva en rejäl skattebas och en bra bnp-tillväxt. Det är vad som säkerställer deras pensionärstid när den är som svårast.

Ni smickrar in er hos de friskaste pensionärerna. Jag tror att man utifrån ett fördelningspolitiskt perspektiv ska fokusera på dem som har det svårast även i pensionärskollektivet.

Prot. 2009/10:43
4 december

Svar på
interpellationer

Anf. 103 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Herr finansminister! Vi får tacka för den här debatten. Den har varit engagerad. Jag tänkte försöka sammanfatta det hela i några punkter.

För det första ska jobbskatteavdraget i praktiken ses som ett schabloniserat, generellt och lättadministrerat förvärvsavdrag.

För det andra har vi, till skillnad från vad som ett antal gånger har sagts av engagerade socialdemokrater, inte höjt skatten för pensionärer. Det vi har gjort är att vi har sänkt skatten för pensionärerna. Jag vet att ni jämför pensionärskollektivet och de yrkesarbetande, men det finns en glidning i debatten som kan antyda att vi skulle ha höjt skatten för pensionärerna. Så är icke fallet, och det vet ni. Med det beslut vi tog tidigare i veckan handlar det om en skattesänkning på mellan 3 500 och 4 500 kronor per år för en pensionär med garantipension.

För det tredje står ni socialdemokrater inte på barrikaderna för att ta bort förvärvsavdrag eller jobbskatteavdrag i de europeiska länder där det har införts. Ni har varit med och infört det där. Detta är inte en självklar socialdemokratisk politik.

Ni säger att detta bryter mot pensionsavtalet. Det gör det inte. Det här handlar om ett avdrag. Det finns dubbla förvärvsavdrag för dem som arbetar efter 65 år. De privata pensionsförsäkringarna har ni varit med och infört. De kan inte dras av av pensionärerna. Avdragsmöjligheten är heller inte lika god vid ROT- och RUT-avdrag eller ränteavdrag för dem som är pensionärer.

Jag menar, kära socialdemokrater, att ni har ställt frågan fel. Det handlar inte om lika eller olika beskattning. Det handlar om huruvida avdrag över huvud taget ska finnas. De kan inte alltid vara applicerbara på alla.

Anf. 104 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Grunden för vår politik är en sann trygghet, välfärd och rättvisa. Det är kärnan, vi står för full sysselsättning. I varje budget vi har lagt fram och på varje område i politiken har vi förstärkt arbetslinjen. Vi har gjort det mer lönsamt att arbeta och mindre kostsamt att anställa.

Det är den fulla sysselsättningen som är grunden till att vi ska klara välfärden också för pensionärerna. Det finns en fullständig enighet bland alla experter om att kärnan i den jobbpolitiken är jobbavdraget. Alla, från LO till Finanspolitiska rådet, OECD, IMF och till och med författaren till den bok som nämndes här tidigare, har understrukt att just jobbskatteavdraget förmodligen är det mest effektiva sätt vi har att förstärka sysselsättningen.

När det lönar sig bättre att arbeta och det blir fler som vill anställa stiger sysselsättningen, och då klarar vi välfärden bättre.

Det är naturligtvis ett mål för vår politik att förbättra välfärden också för pensionärer. Det är en självklar utgångspunkt för alla partier i Sveriges riksdag, tror jag, att vi också vill förbättra standarden för pensionärerna. Det är ju därför vi har sänkt skatten för pensionärer två gånger. Vi har tagit det första steget med att sänka pensionärsskatten, och vi har tagit det andra steget med att sänka pensionärsskatten. I takt med att ekonomin tillåter det kommer vi naturligtvis att fundera på ytterligare steg även på det här området.

Våra socialdemokratiska debattörer ger här intrycket att Socialdemokraternas prioritering är att göra det bättre för pensionärerna. Det är kärnan i den socialdemokratiska politiken, säger man, och man har upprop där man menar att så är fallet. Men vi vet alla att det inte är så. Socialdemokraterna har lagt fram ett budgetförslag i Sveriges riksdag. I den budgeten ligger 14 miljarder på bidragsförstärkningar och ytterligare 3 på traditionell Amspolitik. Sammantaget är det förbättringar med 14 miljarder på a-kassan. Det är den socialdemokratiska budgeten. Det är bidragspolitiken som är kärnan i er politik. Stå någon gång upp för den politiken! Säg att syftet är att det ska löna sig sämre att arbeta och att ni inte bryr er om full sysselsättning! Det vore nämligen det konsekventa, utifrån vad ni här säger.

Med de pengar ni lägger på bidragssidan och den skattelättnad ni inför i fråga om a-kasseavgiften skulle man kunna sänka pensionärsskatterna med 25 miljarder, om det var pensionärsskatterna som var bekymret. Men det föreslår ni inte.

Ni föreslår 3 miljarder till pensionärerna. Ni föreslår 14 miljarder till bidrag, 17 miljarder till bidrag och Amspolitik, 14 miljarder till a-kassan – det är tre, fyra, fem eller sex gånger så mycket som till pensionärerna! Ert förslag innebär 4 kronor extra om dagen för Sveriges pensionärer.

Det är inte pensionärerna ni bekymrar er om, utan om att återuppbygga LO:s maktbas på svensk arbetsmarknad genom att förstärka bidragssystemen. Det är precis det som är syftet med er politik. Det skulle leda till lägre sysselsättning, fler arbetslösa, större långtidsarbetslöshet, fler ungdomar i arbetslöshet, sämre sysselsättning för invandrare och lägre sysselsättning för kvinnor. Det är vad er politik skulle leda till.

De som tjänar mest på att fler kommer i arbete är naturligtvis pensionärerna, särskilt de pensionärer som vi ömmar mest för – de som är i behov av vård och omsorg och behöver stöd i svåra tider. Det är där som det betyder mest att vi får fler i arbete.

Det är därför trygghet, välfärd och rättvisa bara kan byggas genom full sysselsättning. Väjer man för vad som krävs för full sysselsättning bygger man ofärd, orättvisa och otrygghet. Här går skiljelinjen i svensk politik.

Alliansens politik har som grund att skapa förutsättningar för full sysselsättning. I Socialdemokraternas grundläggande idé går däremot bidragslinjen framför arbetslinjen.

Anf. 105 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Anders Borg, man måste väl fråga sig – jag utgår från att regeringen också gör det när man lägger fram förslag – vilka som förlorar och vilka som vinner på de beslut man avser att fatta.

Vilka är då de stora förlorarna med jobbskatteavdraget? Jo, det är alla pensionärer, sjuka, arbetslösa, föräldralediga, kvinnor som har jobbat inom låglöneyrken och tagit ett stort ansvar för barn och hem, män och kvinnor som är utslitna och inte orkar jobba ens till 65 års ålder och glesbygden, som har en åldrande befolkning.

Vilka är då vinnarna? Jo, det är högutbildade män i storstäderna som har fått stora skattesänkningar och som både kan och får möjlighet att jobba efter pensionen.

Om nu den borgerliga regeringen inte lyssnar på oss socialdemokrater vore det klädsamt att man åtminstone lyssnade på de stora pensionärsorganisationerna, som organiserar ett stort antal pensionärer. Det vore som sagt inte fel att ta del av de inbjudningar som nu kommer från PRO och andra organisationer inom pensionärsgruppen.

Anders Borg säger i svaret att jobbskatteavdraget skulle stimulera deltidsarbetande kvinnor att jobba mer. Jag tror att det är helt andra skäl som gör om familjen väljer att någon jobbar deltid än att man får några hundralappar mer i månaden.

Och snälla herr minister, skyll nu inte på finanskrisen att det inte blev som ni hade tänkt med jobbskatteavdraget, men visa gärna på att man har fått ut deltidsarbetande kvinnor i arbete tack vare jobbskatteavdraget. Det var ju det som var avsikten.

Anf. 106 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! När jag lyssnade på finansministerns senaste inlägg tänkte jag på ordstävets tomma tunnor skramlar mest.

När finansministern påstår att vi inte bryr oss om full sysselsättning är det väl magstarkt. Är det något parti som har gjort det i många år, ända sedan vår födelse, är det arbetarrörelsen. Vi har stått för full sysselsättning och arbete åt alla. Att då säga att vi inte bryr oss om full sysselsättning är magstarkt, finansministern!

Sedan kommer man alltid körande med bidragslinjen. Så fort argumenten tryter kommer det. Vi står inte för någon bidragslinje. Vi står för arbete åt alla och full sysselsättning. Punkt slut.

Det spelar roll vilken regering vi har i landet. Det har den här debatten med tydlighet visat. Den borgerliga regeringen säger att det är helt okej att man gör skillnad på pensionärer och löntagare. Det är helt okej att beskatta pensionärer mer. Det är till och med bra.

Här har finansministern gått fram. Här har företrädare för Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna exakt samma budskap.

Vi socialdemokrater säger någonting annat. Det ska vara rättvisa skatter. Det ska vara rättvisa mellan yrkesarbetande och pensionärer. Det är vårt tydliga löfte till alla väljare.

Ni har inte med er svenska folket i den här frågan. En undersökning som jag tror släpptes i dag säger att 91 procent av svenska folket tycker att det är fel att pensionärer beskattas hårdare än löntagare.

Finansministern, herr minister! Det är till och med så att 87 procent av dina väljare tycker att det är fel att beskatta pensionärer hårdare än löntagarna. Ni har inte svenska folket med er.

En fungerande arbetslinje kräver att det ska löna sig både att arbeta och att ha arbetat. Därför är det hög tid att ta bort den orättfärdiga skillnaden i beskattning mellan yrkesarbetande och pensionärer.

Anf. 107 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Jag vill tacka för en väldigt klagande debatt. Det tycker jag att det har varit. Vi tycker inte lika i denna fråga.

Finansministern kallar våra trygghetssystem för bidragssystem. Tänk om Trygg-Hansa, när man anmäler att den bil som man har betalat försäkringar för hela livet är borta, skulle säga: Kom inte hit och få ett bidrag!

Vi betalar egenavgifter. Vi betalar skatt. Vi betalar försäkringar. Det väljer finansministern att kalla för bidrag.

Jag undrar vad han viskar i örat egentligen, herr minister, för det blir helt fel. Försäkringar är försäkringar, och de ska gälla fullt ut om man har betalat dem.

Finansministern säger så här: Vi tänker mer på dem i vård och omsorg. När de gamla blir gamla ska vi kunna ta hand om dem.

Är det därför som ni också beskattar föräldralediga? En föräldraledig som har 24 000 kronor i lön betalar nämligen 1 300 kronor mer i skatt än en som är på arbetet.

När det gäller pensioner, barn och socialpolitik har jag lärt mig att vi har ett generationskontrakt. Men det gäller inte, för när det gäller att arbeta tycker regeringen Reinfeldt att det är bättre att vi öppnar upp, så att de i ytterområdena kan få ett vårdnadsbidrag. Och det ska inte vara beskattningsbart.

Gamla Folkpartiet stod för jämställdhet och så vidare. De tyckte att papporna också skulle vara hemma. Nu beskattar man också dem hårdare. Därför får vi inte ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Man säger: Vi kan ha ett vårdnadsbidrag i stället.

Man hör alliansens företrädare säga: Lita inte på pensionärsorganisationerna! Jag litar på pensionärsorganisationerna. Jag tycker att de gör ett jättebra arbete. Jag uppmanar fackföreningsrörelsen och alla föräldralediga att också delta i den här kampen, så att man får skatt efter bärkraft och inte skatt efter situation.

Anf. 108 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg varför pensionärsorganisationerna är så engagerade, precis som vi. Det handlar nämligen om att det ska vara lika skatt för lika inkomst. Det är principerna som vi slåss om. Det är där vi ser att regeringen och finansminister Borg har en annan uppfattning och tycker att det ska vara skillnad.

Ni vill skapa jobb genom att öka klyftorna. Socialdemokraterna vill skapa många nya jobb genom att minska klyftorna. Vi vill föra en jämlik politik där man också beskattar människor lika. Det är den stora skillnaden.

Det går inte att säga, som finansministern gör, att Socialdemokraterna inte företräder en jobbpolitik. Det har vi gjort i alla tider. Vi kan också bevisa det.

Efter den förra borgerliga regeringen skapades det 300 000 nya jobb, trots den skattesituation som var då. Under Socialdemokraternas senaste regeringsår skapades det 153 000 nya jobb. Nu är det 100 000 färre jobb, och utanförskapet ökar.

Om den budget som vi hade lagt fram hade vunnit gehör i kammaren hade det blivit 100 000 fler jobb eller utbildningsplatser för dem som behöver utbildning på grund av att de är arbetslösa. Det är det som är skillnaden i politiken.

Vi lägger fram konkreta förslag. Men vi vill ha ett mer jämlikt samhälle än vad ni vill ha. Det är där skillnaden är. Erkänn det i stället för att påstå något annat!

Vi har en lång historia bakåt i tiden med socialdemokratiska regeringar. Detta kan dokumenteras år efter år. Vi kan konstatera att Modera-

terna alltid har föreslagit sänkta skatter för höginkomsttagare. Jag kan dokumentera att det har varit så sedan 1921, om finansministern vill ta del av det. Finansministern kan också gå in på Moderaternas egen hemsida. Där framgår det att det är på det viset.

Försök inte att slå blå dunster i ögonen på folk, för det är fel. Ni har alltid varit för mer orättvisa, och ni är för mer orättvisa när det gäller beskattning. Det är därför vi tycker att det är en så viktig fråga. Vi lämnar inte frågan i dag, utan vi kommer att fortsätta att bekämpa regeringens orättvisa skattepolitik fram till valet.

(Applåder)

Anf. 109 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! Varför gäller inte arbetslinjen och jobbpolitiken alla? Det är en fråga som jag kan ställa mig.

I svaret från finansministern på mina frågor står det att det ska löna sig att arbeta när man är mellan 65 och 67 år. Men här råder det lite grann av en vilshenhet mellan ministrarna på den moderata sidan.

Sven Otto Littorin hävdar med bestämdhet att han inte ser någon anledning att prioritera arbetshandikappades hjälpmedel efter 65 års ålder. De som är handikappade och behöver ha hjälpmedel för att kunna ha ett jobb och som finns på arbetsmarknaden kommer inte att kunna ha kvar sina jobb efter att de fyllt 65 år. Det svar som finansministern har gett mig i dag gäller alltså alla förutom de personer med funktionshinder som finns på arbetsmarknaden.

Det är ett prioriterat område. Det är en prioritering från arbetsmarknadsministern. Sedan finns Husmark Pehrsson som säger tvärtom. Det skulle vara intressant att höra finansministern här. Kan finansministern tänka sig att finansiera och prioritera hjälpmedel för arbetshandikappade när de är mellan 65 och 67 år? Det är nämligen det enda sättet att få det svar som du har gett i dag att gå ihop.

Sedan skulle jag vilja avsluta med en sak, för jag tycker att vi hade en intressant diskussion. Det handlar om hur aktiva pensionärerna och pensionärsgruppen är.

Jag skulle vilja skicka en hälsning till min svärmor. Hon får utgöra någon sorts bild av pensionärskollektivet. Hon är en väldigt aktiv kvinna. Hon gör också en insats. Hon har sett till att arbetsdeltagandet i vårt land ökar. Hon har sett till att jag kan stå här och att min fru kan jobba. Hon underlättar vår vardag. Så ser många pensionärs vardag ut.

Vi som parti har för avsikt att premiera detta. Ni straffbeskattar dem som ser till att arbetsdeltagandet ökar i vårt land.

(Applåder)

Anf. 110 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Thomas Strand tog upp vårt partis inställning till full sysselsättning eller allas rätt till arbete, som vi brukar säga. Det är väldigt grundläggande för oss.

Det är något som vi tydligen är helt överens om. Det är vägarna dit som skiljer oss åt.

Den här regeringen jagar människor som är sjuka och arbetslösa till socialbidragsköerna eller ser till att cancersjuka får ställa sig i kö hos Arbetsförmedlingen. Det är inte den väg som vi vill välja. Vi vill hellre

ha en trygghet i de trygghetssystem som finns för att folk ska känna sig trygga i omställningen till andra arbeten. Det tror vi är en betydligt bättre väg för att skapa full sysselsättning i Sverige.

Skatterna har sänkts med 100 miljarder i namn av att man ska skapa mer arbete. Vi vet vad som har hänt. Arbetslösheten har ökat.

100 miljarder – när jag är ute och pratar om den summan förstår folk inte vad det handlar om för någonting. 100 miljarder är väldigt abstrakt. Men man kan säga att all äldreomsorg i Sverige kostar ungefär 80 miljarder. Man skulle alltså kunna fördubbla de anställda i äldreomsorgen runt om i hela Sverige. Ett stort antal äldre människor skulle ha möjlighet att komma ut om man bara använde en liten del av den summa som skatten har sänkts med.

Ni säger: Vi sänker skatterna för att ge mer resurser till de här områdena. Har ni skapat några sådana pengar under de år ni har suttit vid makten? Jag skulle vilja se siffrorna i så fall.

Vi kommer som andra har sagt att fortsätta kämpa för att vi ska få rättvisa villkor på alla områden, inte minst när det gäller beskattning.

Anf. 111 PHIA ANDERSSON (s):

Fru talman! Carl B Hamilton har lämnat lokalen, men jag hoppas att han står någonstans där han hör den här gången. Det är uppenbart så att han har problem med hörseln, för jag sade inte att folk skulle jobba gratis bara för att de ville arbeta. Jag sade att människor *vill* arbeta. Problemet i Sverige är inte att vi har en avsaknad av människor som vill arbeta. Problemet är avsaknaden av arbetstillfällen.

I den här interpellationsdebatten har jag försökt beskriva en verklighet som många äldre befinner sig i här och nu. Det är en annan verklighet än den finansministern har som utgångspunkt för sin politik.

Men den verklighet som jag beskriver försvinner inte bara för att finansministern inte vill se den. För de pensionärer vi möter och samtalar med i telefon och som har svårt att få ekonomin att gå ihop finns alltså ingen förbättring i ett borgerligt styrt Sverige.

Efter den här interpellationsdebatten kan jag bara konstatera att orättvisorna mellan löntagare och pensionärer kommer att fortsätta med en borgerlig regering. Det kan sammanfattas med: Om miljonärer vill ha mer så tar vi det från pensionärer, för de är fler.

(Applåder)

Anf. 112 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag måste råda herr finansminister att läsa på historien. Arbete åt alla har varit en paroll för Socialdemokraterna sedan fackföreningsrörelsen bildade det här partiet 1889.

Jag tror att vare sig friska eller sjuka pensionärer eller friska eller sjuka arbetstagare vill vara diskriminerade i skattehänseende. Men till er som har lyssnat på den här debatten i dag och till oss som har deltagit i den måste man ändå säga att den har varit väldigt klarläggande.

Ministern har tillsammans med sina kamrater från Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna här i riksdagen bestämt att de är för en diskriminering av pensionärer som min interpellation bottnade i, men också att de är för en diskriminering av föräldralediga, sjuka och arbetslösa.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Den moderatledda regeringen visar här sitt rätta ansikte. De vill ha ökade klyftor i samhället. Det är samma gamla moderater som vi har kämpat mot sedan 1889.

Vi socialdemokrater står för en annan politik. Vi värnar social trygghet. Vi vill ha sammanhållning och solidaritet. Även skattemässigt vill vi att samhället håller ihop.

Vi socialdemokrater vill ha skatt efter bärkraft, precis som vi alltid har sagt: Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov!
(Applåder)

Anf. 113 CHRISTIN HAGBERG (s):

Fru talman! Man kan väl konstatera att den här debatten har gett många klarlägganden. Som sammanfattning skulle jag vilja säga att den borgerliga regeringen har skattepolitiken som sitt mål, medan vi har skattepolitiken som medel för att nå våra mål.

Det är den stora skillnaden mellan det borgerliga alternativet och det rödgröna alternativet som kommer att vinna valet nästa år.

Det är intressant när finansministern går upp och säger att avsikten med jobbvadraget är att stimulera till arbete. Det är säkert sant, åtminstone i de teoretiska uträkningar som de sysslar med på Finansdepartementet. Det fick vi nämligen veta när vi var på skatteseminarium. Då sade Ingemar Hansson, som är finansministerns statssekreterare, att där sitter finansministern och jag, och så nämnde han två andra vid namn. Vi är nationalekonomer alla fyra, och vi gör en uträkning hur olika sorters förslag ska slå rent ekonomiskt.

Det förstår man ju. I proposition efter proposition är det teoretiska beräkningar att så här kommer det att bli, och de förslagen har majoriteten inget att sätta emot.

I ett internt dokument från Finansdepartementet som tidningen Expressen har kommit över säger man så här: Jobbskatteavdraget ökar arbetsutbudet och sysselsättningen och förbättrar dessutom lönebildningen genom att man sänker reservationslönerna.

Reservationslönen är den lägstalön som en person kan acceptera för att arbeta. Sänks reservationslönen pressas lönenivån på hela arbetsmarknaden ned, och pensionerna sjunker.

Anf. 114 ÅSA LINDESTAM (s):

Fru talman! Jag har ett ord som står högt på min lista. Det är det ordet som står högst av allt: solidaritet. Det är inte bara i den här frågan, utan i alla de frågor jag är engagerad i är det det ordet som betyder väldigt mycket för mig: solidaritet.

Det är en ideologisk fråga som har följt mig genom hela livet. Jag måste instämma i mina kamraters inlägg. Arbete åt alla har jag demonstrerat för många gånger i mitt liv. Ända sedan jag var 14 år och för första gången gick i första maj-tåget har det stått "Arbete åt alla".

Men jag har förstått att det inte är riktigt så ministern tänker. Om vi går tillbaka till Gävleborg har vi alltså inte fler jobb där nu, trots detta avdrag, utan vi har ett mindre antal jobb. Det som ministern säger hånder inte. Det är inte det verktyg som går att använda. Mycket märkligt.

Jag har också förstått att den som tjänar mycket har vad den behöver. Men den som inte tjänar så mycket behöver faktiskt ha lite till för att

kunna skaffa sig det här. Det är ju så hjulen kommer i gång igen i Sverige. Man köper det som är nödvändigt, kanske nya skor eller en vinterjacka. Sådant är viktigt.

Jag vill tacka ministern, för jag tycker också att det har varit en väldigt klargörande debatt. Det är alltså mer åt dem som redan har. Övriga får skylla sig själva.

(Applåder)

Anf. 115 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Jag inställer mig också i kören och tackar för en bra och klargörande debatt. Jag går inte in på några detaljer.

Jag vill bara göra ett medskick till finansministern. Han pratar om sin dröm och sin vision. Det får han gärna göra, och ni andra också. Men när jag möter företagare som ibland skäller på oss socialdemokrater ger jag dem ett gott råd: Gå hem och titta i dina räkenskapsböcker! När tjänade du mest pengar? När hade du flest anställda? Är det så att det inte var under tillväxttiderna när Socialdemokraterna styrde och ställde så ring mig!

Än så länge har jag inte fått ett enda samtal. Så är det, och det kan ni på Finansdepartementet också klara ut.

Den fråga som jag inte har fått svar på är vad som händer med alla de människor som gärna vill men dess värre inte kan arbeta. Den frågan får väl bli hängande i luften, och jag tycker verkligen att det är tråkigt.

Det vi står upp för och det vi begär mandat för i kommande valrörelse, och jag hoppas verkligen att den här frågan får lov att vara med, det är att i det rödgröna Sverige ska ingen lämnas vid sidan av. I möjligheternas land ska arbetare, studerande, de som är sjuka, de som är arbetslösa, de som är föräldralediga och inte minst dem vi har diskuterat i dag, det vill säga pensionärerna, vara välkomna att sitta vid samma bord och få ta del av de gemensamma tillgångar som vi förfogar över i Sverige.

Det är viktigt, och jag hade verkligen hoppats att ni hade kunnat ta detta till er. Men om detta står striden, och där är skiljelinjen.

Jag passar på att önska en trevlig helg. Vila nu upp sig, finansministern, och kom tillbaka med nya friska tag! Lyssna inte för mycket på rådgivaren i *Javisst*, herr minister, för än så länge går det inte så bra.

(Applåder)

Anf. 116 KERSTIN HAGLÖ (s):

Fru talman! Tack för debatten! Tack, finansministern, för svaren, framför allt för tydliga besked till landets pensionärer, det som ändå interpellationsdebatten har handlat om. Vi har fått tydliga svar från finansministern.

1. Det är inte aktuellt att förändra jobbskatteavdraget till att omfatta andra inkomster än arbetsinkomster.
2. Finansministern anser att pension och lön inte ska beskattas lika. Klyftorna ska fortsätta växa mellan löntagare och pensionärer, mellan sjuka och friska, från generation till generation.

Prot. 2009/10:43
4 december

*Svar på
interpellationer*

Sammanfattningsvis kan jag säga att vi socialdemokrater menar att pension inte ska beskattas hårdare än lön. Pension är uppskjuten lön, Jörgen Johansson, inte ett bidrag. Pensionärerna har under hela sitt arbetsliv avstått lön och ska inte straffas för detta.

Just som många har påpekat här var ju förutsättningen när det nuvarande pensionssystemet infördes lika skatt. För varje budget som den moderatledda regeringen har presenterat har man tagit ett steg bort från denna självklarhet. Det är ett svek.

Med en rödgrön regering ska vi stegvis ta oss tillbaka till vad som är rättvist, rättfärdigt och värdigt våra pensionärer, sjuka, arbetslösa och föräldralediga. Pension och lön ska beskattas lika. Det är Socialdemokraternas besked till landets pensionärer.

(Applåder)

Anf. 117 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Allians för Sverige har en politik för full sysselsättning. Det är därför vi har en politik för trygghet, välfärd och rättvisa. I dag har vi kunnat redovisa nya prognoser för svensk ekonomi som visar att skatteintäkterna av verksamheterna i kommunerna för 2011 kan öka med 12 miljarder kronor. Därmed står vi i en situation där sysselsättningen i kommunsektorn 2011 kommer att vara lika stor som den var 2007 och 2008. Vi har tagit Sverige igenom den värsta ekonomiska krisen på 70 år och samtidigt säkrat sysselsättningen i kommunsektorn, i välfärden, i äldreomsorgen, i sjukvården och på förskolorna.

Det är viktigt att vi kan göra det. Det är för att vi står upp för arbetslinjen. Mot den står den socialdemokratiska politiken, bidragslinjen. Det är Socialdemokraternas politik. Det är bara att ta fram budgetarna: 14 miljarder i a-kassehöjningar, höjd sjukförsäkring, höjt bostadsbidrag, höjd föräldrapenning. I de samlade vänsterpartiernas budgetar gick det inte att hitta ett enda bidrag som man inte höjde. Man lyckades till och med höja bidrag som jag, som har arbetat med de här frågorna i 20 år, inte kände igen. Det är en fantastisk bedrift från vänstersidan, men det är bidragslinjen. Det är inte arbetslinjen. Man är mycket konsekvent i sin nedmontering av arbetslinjen från Socialdemokraternas sida.

Nu tar man pensionärerna och säger: Vi ska halvera skillnaden mellan pensionärer och löntagare. Då är det många som tror att det måste betyda att man sänker skatten för pensionärerna. Det gör man – 3 miljarder. Sedan dyngar man på med 17 miljarder i skattehöjningar för löntagarna, 3 miljarder – 17 miljarder. Jo, man minskar skillnaden i skatt mellan löntagare och pensionärer. Man gör det genom att slå ett benhårt slag mot Sveriges alla lärare, sjuksköterskor och barnvårdare.

Det är skiljelinjen i svensk politik. Vår politik står för trygghet, välfärd och arbete. Socialdemokraternas politik står för bidragsberoende och utanförskap.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 4 december

2009/10:156 Hemslöjden och handlingsplanen för de kulturella och kreativa näringarna

av *Anne Ludvigsson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 december.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 4 december

2009/10:285 Det nordiska skatteavtalet

av *Marie Engström* (v)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:286 Stening av kvinnor i Somalia

av *Amineh Kakabaveh* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:287 Upprättelse för vanvårdade

av *Eva Olofsson* (v)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:288 Hjärtsjuka och sjukförsäkringens regler

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2009/10:289 Tillgänglighet till Internet och mobiltelefon för dem som är dömda till sluten rättspsykiatrisk vård

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:290 Skydd för företagare vid telefonförsäljning

av *Krister Örnfräder* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:291 Kravet på kassaregister i den nya kassaregisterlagen

av *Krister Örnfräder* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:292 Landsbygdsservice

av *Krister Örnfäder* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:293 Vatikanens hållning till användning av kondom

av *Annika Qarlsson* (c)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:294 Initiativ till en elevdatalag

av *Louise Malmström* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:295 REDD-finansiering i Köpenhamn

av *Jan Emanuel Johansson* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:296 En fungerande havs- och vattenmyndighet

av *Jan Emanuel Johansson* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:297 Provkott av robot 15 före leverans av Visbykorvett till Försvarsmakten

av *Allan Widman* (fp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:298 Ansvar för rehabiliteringskedjan

av *LiseLotte Olsson* (v)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 december.

12 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 4 december

2009/10:239 Deltagande i vattenmässa i Israel

av *Peter Hultqvist* (s)

till statsrådet Ewa Björling (m)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 december.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 4 §
anf. 38 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 81 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Svar på interpellation 2009/10:118 om reglering av sms-

lån.....	1
Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	1
Anf. 2 MONICA GREEN (s)	1
Anf. 3 EVA SONIDSSON (s)	2
Anf. 4 GUNNAR ANDRÉN (fp)	3
Anf. 5 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	4
Anf. 6 MONICA GREEN (s)	5
Anf. 7 EVA SONIDSSON (s)	6
Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp)	7
Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	7
Anf. 10 MONICA GREEN (s)	8
Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	9

2 § Svar på interpellation 2009/10:124 om sexköpslagen 10

Anf. 12 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	10
Anf. 13 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	11
Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	12
Anf. 15 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	13
Anf. 16 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	14
Anf. 17 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	15
Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	15

3 § Svar på interpellation 2009/10:110 om

högkostnadsskyddet och privatiseringen av apoteken	16
Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	16
Anf. 20 BOSSE RINGHOLM (s)	16
Anf. 21 JAN R ANDERSSON (m)	18
Anf. 22 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	18
Anf. 23 BOSSE RINGHOLM (s)	19
Anf. 24 JAN R ANDERSSON (m)	20
Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN	21
Anf. 26 LENNART AXELSSON (s)	21
Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	22
Anf. 28 BOSSE RINGHOLM (s)	23
Anf. 29 LENNART AXELSSON (s)	24
Anf. 30 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	24

4 § Svar på interpellation 2009/10:114 om FN:s

barnrättskommittés kritik av Sverige.....	25
Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	25
Anf. 32 AMINEH KAKABAVEH (v)	25
Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	26
Anf. 34 AMINEH KAKABAVEH (v)	27
Anf. 35 EVA OLOFSSON (v)	28
Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	29
Anf. 37 AMINEH KAKABAVEH (v)	30
Anf. 38 EVA OLOFSSON (v)	30

Anf. 39 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	31	Prot. 2009/10:43
5 § Svar på interpellation 2009/10:115 om barnkonventionen		4 december
 som svensk lag	31	
Anf. 40 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	31	
Anf. 41 EVA OLOFSSON (v)	32	
Anf. 42 AMINEH KAKABAVEH (v)	33	
Anf. 43 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	34	
Anf. 44 EVA OLOFSSON (v)	34	
Anf. 45 AMINEH KAKABAVEH (v)	35	
Anf. 46 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	36	
Anf. 47 EVA OLOFSSON (v)	37	
Anf. 48 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	37	
6 § Svar på interpellation 2009/10:122 om uppgifter för		
 statliga myndigheter och försäljningen av Apoteket AB	38	
Anf. 49 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	38	
Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (s)	38	
Anf. 51 JAN R ANDERSSON (m)	39	
Anf. 52 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	40	
Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (s)	41	
Anf. 54 JAN R ANDERSSON (m)	42	
Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	42	
Anf. 56 EVA-LENA JANSSON (s)	43	
Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	44	
7 § Svar på interpellation 2009/10:113 om Swedfunds		
 åtaganden i Swedmilk	44	
Anf. 58 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	44	
Anf. 59 ULLA ANDERSSON (v).....	45	
Anf. 60 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	46	
Anf. 61 ULLA ANDERSSON (v).....	47	
Anf. 62 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	48	
Anf. 63 ULLA ANDERSSON (v).....	49	
Anf. 64 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	50	
8 § Svar på interpellation 2009/10:87 om sjunkande		
 produktivitet i svenskt näringsliv	51	
Anf. 65 Finansminister ANDERS BORG (m).....	51	
Anf. 66 BOSSE RINGHOLM (s).....	51	
Anf. 67 Finansminister ANDERS BORG (m).....	52	
Anf. 68 BOSSE RINGHOLM (s).....	54	
Anf. 69 Finansminister ANDERS BORG (m).....	55	
Anf. 70 BOSSE RINGHOLM (s).....	56	
Anf. 71 Finansminister ANDERS BORG (m).....	57	
9 § Svar på interpellationerna 2009/10:63, 64, 65, 66, 69, 70,		
 71, 73, 74, 75, 81, 83 och 103 om skillnad i beskattning		
 mellan pensionärer och förvärvsarbete	58	
Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (m).....	58	
Anf. 73 BIRGITTA ERIKSSON (s).....	59	
Anf. 74 THOMAS STRAND (s).....	59	
Anf. 75 SIW WITTGREN-AHL (s)	60	

Anf. 76	LARS JOHANSSON (s)	61
Anf. 77	LARS U GRANBERG (s)	62
Anf. 78	LENNART AXELSSON (s)	63
Anf. 79	PHIA ANDERSSON (s)	64
Anf. 80	CHRISTINA AXELSSON (s)	65
Anf. 81	CHRISTIN HAGBERG (s)	66
Anf. 82	ÅSA LINDESTAM (s)	67
Anf. 83	RONNY OLANDER (s)	68
Anf. 84	KERSTIN HAGLÖ (s)	69
Anf. 85	JÖRGEN JOHANSSON (c)	69
Anf. 86	CARL B HAMILTON (fp)	70
Anf. 87	LENNART SACRÉDEUS (kd)	72
Anf. 88	Finansminister ANDERS BORG (m)	73
Anf. 89	BIRGITTA ERIKSSON (s)	74
Anf. 90	THOMAS STRAND (s)	75
Anf. 91	SIW WITTGREN-AHL (s)	76
Anf. 92	LARS JOHANSSON (s)	77
Anf. 93	LARS U GRANBERG (s)	78
Anf. 94	LENNART AXELSSON (s)	79
Anf. 95	PHIA ANDERSSON (s)	80
Anf. 96	CHRISTINA AXELSSON (s)	80
Anf. 97	CHRISTIN HAGBERG (s)	81
Anf. 98	ÅSA LINDESTAM (s)	82
Anf. 99	RONNY OLANDER (s)	82
Anf. 100	KERSTIN HAGLÖ (s)	84
Anf. 101	JÖRGEN JOHANSSON (c)	84
Anf. 102	CARL B HAMILTON (fp)	85
Anf. 103	LENNART SACRÉDEUS (kd)	85
Anf. 104	Finansminister ANDERS BORG (m)	86
Anf. 105	BIRGITTA ERIKSSON (s)	87
Anf. 106	THOMAS STRAND (s)	88
Anf. 107	SIW WITTGREN-AHL (s)	88
Anf. 108	LARS JOHANSSON (s)	89
Anf. 109	LARS U GRANBERG (s)	90
Anf. 110	LENNART AXELSSON (s)	90
Anf. 111	PHIA ANDERSSON (s)	91
Anf. 112	CHRISTINA AXELSSON (s)	91
Anf. 113	CHRISTIN HAGBERG (s)	92
Anf. 114	ÅSA LINDESTAM (s)	92
Anf. 115	RONNY OLANDER (s)	93
Anf. 116	KERSTIN HAGLÖ (s)	93
Anf. 117	Finansminister ANDERS BORG (m)	94
10 §	Anmälan om interpellation	95
11 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	95
12 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga	96
13 §	Kammaren åtskildes kl. 15.14.	97

